

TES-İŞ
Bahar Eğitimleri 2000
Cilt 2 Arh. 2003

TÜRKİYE'NİN VE SENDİKACILIĞIN GÜNCEL SORUNLARI

(Dönemleri: 27 Mart-05 Mayıs ve 24 Ekim-17 Kasım 2000)

YILDIRIM KOÇ

Arkadaşlar; hepinizi sevgiyle selamlıyorum. Ben görevim nedeniyle sizin yaşamınızı doğrudan ilgilendiren çeşitli toplantılara katılma imkânı bulan biriyim; yani İş Güvencesi Yasa Tasarısı'ysa bu konudaki görüşmelere katılıyorum. Geçen yılki Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı'ysa Hükûmette yapılan görüşmelerde görevliydim ya da toplu sözleşmelerinizde hükûmetle yapılan görüşmelere yönetim kuruluyla birlikte katılan uzman olarak bir ben oluyorum, önümüzdeki dönemde de zannediyorum katılacağız.

Bu nedenle, burada ben aranızda aynı saflarda yer alan bir kişi olarak bulunuyorum. Öğretmen olarak görmüyorum kendimi, sizleri de öğrenci olarak görmüyorum. Aynı mücadele içinde yıllardır aynı saflardayız. Kafamızda da bir sürü soru var, bu soruları sizinle tartışma ihtiyacı içindeyiz.

TES-İŞ'e teşekkür ederim, çünkü bu toplantılarda sizlerin sorduğunuz sorular, getirdiğiniz eleştiriler TÜRK-İŞ'in politikalarının oluşturulmasında da katkıda bulunuyor. Gerçi Başkan Mustafa Kumlu Malî Sekreter olarak TES-İŞ'in görüşlerini her zaman aktarıyor, ama onun ötesinde çeşitli kanallardan sizlerin görüşlerinizin de iletilmesinde yarar var. Dönünce ben de Genel Başkana, Genel Sekretere bu toplantıda sizlerin getirdiğiniz eleştirileri, getirdiğiniz önerileri aktarıyorum. Bu nedenle burada son derece özgürce tartışma ihtiyacı içindeyiz, çünkü sizin buna ihtiyacınız olduğu kadar, TÜRK-İŞ'te çalışan kişiler ve bu görüşmelerin sonucunun aktarılacağı TÜRK-İŞ yönetiminin de buna ihtiyacı var.

O nedenle, uygun görürseniz ben önce karşı karşıya bulunduğumuz sorunlara ilişkin tespitlerimizi bir miktar anlatayım. Hayırlı olsun, Devlet Su İşleri'nin, Köy Hizmetleri'nin ve Tarım Bakanlığı'nın mevsimlik işçi sorunu çözüme kavuşturuldu, ama bu normal gidişin dışında bir gelişmeydi, belli bir süredir bu görüşmeler devam ediyor-

* Yıldırım Koç; Türk-İş Konfederasyonu Genel Başkan Danışmanı ve ODTÜ Öğretim Üyesi

du, 15 bin kişi için kadro plânı hazırđı. Meselâ, sürecin içinde yaşayan biri olarak ben bu sonucu elde edebileceğimizi pek ummuyordum. Edildi, ama bunun ötesinde bir sürü olumsuz gelişme bizi bekliyor, bunları aktarmaya çalışayım:

Emek Platformu Başkanlar Kurulu dün toplandı. O toplantıda Teknik Komite Sekreterliği'ni yapıyorum. Teknik Komite olarak hazırlanan bir eylem programı Başkanlar Kurulu tarafından da kabul edildi. şu anda memurlar çeşitli biçimlerde eylemler yapıyor, Türkiye KAMU-SEN'den Resul Beyler yürüyor, KESK'çiler eylem yapıyor, MEMUR-SEN'çiler Tokat'tan ve Eskişehir'den uzun mesafe koşulara başlıyor. Kasım ayının ikinci yarısında ciddi bir hareketlenme olacak ve Plân ve Bütçe Komisyonu'nda Bütçe Tasarısı'nın ele alındığı son gün, yani memur maaşlarının belirleneceği gün, ülke çapında valiliklere dilekçe verme ve Ankara'da da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yürüme gibi bir karar alındı. Belki hatırlarsınız, 26 Kasım'da 1994'te de çok sayıda arkadaşımızın memurlaştırılması, ikramiyelerin bir bölümünün kaldırılması söz konusuydu, o zaman da biz de Anıtkabir'e ve Anıtkabir'den Meclise yürümüştük, Plân ve Bütçe Komisyonu'nda bu tasarının istediğimiz biçimde değiştirilmesini sağlamıştık.

Benzer bir süreç Kasım ayının ikinci yarısında yeniden gündemde. Özelleştirmeler sürüyor, topun ağzındasınız, topun ağzında sizden POAş vardı. şu anda gelen haberler POAş'ın Genel Müdürlük binası dahil, darmadağın edecekler. Bir başka haber; Telekom'un özelleştirilmesi söz konusu, 72 bin kişilik işçi ve sözleşmeli personel kadrosunu 24 bine indirmek için çalışmalar var. Sizin Çayırhan özelleştirmesinin ardından da TES-İş olarak da siz topun ağzındasınız. Epey bir süredir engellemiştik, mücadelemizle engellemiştik, o mücadelenin şu andaki kritik bir noktasındayız.

İstediğiniz an söz alın, dediğim gibi burada öğretmen olarak bir şey anlatacak değilim, tartışacağımız konular işyerlerinde sizin tartıştığınız konular, sadece bu konuda diğer arkadaşlarımıza ve bana da söz hakkı bırakacak şekilde derli toplu düşüncelerinizi ifade etmenizi rica ediyorum. Onun ötesinde buradaki tartışmalar bu toplantıya renk ve değer katacak, yoksa benim tek başıma belirli şeyleri anlatmam değil.

Uygun görürseniz şöyle bir şey düşünüyorum: Yine sizin sorularınızla başlayalım, ama önümüzdeki dönemde bizi bekleyen

tehlikelere ilişkin TÜRK-İŞ'te yaptığımız tartışmalar ne? Nelere öncelik veriyoruz? Bunları tartışalım istiyorum, sizin sorularınızla da buraya geleceğiz yine.

İkincisi, özellikle Cotarelli yeniden geldi, geçmişte IMF'nin adını bilmiyorduk çoğumuz, ama 1995 grevleri sonrasında bu Cotarelli'nin o zaman Martin Hardy vardı IMF'nin ne anlama geldiğini, IMF'nin ve temsil ettiği ulusötesi sermayenin nasıl bu bayrağımıza ve ekmeğimize göz diktiğini çok iyi biliyoruz. Eskiden bu iş sanki sağcılık, solculuk gibi görülüyordu, şimdi bir ulus olarak, millet olarak IMF'nin karşındayız. 9 Aralık'ta Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti'nin IMF'ye verdiği bir niyet mektubu vardı geçen yıl, daha sonra 22 Haziran'da bir niyet mektubu verildi ve şu anda adım adım o program uygulanıyor. Cotarelli geldikten sonra bir üçüncü mektup verilecek, bu üçüncü mektupta, zannediyoruz ki bu özelleştirmelerin hızlanması, tarımda verilen desteğin iyice azaltılması ve etniğimizi ilgilendiren 2001 Sözleşmeleri'ne ilişkin taahhütler de yer alacak. Bu nedenle IMF'yle, Hükûmetin şu andaki durumunu ve 2001 bütçesini bir parça konuşalım diyorum. Sorularınızla buraya geleceğiz, çünkü IMF ile ilişkileri kavramak için 2000 yılı bütçesini, geçmiş bütçeleri ve 2001 bütçesini bir parça konuşmamız lâzım, ama son olarak yapmamız gereken ve bütün bu toplantının amacı da o herhâlde zaten, eksikliklerimiz ne, hatalarımız ne ve ne yapmamız gerekiyor? Şu anda aldığımız ücret belki kamu sektöründe birlikte çalıştığımız memurların gözünde yüksek gibi gözüküyor ama, uluslar arası karşılaştırmalara bakacak olursanız, öyle çok aman aman da bir ücret alıyor değilsiniz. Kendinizi özel sektör işçisiyle kıyasladığınızda belki iyi bulabilirsiniz, ama bu haklarımıza yönelik sistemli bir saldırının olduğunu da unutmamak gerekiyor.

Birçok bölgede benim gözlediğim ben esas YOL-İŞ kökenliyim, YOL-İŞ'teki görevim de devam ediyor bizim arkadaşlarımızın YOL-İŞ'teki önemli bir bölümü ya çocuğunu evlendirmiş, çocuğu iş bulamadığı için hâlâ onun geçimine ilişkin sorumluluğunu sürdürüyor ya bir kardeşinin işsiz kaldığı için bakımını üstlenmiş, yani o aldığı 500-600 milyon lira tek ailede kalmıyor, genellikle iki ya da bazen üç aileye bölünüyor. Bu nedenle kendinizi memurlarla ve özel sektör işçileriyle karşılaştırıp rahat etmeyin, ama bilin ki birileri sizi memurlar ve özel sektör işçisiyle karşılaştırıp bu paranın geriye götürülmesi yönünde sistemli bir plânu adım adım uyguluyor.

O nedenle bizim buna karşı yapmamız gereken işler var, en sonunda bunları konuşmak istiyorum, ama onun öncesinde iki arkadaşımız el kaldırdı onlardan başlayalım ama, kafamdaki plân bu, bunları tartışmak istiyorum. TÜRK-İŞ'e yönelik ne eleştiriniz varsa getirin, çünkü TÜRK-İŞ'teki görevim nedeniyle o süreci yaşayan bir insanım. TES-İŞ'e yönelik ayrıntılı eleştirilerde ben bilgi sahibi değilim, toplu sözleşmelerinizi bilmiyorum, ama TÜRK-İŞ'in genel politikalarına ilişkin neyi tartışmak isterseniz o tartışmalar bizim için yararlı oluyor. Buyurun arkadaşım.

SALONDAN- Bizim sorunumuz şu: Susma, sustukça sıra sana gelecek. Bu POAŞ'takiler, Petrol Ofisi'ndekiler, NTV'de gördük, 40-50 kişi kapıda durmuşlar işvereni içeri sokmuyorlar. Bizim bunlara desteğimiz ne oldu? Yarın onların bize desteği ne olur? Benim sorunu sadece bu.

Teşekkür ederim.

YILDIRIM KOÇ- Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, bu soru zaten bütün soruların temelini oluşturuyor. POAŞ olayında sıkıntımız sizin ifade ettiğiniz gibi. POAŞ'taki sıkıntı, özelleştirme konusundaki mücadelemizi yeterince anlatamamamızdan kaynaklanan bir sorun. Bu sizi de yakından ilgilendiriyor, çünkü yarın elektrik santrallerinin ve iletim kanallarının işletme hakkı devri söz konusu olduğunda Çayırhan'da başlayan süreç bittiğinde aynı sorunu siz yaşayacaksınız.

POAŞ'ta ne oldu? POAŞ'ta bir süre önce iki-üç defa özelleştirme ihalesi yapıldı, iptal edildi. Son özelleştirmede genel müdürlüğün önünde bir gösteri yapılmaya kalkıldı, genel müdürlükteki insanlar bile aşağı inip diğer işçi arkadaşlarla bu mücadeleye katılmadılar. POAŞ ihalesinin yapılacağı gün Hazine'nin önüne bir yürüyüş oldu, yeterince büyük bir kitle sağlayamadık. Son olay da, Petrol Ofisi'nden 1 200 kişi işten çıkarıldı, ama bu 1 200 kişinin işten çıkarılmasına karşı belirli yerlerde iş durdurma yapılsa bile arkasını getiremedik, yani demek ki bir kere ciddi bir eksikliğimiz var. Bu ciddi eksiklik birkaç yerden kaynaklanıyor. Birincisi; özelleştirme konusu halkımıza yeterince anlatılmadı, kendi üyemize yeterince anlatılmadı. Özelleştirme konusu sadece iş güvencesiyle ilgili bir sorun değil, bu nedenle isterseniz bu özelleştirmeden başlayalım, çünkü bu özelleştirme bizim açımızdan salt iş güvencesinin ötesinde bir ulusal

sorun, bunu bu biçimiyle anlatamazsak halktan da destek sağlayamıyoruz.

Özelleştirmeye karşı başarılı mıyız? 2000 yılına kadar oldukça başarılıyız, çünkü belki hatırlarsınız, 5 Nisan 1994'te bir istikrar programı ilân edildi, bu istikrar programında, meselâ Zonguldak Maden Ocakları'nın kapatılması öngörülüyordu, direniş yaptık, 1994'ün 31 Aralığına kadar Zonguldak Maden Ocakları'nı kapatamazlarsa satacaklardı, hâlâ satamadılar, Zonguldak Maden Ocakları bugün çalışıyor. Zonguldak'ı özelleştiremedilerse, Zonguldak'ın direnişi ve Zonguldak'a verilen bir miktar destek sayesinde özelleştiremediler. 1983'ten 1999'a kadar 4.9 milyar dolarlık özelleştirme yapıldı. İstanbul'da işverenlerin hükûmetle yaptığı bir toplantıya bu Dünya Ekonomik Forumu'nun bir toplantısıydı Bayram Bey'le benim de katılma imkânım oldu, Özelleştirme İdaresi Başkanı Nuri Bayar, bütün dünyadan gelmiş 150 dolayında işverenlere derdini anlatmaya çalışırken şunu söyledi: "Özelleştirilebileceklerin sadece yüzde 3'ünü özelleştirebildik" dedi, bu üç yıl önceki rakamlar. Yani özelleştirmede engel koymada dünyada en başarılı sendikal hareketlerden biriydik bu yılın başına kadar. Bu yılın başına kadar yapılan özelleştirmeler çimentolardır, et-balıklardır ve onun dışında kamu hisselerinin satılmasıdır. Bu yıla kadar büyük özelleştirmeleri önleyebildik. 2000 yılı için öngörülen özelleştirme 7.6 milyar dolar, yani 1983'ten 1999'a kadar yapılan özelleştirme 4.9 milyar dolardı, 9 Aralıkta IMF'ye verilen niyet mektubu temelinde 2000 yılı için öngörülen özelleştirme 7.6 milyar dolar. POAŞ, bu sürecin içinde yer aldı, Telekom bu sürecin içinde yer aldı, elektrik üretim ve dağıtım işletme hakkının devri de 7.6 milyar doların içinde.

Biz özelleştirmeye nasıl bakıyoruz? Özelleştirmeye niye sadece o işyerlerindeki işçilerin iş güvencesiyle sınırlı bir bakışımız yok? İzninizle onu anlatmak istiyorum.

IMF ile yapılan görüşmelerde TÜRK-İŞ olarak üç defa görüştük, bir defa Martin Hardy ile, iki defa da Cotarelli ile görüştük. Bu görüşmelerde bizden IMF'cilerin istedikleri daha sonra niyet mektuplarında da ifade edilen beş temel nokta vardı, bu beş temel noktayı izninizle bir hatırlatmak istiyorum. Martin Hardy'de bunu dile getirdi, Cotarelli de dile getirdi. Bizden isteklerinin birincisi; emeklilik yaşının yükseltilmesi ve emekli olmanın zorlaştırılmasıydı, zaten IMF heyetinin bu konudaki taleplerini tekrar tekrar biliyorsunuz. İkincisi; özelleştirme

konusunda çok ısrarcıydı, “özelleştirmeye engel olmayın” diyorlardı. Üçüncüsü; tarım ve hayvancılığa verilen desteğin azaltılmasını, tarım ve hayvancılığın Türkiye’de çok fazla desteklendiğini, bunun azaltılmasını istiyorlardı; “ücretlerin yüksek olduğunu, emekli aylıklarının düşürülmesi gerektiğini” söylüyorlardı. 9 Aralık 1999’da verilen Niyet Mektubu öncesinde hükümetle IMF arasındaki gizli görüşmelerin haberini alıyorduk, meselâ IMF’nin sürekli gündeme getirdiği talep, bizim 1999 toplu sözleşmelerinde gerçekleşen enflasyon, artı yüzde 5 vardır, IMF bu maddenin değiştirilmesini ve amaçlanan enflasyona yönelik bir ücret zammının konmasını istiyordu. Beşincisi de; uluslar arası tahkimdi falan. Bunların içinde en önem verdikleri konu özelleştirmeydi.

Avrupa Birliği ile ilişkiler var buna tekrar döneceğim, geçici olarak kullandım bunu Avrupa Birliği ile ilişkilerde 8 Kasım’da Avrupa Birliği’nin bizden istedikleri gündeme gelecek, 8 Kasım’da bu raporu açıklayacaklar, o raporu gazetelerden izleyin, özelleştirme istiyorlar. Niye özelleştirme istiyorlar? IMF’nin niye beş temel talebinden biri özelleştirme? Olay sadece kamu mallarının ucuza satılması mı? Olay sadece özelleştirilecek işletmelerde çalışan arkadaşlarımızın iş güvencelerinin sağlanması mı? Değil arkadaşlar, bakın, bunu çok açık biçimde de bir başka yönüyle görebiliyoruz. Avrupa Birliği diye bir süreç oluşuyor, 15 ülke bir araya geldi ve bu 15 ülke bir süreç içinde Avrupa Birleşik Devletleri’ni kuruyor. 1986 yılından beri bunların bir bayrağı var, mavi zemin üzerine 12 sarı yıldız Avrupa Birliği’nin bayrağı. Bunların, ulusal marş diyemeyeceğim ama, bir ortak marşları var, galiba Beethoven’ın Dokuzuncu Senfonisi. Bunların ortak günleri var, bizim 29 Ekim’imiz gibi Avrupa Birliği çapında kutladıkları günler.

Bakın, burada 15 ulus-devlet, 15 millî-devlet birleşiyor Avrupa Birleşik Devletleri’ni oluşturuyor, ama aynı bunlar Yugoslavya’yı parçaladı. Yugoslavya eskiden tek bir devletti, Yugoslavya’yı parçalayan Alman sermayesidir, Avrupa Birliği sermayesidir. Bugün Yugoslavya’nın yerinde Sırbistan var, Slovenya var, Hırvatistan var, Bosna-Hersek var, Makedonya var, Karadağ var, bir de Kosova’yı buna ekleyebilirsiniz, Kosova’da şimdi bağımsızlık yoluna gidiyor. Şu süreç çok önemli, bunu kavramazsanız, özelleştirme konusunda niye ulusötesi sermaye bu kadar ısrarlı davranıyor anlayamazsınız ve

halkımıza anlatamayız, bugüne kadar pek anlatamadık.

Kritik nokta şu: Çağımızda bir "ulus-devlet" dediğimiz, "millî-devlet" dediğimiz bir olgu var. Avrupa Birleşik Devletleri birleşerek büyüyor, 15 ulus-devleti Avrupa Birleşik Devleti haline getirmeye çalışıyorlar, ama bunu yapan Avrupa Birleşik Devletleri sermayesi, Avrupa Birliği sermayesi Yugoslavya'yı 7'ye bölüyor, Türkiye'de bölücü hareketi destekliyor, Türkiye'de cumhuriyet düşmanı hareketleri destekliyor Avrupa Birliği. Burada oynanan oyun ne? Burada oynanan oyun şu: Çağımızda ulus-devlet önemli, ama ulus-devlet bizim gibi bir ülkedeyseniz birileri artık ulus-devleti ya da millî-devleti istemiyor. İstemeyen kim? İstemeyen, ulusötesi sermaye.

Değerli arkadaşlar, Ford Şirketi Türkiye'de yatırım yapacağı zaman, Türkiye'de demokrasi içinde ulusal egemenlik ya da millî hakimiyet içinde Türkiye Parlamentosu'nun koyduğu kurallara uygun hareket etmek istemiyor, kendi belirlediği kuralların Türkiye'de geçerli olmasını istiyor. Geçen yıl çok tartıştığımız bu uluslar arası tahkim dediğimiz, yani imtiyaz sözleşme ve şartlaşmalarında uluslar arası hakeme gitme dediğimiz olay, Osmanlı döneminin kapitülasyonlarıdır. Yani diyelim sizin enerji işini bir yabancı şirket satın aldı, bu yabancı şirket Türkiye Cumhuriyeti Hükûmet'iyle bir anlaşmazlığa düştüğünde artık bundan sonra Türk mahkemeleri buna karar vermeyecek, ya kim karar verecek? Bir uluslar arası hakem belirlenecek. Kim belirleyecek? Dünya Ticaret Örgütü diye ulusötesi sermayenin hâkim olduğu bir kuruluş belirleyecek ve o hakemin verdiği karara siz uyacaksınız. Bu şu demek: Ford Şirketi, IBM Şirketi, Mercedes Şirketi, General Motors Şirketi, bizim 23 Nisan'larda kutladığımız Ulusal Egemenlik Bayramı ve bunun dayandığı demokrasi diye bir şey istemiyor. Yani kendileri birleşiyorlar, Avrupa Birleşik Devletleri'nde 15 ülke birleşiyor, ama kendi dışlarında kalanları bölerek ve bu millî-devleti, ulus-devleti zayıflatarak buralardaki hâkimiyetlerini artırmak istiyorlar.

Yugoslavya'da eskiden Almanya'nın sözü geçmezdi, ama kısa bir süre önce ben sendikal toplantı nedeniyle Hırvatistan'da ve Karadağ'daydım. Karadağ'da resmî geçerli para Sırbistan parasıdır, ama Karadağ'da Sırbistan parasını verdiğinizde almıyorlar, günlük ekmek alırken, dondurma alırken, yemek yediğinizde Alman Markı geçiyor. Bir ulusun, bir milletin egemenliğinin temel dayanağı onun parasıdır ve bayrağıdır. Türkiye'de bir sürü işlemde Amerikan dolarını ve Alman Markını kullanıyor olmamız bizim için bir ulusal ayıptır,

ama bu sürece engel olamazsak artık günlük işlerde de bu başlayacaktır, aynen Yugoslavya'yı parçaladıklarında Avrupa Birliği'nin ve oluşmakta olan Avrupa Birleşik Devletleri'nin yaptığı olay gibi .

Burada kritik nokta şu: Avrupa Birliği ulus-devlet istemiyor, millî devlet istemiyor, kendi daha güçleniyor, ama Türkiye'de bunları istemiyor. PKK'yı desteklemesinin arkasındaki mantık budur, cumhuriyet düşmanlarını desteklemesinin arkasındaki mantık budur. Peki, ulus-devleti nasıl zayıflatırsınız? Ulus-devleti zayıflatmanın iki yolu vardır, bir; askerî olarak zayıflatmaya çalışırsınız, PKK'yı gündeme getirdiler, PKK'yı desteklediler, ASALA'yı bir dönem desteklediler, askerî plânları başarısızlıkla sonuçlandı, ama daha kritik olan nokta nedir? Bir ülkede ulus-devleti parçalamanın yolu, o ülkenin vatandaşıyla devlet arasındaki ilişkiyi koparırsınız. Dünyanın hiçbir yerinde askere giden insan davulla, zurnayla uğurlanmaz arkadaşlar, bu, bu ülkeye özgü bir şeydir. Askerlikte her birimizin en güzel anıları, en sıkıntılı bile olsa daha sonra gülererek anlattığımız anılar askerlik anılarıdır. Askerlik arkadaşlığı bizim için çok önemlidir, her birimizin yaşamında önemli yeri olan bir olaydır.

Bakın, şu IMF'nin istediklerini tekrar şöyle şunun üstüne koyayım. Birincisi; sosyal devletin ve sosyal güvenlik sisteminin çökertilmesi. SSK'dan bir sürü sıkıntımız var, SSK'dan memnun değiliz, ama yine bu ülkede sıkıntıya düşen insan aklına hemen devletini getirir. Hiç unuttuğum şeylerden biri, Isparta taraflarında bir sel olmuştu, yaşlı bir kadın "devlet elini uzatsın" diyordu, deprem "devlet elini uzatsın" bu güzel bir olaydır, bizim geleneğimizde devlet önemlidir, ama değerli arkadaşlar şu sıkıntıda olsa bile, bize sunduğu hizmetin yetersiz olduğunu bilsek bile, SSK çökerse, SSK özelleştirilirse, Şili'de olduğu gibi sermayenin savunduğu Şili emeklilik sistemi gündeme gelirse ve sosyal güvenlik konusunda devletin katkısı, sorumluluğu ortadan kalkarsa, acaba bizim bir vatandaşımız oğlunu askere gönderirken aynı şevki duyacak mıdır?.. Yani herkesin ancak sahip olduğu para kadar sağlık hizmetinden yararlandığı bir sisteme geçilirse; bugün emeklilerimizin aldığı para 140-150 milyon lira, onun bile olmadığı bir düzene geçerseniz ve devlet size destek olmazsa, o zaman ulus-devletin temel dayanaklarından biri gitmiş olmayacak mıdır? Olacaktır, çünkü güçlü bir devlet, güçlü bir sosyal güvenlik sistemi sağlayan devlet vatandaşı tarafından sevilir, desteklenir filan.

İkincisi; özelleştirmeler, özelleştirme sonucunda ne oluyor?

Özelleştirme sonucunda sadece işsiz kalmıyorsunuz, özel sektör bir sürü hak ve özgürlüğünü belirlerken, özel sektör işçisi bazı hak ve özgürlüklerini talep ederken kamu sektörünü örnek alıyor, kamu sektöründe elde ettiğiniz bazı kazanımları adım adım özel sektör işçisine de uygulattırabiliyoruz, örnek gösteriyoruz “kamuda böyledir” diye. 1998’i hatırlayın, 1988’de ücretlerimiz özel sektörün altındaydı, o zaman biz de özel sektörü örnek gösterirdik, özel sektör gibi olalım diye. Kamu büyük olduğunda, kamuda çok sayıda işçi çalıştığında, memurlar adam gibi ücret aldıklarında özel sektör işçisi açısından kamu bir örnektir, ulaşılmaya çalışılan bir örnektir. Özelleştirme sonucunda bugün aldığınız paranın beşte birine çalışmaya başlarsanız mı bu devlete daha çok sahip çıkarsınız? Bugün aldığınız para ve bugün sahip olduğunuz güvenceler olduğunda mı bu devlete sahip çıkarsınız? Tabii ki ikincisinde. Yani Karayolları’ndan emekli olan dozer operatörü arkadaşlarımız taşeronun yanında çalışıyorlar ve 100 milyon alıyorlar, fazla mesai alamıyorlar. Hâlbuki o, emekli olmadan önce aşağı yukarı 600 milyon alıyordu, ayrıca yılda 112 yevmiye ikramiyesini alıyordu, fazla mesai yaptığında da tıklar tıklar yazdırıyordu, yani o farkı biz işyerlerinde çok rahat görebiliyoruz. Özelleştirmenin buradaki temel amacı ulus-devleti çökertmektir, ulus-devleti yok etmektir, ulusötesi sermaye emperyalizm, yani bir dönem 1999’da silahla atalarımızın mücadele ettikleri emperyalizm dediğimiz olay şimdi daha farklı biçimde, bir kurşun atmadan bu ülkeyi ele geçiriyor.

Tarım ve hayvancılığın göçertilmesi olayı. Meselâ, Martin Hardy’le görüşüyorduk 1996’da, hiç unutmuyorum 30 Mayıs 1996’da ilk kez Martin Hardy TÜRK-İŞ’e geldi, sorunları konuşuyoruz, işsizlikten söz edildi, işsizlik sorun olarak ortaya atıldı, Bayram Bey de şunu söyledi “eğer hükümet köyden kente göçü önleyici önlemler alırsa o takdirde bu sorun azalır.” Martin Hardy, hiçbir kağıda bakmadan iki rakam verdi hiç unutmuyorum, dedi ki “Türkiye’de nüfusun yüzde 45’i tarımdan geçimini sağlıyor, ama tarımın millî gelire katkısı yüzde 15” dedi. Onun ardından hemen şunu söyledi “bu yüzde 45, yüzde 10’lara inecek, eğer hükümetiniz gereken tedbirleri alırsa tarımdan geçimini sağlayan bu insanlar başka yerler de bulur, ama hükümetiniz gereken tedbirleri almazsa sorun çıkar” dedi. Bunun anlamı şu: Yüzde 45’lik tarımdaki nüfusun yüzde 10’lara inmesi demek, aşağı yukarı 22-23 milyon insanımızın köyden kente göç etmesi demek. Bunu daha sonra

Dokuzuncu Cumhurbaşkanımız Sayın Demirel, Tarım Şûrası açılış konuşmasında söyledi ve daha sonra hükûmetle yaptığımız çeşitli görüşmelerde bu lâfı ben tekrar Martin Hardy'den dinledikten sonra onlardan da dinledim. Bu ne demek? Bu şu demek: 22-23 milyon insanın aşağı yukarı yarısı üretken ve çalışma yaşındaki insan demek, bu kadar insan iş arayarak şehirlere göçecek demek. Peki, bunlar nerede çalışacaklar? Bunlar çok düşük ücretleri kabullenerek çalışacaklar demek. Peki bunun nasıl geçirirsiniz buraya? Bir; PKK'yı çıkartırsınız başımıza bela, millet yılar şehre geçer, ama önemli başka bir şey yaparsınız, özelleştirme bunlarla da bağlantılı, özelleştirmeye niye karşı çıkıyoruz anlamanız açısından ya da bildiğinizi tekrarlamamız açısından, ilk özelleştirilen yerleri hatırlayın, yem fabrikaları, Süt Endüstrisi Kurumu, Et ve Balık Kurumu. Şu anda gündemde 22 Haziran'da verilen niyet mektubunda yer alan iki işletme var, şeker fabrikaları ve Tekel; bunlar 22 Haziran 2000'de IMF'ye verilen niyet mektubuna açıkça eklenen iki yer.

Bakın arkadaşlar, Türkiye'de hayvancılık çok gelişmişti, hayvancılık 60'lı yıllardan itibaren uygulanan politikalarla devletten ucuz yem alıyordu, bütün ülkelerde bu destek vardır, Avrupa Birliği'nde de en gelişkin destek vardır. Sütünü satacağı zaman önce SEK'teki fiyatı öğreniyordu, Süt Endüstrisi Kurumu'ndaki fiyatlar iyiye oraya satıyordu, oradakini beğenmezse tüccara gidiyordu, ama tüccara giderken Süt Endüstrisi Kurumu'nun fiyatını bilerek gidiyordu tüccara ya da hayvanını kesime göndereceği zaman Et-Balık'daki fiyatı öğreniyordu, tüccarla pazarlığını yaparken Et-Balık'daki fiyata göre pazarlık yapıyordu. İlk özelleştirilen yerler; yem, SEK ve Et-Balıktır. Şu anda Türkiye'de hayvancılık göçmüş vaziyette ve şu anda Türkiye'de eğer köylerle bağınız varsa demeyeyim vardır meselâ koyunculuk öldü, büyükbaş hayvancılıkta hâlâ bazı umutlar var, ama koyunculuk öldü, Türkiye'de koyunla geçimini sağlayan insan giderek azalıyor. Ondan sonra ne oldu? Avrupa Birliğinin elinde et ürünleri fazlası vardı soğuk hava depolarında yıllardır bekleyen onları Türkiye'ye gönderdiler, Avrupa Birliği'nin elindeki et fazlaları yediğiniz sucuğun, yediğiniz salamın içinde kullanıldı, tüketildi. Birçoğumuzun hassas olduğu "bu hayvan nasıl kesildi" olayının bile dikkate alınmadığı, sağlıklı mıdır, içinde bilmem ne var mıdır bile bilmediğimiz et ürünlerini biz burada tükettik, hayvancılığımız çökerildi.

Et-Balık satılırken Et-Balık'ın arazisi iyi fiyata gitti, Et-Balıktaki

işçileri de başka fabrikalara naklettiler, biz artık özelleştirmeye karşı değiliz demek bizce yanlış. Çünkü Et-Balığın özelleştirmesini kabul ettiğiniz anda Et-Balığın desteğiyle ayakta kalan hayvancılığın çökmesini kabullenmiş oluyorsunuz, hayvancılık çöktüğünde şu IMF'nin programında olan 22-23 milyon kişinin şehirlere göç etmesini kabullenmiş oluyorsunuz, bu çok kritik bir olay.

Şu anda gündemde iki özelleştirme daha var; şeker fabrikaları ve Tekel. 450 bin dolayındaki aile Türkiye'de şeker pancarı üretimiyle geçimini sağlıyor. Şu anda Türkiye'de şeker fiyatı 600 küsur bin lira galiba. Avrupa Birliği'nin elinde şeker fazlası var, stok fazlası ve 300-350 bin liraya Türkiye'ye bol miktarda şeker sokulabilecek durumda, fakat tarım ürünü ile bağlantılı olduğu için hâlâ belirli kısıtlamalar var, bu kısıtlamalar kaldırıldığında ve Türkiye'de şeker fabrikaları özelleştirildiğinde şeker fabrikaları kapatılacak arkadaşlar ve Türkiye'deki 450 bin dolayındaki şeker pancarı üreticisinin de çok büyük bir bölümü aç kalacak ve bunlar şehirlere gelip iş aramanın dışında çare bulamayacaklar.

Tekel'in bir bölümünü özelleştirme kapsamına alıyorlar. Geçmiş yıllarda Akhisar'da Tekel Fabrikası'nın özelleştirilmesi, Samsun ve Maltepe Sigaralarının isim haklarının yabancılara devri söz konusuydu. Eskiden Türkiye dışarıya tütün satan bir ülkeydi. Yıllarca alıştırma alıştırma Türkiye'de şark tipi ya da Türk tipi tütün dediğimiz o kıraç toprakta yetişen ve yerinde başka ürün yetişmeyecek olan o tütünlü üretilen sigaralar yerine, Tekel'i kasıtlı olarak sabote ederek ben sigara içmiyorum çoğunuzu Marlboro'suna, Parliement'ine, yani büyük yapraklı Virginia ya da Burley tipi dediğimiz lahana yaprağı gibi büyük yapraklı, verimli topraklarda ancak yetişen tütüne alıştırdılar ve şu anda Türkiye dışarıya sattığı tütünden fazlasını dışarıdan alıyor. Amerika'nın elinde çok büyük tütün stokları var, çünkü Amerika'da sigara alışkanlığı, uyuşturucu madde alışkanlığı gibi kabul ediliyor ve sigara içmek aşağılanan bir durum haline geldi, çünkü bir sürü hastalığın temelinde bu sigara dediğimiz alışkanlık yatıyor, Amerika'da içirtmiyorlar, içirtmemek için ellerinden geleni yapıyorlar, ellerindekileri de buraya satacaklar. Nasıl satacaklar? Bir; önce Tekel'i sabote edersiniz, iki; Tekel'in ürettiği şark tipi, Türk tipi tütünlü üretilmiş ürünler yerine alışkanlıkları Amerikan tipi tütüne yönlendirirsiniz, ardından Tekel'i satın alırsınız veya Maltepe ve Samsun'u alırsınız. Niye Maltepe ve Samsun? Çünkü sadece Maltepe ve

Samsun'da yüzde 85 Türk tütününü kullanılır, Tekeli'n diğer ürünleri o Virginia tipi tütün dediğimiz tütünle üretilenlerdir. O zaman 250-300 bin aileyi de geçiminden edersiniz, çünkü Türk tipi tütün üretilen arazilerde başka ürün üretmek mümkün değildir.

1997 yılında Samsun'daydık ben o bölgedenim Samsun'da sigara fabrikaları eskiden Ballica'ya taşınmadan önce şehrin içindeydi. Bir gün TÜRK-İŞ'in toplantısından sonra akşam vardiyasına gittim ve kapıdan TEKGIDA-İŞ Sendikamıza örgütlü temsilci arkadaşımızı istedim, dedim ki "benim çocukluğum bu bölgede geçti, hiç gezemedim bana sigara fabrikasını gezdirir misiniz?" Maltepe üretilen fabrikaydı o zaman Samsun'da şehrin içindeki fabrika Sağ olsun iki temsilci arkadaş bana bütün fabrikayı gezdirdi, sonra sigaraların son üretildiği büyük bir yerin biraz üstünde ustabaşların oturduğu bir yer var, oraya çıktık çay demlediler, sohbet ediyoruz, sigara çıkardı aşağıda Maltepe üretiliyor herkesin cebinden Marlboro çıktı arkadaşlar. Hiç unutmuyorum, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu toplantısında, rahmetli Orhan Balta TEKGIDA-İŞ'in Başkanı'ydı, bu tür sorunlar konuşuluyordu, dedi ki "cebinizdeki sigaraları çıkarın, Tekel'in ürettiği sigara kimin cebinden çıkarsa bir yıllık ihtiyacını karşılayacağım" dedi, sadece SAĞLIK-İŞ Sendikası'nın Genel Başkan Yardımcısı Savaş Bey'in cebinden Maltepe çıktı, geri kalan herkesin cebinden yabancı sigara çıktı.

Özelleştirme bu, özelleştirme arkasında yatan mantık, bu kadar insanın köyden şehre göçürülmesidir ve ulus-devletin parçalanmasıdır. Değerli arkadaşlar, tarım ve hayvancılığınız çökerse, eğer IMF'ye 9 Aralık'ta verilen niyet mektubunda olduğu gibi "buğday fiyatlarınız şu kadarın üstüne çıkmayacak, şeker pancarı fiyatınız şu kadarın üstüne çıkmayacak" gibi koşulları koyarsanız, köylü aç kalırsa, köylü çocuğunu askere gönderirken davul, zurna ile göndermez, küfrede küfrede gönderir; amaç budur. Şu anda gidin Haymana'da bir miktar bildiğim bir bölge olduğu için söylüyorum 3 milyara traktör satın alabilirsiniz, hâlbuki traktörü bir yıl önce o bölgede 8-9 milyara alabiliydiniz, ama şu anda geçen yıl 82 bine sattığı buğdayı, o açıklanan 102 bin liralık baş fiyata inanmayın, şu anda piyasada 86-87 bin liradır o bölgede buğday, insanlar senetlerini ödeyemediler ve perişan haldeler. Bu nedir? Bu IMF'nin ulus-devleti zayıflatma, geçertme operasyonunun parçasıdır; aynı şey sizin ücretleriniz için de geçerli.

Özelleştirmede tartışılması gereken nokta; bir, sosyal-devlettir; iki,

ulus-devlettir. Sosyal-devlet demek, devletin vatandaşına karşı belirli sorumluluklarının olmasıdır. Bu sorumluluklar nedir? Farklı yaklaşımlarla ifade edilebilir, ama temel nokta nedir? Doğumumdan ölümüne kadar, beşikten mezara kadar devlet güvencesidir. Bu bizim geleneğimizde kerim-devlet diye vardır, bizim geleneğimizde baba devlet diye vardır, ama bugün özelleştirme bunun yok edilmesi çabasıdır. Bu nedenle, mesela TÜRK-İŞ'te bir dönem, 1,5-2 yıl önce kurduğumuz komite özelleştirmeye karşı sosyal-devleti koruma komitesiydi, çok etkili olmadık, çok başarılı olmadık.

Ulus-devleti korumak istiyorsanız, milliyetçiyim diyorsanız, bu ülkeyi seviyorum diyorsanız, özelleştirmeye karşı çıkmak zorundasınız, bu bir kere kritik bir nokta, temel nokta. Satılanlar, Et-Balıklar ucuza gitti, Bursa'da Merinos'un arazisi çok iyi, Sümerbankı özelleştirdiler, Merinosun arazisini yağmaladılar, peki Merinos'un arazisine iyi fiyat verseler "evet" mi, "hayır" yine hayır, Et-Balıkların arazilerine iyi fiyat verseler "evet" mi, yine "hayır" Buradan atılan arkadaşlarımız atılmayıp başka yerlere götürülse, özelleştirmeye "evet" mi, "hayır" yine hayır.

TÜRK-İŞ olarak çıkarttığımız kitaplardan biri, bütün şubelerimize gönderildi, ama belki gözünüzden kaçmıştır şu kitap, "Atatürk'ün Millileştirmeleri ve Devletleştirmeleri, Günümüzün Özelleştirmeleri" diye. Bu kitapta şunu anlatmaya çalıştık: Bu ülke bir millî-devlet olarak yeniden doğduğunda 1923'te Atatürk'ün yabancılardan aldığı ve devletleştirdiği ne varsa özelleştiriyorlar, yani Atatürk'ün resmini buraya asıyoruz, Türk Bayrağı'nı buraya asıyoruz, eğer bunlara sahip çıkacaksak, bizim için kutsal olan iki olaya sahip çıkacaksak özelleştirmeye karşı çıkmak zorundayız. Sizin ürettiğiniz elektrik, dağıttığınız elektrik bir dönem yabancı şirketlerin elindeydi, Atatürk döneminde millileştirildi ve devletleştirildi, özelleştiriyorlar. Gemilerimiz yabancıların elindeydi, Millî Kurtuluş Savaşı'yla aldık, millileştirdik, devletleştirdik, özelleştiriyorlar. Ne olur, şubelerimize döndüğünüzde sorun, şubelere gönderildi. Özelleştirilenlerin hemen hemen hepsi geçmişte yabancıların elinde olup, bu ülkeye Atatürk döneminde millileştirilerek ve devletleştirilerek alınan ve bu ülkede bir millî-devletin, Türk Devleti'nin kurulmasında temel dayanak olan işletmelerdir ve bugün bunlar özelleştiriliyor.

Bunlara karşı niye yetersiziz? Bu konularda, bir; ne yazık ki bütünlük sağlayamadık. Birçok insan şuna baktı, Samsun'da TÜRK-İŞ'in

eğitim sitesi vardı, o eğitim sitesinde yařadđđm bir olay var, ilk başta bu özelleştirmeleri 1996-1997'lerde daha yaygın tartışmaya bařladđđımızda, meselâ SAğLIK-Iş'çiyle konuşuyordum, diyordum ki "SSK özelleşsin diyorlar, ne diyorsun?" SAğLIK-Iş'teki üyemiz meselâ diyordu ki "hayır, SSK özelleşirse bu devlet batar, ama ben Amasya'dan trenle geldim, çok tehir yaptı, Demiryolları da özelleşe iyi olur." Bu kez Demiryollarına gidiyordum, bizim TCDD'de çalışanlar DEMİRYOL-Iş üyesi, diyordum ki "biri geldi bana Demiryolları özelleşsin diyor" "hayır, Demiryolları bu ülkenin temel dayanağıdır, Onuncu Yıl Marşı'nda bize böyle böyle denilmiştir" di-yordu "ama SSK özelleşe iyi olur, çünkü ben filmlerde görüyorum özel hastanelerde şöyle şöyle davranılıyor, hâlbuki bizim SSK böyle böyle" diyor.

Bunun sebebi ne? Bunun sebebi şu: Karşımızdaki güç sermaye, bu sermaye uluslar arası bağları olan bir şey, bu sermaye Türkiye'de ulus-devleti yok etmeye kalktığında bunun elinde bu lâfı sevmiyorum, bunun Türkçe'si de var, ama kullanıldığı için kullandım medya diye bir şey var. Biz sendikalar olarak sizin evinize çok giremiyoruz, ama her akşam televizyonu açtığınızda Dinç Bilgin'in bilmem nesini, Uzanların televizyon kanalını, Aydın Doğan'ın bilmem nesini görüyorsunuz. Kimdir bunlar? Aydın Doğan, sizin özelleştirilecek işletmelerinizi almaya çalışandır. Iş Bankası nedir? Iş Bankası, Petrol Ofisini alandır Doğan Grubu'yla birlikte alandır. Peki, düşünebiliyor musunuz ki siz Petrol Ofisi'nin özelleştirildiği şartlarda ve bunu Doğan Holding'in Iş Bankası'yla aldığı şartlarda Kanal-D'de özelleştirme aleyhine veya POAş işçilerinin mücadelesinin haklılığı doğrultusunda bir satır laf geçirtebilir misiniz, geçirtemezsiniz. TRT'de de yok, çünkü ne yazık ki zamanında da uyarmadığımız ve tepki göstermediğimiz için TRT'yi yönlendiren siyasî partiler de bir başka nedenle 12 Eylül'ün izlerini hâlâ silemedik, eskiden TRT'nin Yönetim Kurulu'nda bir işçi üye olurdu. 12 Eylül öncesinde, YOL-Iş Federasyonu'ndan rahmetli Halit Mısırlıoğlu vardı, TRT Yönetim Kurulunda işçilerin temsilcisi olarak yer alıyordu. 12 Eylül sonrasında TRT'nin Yönetim Kurulu'nun yapısı değiştirildi ve o işçi üye atıldı. 12 Eylül öncesinde iktisadî devlet teşekküllerinde, mesela o zaman TEK'te, çok sayıda işçi çalıştıran iktisadî devlet teşekküllerinde işçilerin bir temsilcisi Yönetim Kurulu'nda yer alırdı, kaldırdılar. 12 Eylül öncesinde SSK Yönetim Kurulu'nda hükümet temsilcileri

azınlıktaydı, 12 Eylül'den sonra onlar çoğunluğa geçti. Yani, TRT dediğinizde, 12 Eylül'ün ağırlığı hâlâ omuzlarımızda; medya ise sermayenin elinde bugün. Uzanların, çimento fabrikalarında yaptıklarını, ÇEAŞ'ta yaptıklarını siz Star Televizyonu'nda izleyebilir misiniz?.. Aranızda ÇEAŞ'tan arkadaş var mı? Yani ÇEAŞ'ta yapılanları benim anlatmama gerek yok, en iyisini siz biliyorsunuz. Peki, ÇEAŞ'ta yapılan, uygulanan baskılara, sendika baskılarına, şunlara, bunlara, özelleştirmenin ne olduğunu o arkadaşlarımız size en iyi anlatacak durumda, benden çok daha iyi anlatacak durumdadır. Peki, herhangi bir televizyon kanalı bunu veriyor mu? Yok, it itı ısırılmaz arkadaşlar. Yani biliyorlar ki Show Televizyonu ya da Kanal-D ÇEAŞ işçilerinin mücadelesini verirse telefonlar çalışacaktır "ayıp ediyorsun, biz aynı saftayız" diyecektir, bu şekilde işleyecektir mekanizma.

Burada bizim eksikliğimiz çok; TÜRK-İŞ olarak eksikliğimiz çok, sendikalar olarak eksikliğimiz çok, çünkü Petrol Ofisi'ndeki mücadele bugün başlamadı, çimento fabrikalarının özelleştirilmesi sürecinde başladı, geç mi? Hayır, geç değil. Bundan sonra yapılabilecek çok şey var, ama şunu anlatabilsek halkımıza: Özelleştirmeye karşı çıkmamızın nedeni satılan arazilerin ucuza gitmesi veya özelleştirme nedeniyle işten atılan arkadaşlarımız değildir, çünkü bu şekilde anlattığımız şekilde halkı ne diye kışkırtıyorlar, "bunlar kendilerinden başka bir şeyi düşünmeyen adamlardır" diyorlar.

1995 grevlerinde Sayın Tansu Çiller'in televizyonlara çıkıp söylediklerini hatırlayın ya da daha sonra başkalarının söylediklerini hatırlayın, yani bizim özelleştirmeye karşı çıkmamızdaki temel nokta, atılan arkadaşlarımızın işsiz kalması olursa "bunlar kendilerinden başka bir şey düşünmeyen adamlardır" diye halkı bize karşı kışkırtacaklardır, ama biz eğer halkımıza ve üyemize şunu anlatabilsek; karşımızdaki güç, ulusötesi sermayedir, emperyalizmdir; emperyalizm Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin zayıf olmasını istiyor. PKK'ya destek verenler bu kez özelleştirmeler aracılığıyla millî-devleti, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni zayıflatmayı amaçlıyorlar, zayıflatmanın yolu sosyal-devleti yok etmekten, vatandaşa devlet arasındaki bağın koparılmasından geçiyor, bunun en önemli aracı da özelleştirme. PKK'yı kim destekliyorsa, özelleştirmeyi Türkiye'ye dayatanlar da onlardır. IMF'si, Avrupa Birliği, diğer bazı başka güçleri araştırın, çok açıktır arkadaşlar; PKK'ya ve cumhuriyet düşmanlarına şu ya da bu biçimde kimler destek veriyorsa özelleştirmeyi savunanlar da o unsurlardır.

8 Kasım'da Avrupa Birliği'nin Türkiye için öngördüğü Strateji Raporu açıklandığında, bakın orada özelleştirme de var, piyasa ekonomisi de var, yani ulus-devleti yok etme var. Kendileri özelleştirmiyorlar, bizde özelleştirme istiyorlar. Kendileri birleşiyorlar, 15 devlet bir araya geliyor, Avrupa Birleşik Devletleri'ni kuruyor; Yugoslavya'yı parçalıyorlar, Türkiye'yi parçalamak istiyorlar. Özelleştirmeye bu açıdan bakmak ve eksikliklerimizi açık yüreklilikle tartışmak lâzım. Bunları anlatmayınca da POAŞ'ın özelleştirilmesine karşı yapılan eyleme 50 kişi, 60 kişi, 100 kişi katılıyor, o zaman bu eksikliklerimizi gidermemiz lâzım. POAŞ'a ilişkin son bir şey söyleyip, diğer bir arkadaşımın sorusuna geçeyim, epey geciktirdik.

Bakın, bu özelleştirme; ulusal çıkarlarımızla, millî çıkarlarımızla ne kadar ters düşüyor. Bilmem hatırlar mısınız, ben askerliğimi 1975'de yaptım, onun için subaylarımız 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nı hep anlatırdı bize. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türk uçaklarının benzinini ve tankların madeni yağını ATAŞ veriyordu tankların hareket edebilmesi için ağır bir yağa ihtiyaç var Bizim Kıbrıs Harekâtımız uluslar arası anlaşmalara uygun meşru bir hakkın kullanımımızdır, bir tecavüz değildir. Dediğim gibi belki hatırlarsınız o yılları, Samson diye bir faşist, darbe yapmıştı Kıbrıs'ta, Türkleri de kesiyor ve öldürmeye çalışıyordu, Rumların bir kısmını da, Makarios canını zor kurtardı ve Makarios Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde bizim ilk harekâtımızdan, 20 Temmuz harekâtından sonra yaptığı konuşmada Türk müdahalesini övmüştü. Daha sonra görüş değiştirdiler ama, bizim Kıbrıs Barış Harekâtı son derece haklı, doğru, uluslar arası anlaşmalara dayanan bir harekâttir.

ATAŞ Rafinerisi yabancıların elindeydi, Amerikalılar ve İngilizler ATAŞ Rafinerisini bakıma çektiler, Türk uçakları benzinsiz kaldı, tanklarımız Kıbrıs'ta madeni yağsız kaldı ve devreye Petrol Ofisi girdi. Petrol Ofisi, bizim millî şirketimizdir, devlet şirkettir, Petrol Ofisi Libya'dan uçak benzinini temin etti, Libya'dan madeni yağ temin etti ve bizim uçaklarımız operasyona devam ettiler ve Kıbrıs'ta kimsenin ummadığı bir zafer kazanıldı. Savaş bittikten sonra Petrol Ofisi'ne Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından savaştaki yararlılıkları nedeniyle altın madalya verildi. Şimdi Petrol Ofisi gitti arkadaşlar, yani özelleştirilen Petrol Ofisi, sahip çıkmadığımız, çıkamadığımız, kitlesel bir tepki gösteremediğimiz Petrol Ofisi; Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Türkiye Cumhuriyeti'nin silahlı kuvvetlerinin başarısında altın madalya ile ödüllendirilecek bir

katkıda bulunmuş bir kuruluştur.

Şu anda bir daha böyle bir müdahale durumunda, bir daha benzer mecbur kalınırsa savaş durumunda Türkiye'nin, millî ve devletin kontrolünde bir şirketi kalmıyor. Sermayenin milliyetçiliği filan yoktur, çoğu sermayedarın televizyonlarda görüyorsunuz çoğu zengin Amerika'da villası var, Miami'deki villalara ilişkin gazete haberlerini okuyorsunuz, İsviçre'de bankalarda paraları var, çifte pasaportları var, onların Türkiye Devleti, Türk Bayrağı diye bir kaygıları, dertleri yok. O zaman, eğer sizin millî güvenlik gerekçesiyle Petrol Ofisi gibi bir kuruluşunuz devlet elinde değilse savaşı kaybedersiniz. Yarın, bir gün elektrik santralleri işletme hakkı devredilerek yabancıların eline geçtiğinde, iletim hatları yabancıların eline geçtiğinde, yarın Amerikalılar Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurup, Türkiye'yi de parçalamak istediklerinde "hayır" dediğinizde, üç tane termik santrali devre dışı bırakırlarsa, Türkiye'de o enterkonnekte sistem aracılığıyla da bütün sanayide elektrik kesintileri olursa bunun sorumluluğunu kimse taşıyamaz, ama gittiği yer budur. Telekom'u özelleştirmeye çalışıyorlar, yüzde 34 hissesi yabancılar satılacak, yarın bir savaş halinde ki Yunan'a güven olmaz, bir gün iyisinizdir, ertesi gün pat diye döner ilişkiler çok kritik bir bölgedeyiz, yarın telefon, faks haberleşmesini yabancıların eline vermeyi içiniz sindiriyor mu bu kadar karışık bir bölgede?.. Ama Telekom'u özelleştiriyorlar, Telekom özelleştirilirken de önce yüzde bilmem 20 küsurdu, şimdi yüzde 34'ünü İtalyanlarla mı, bilmem ne bir şirket almak istiyor.

Yani, özelleştirme olayına sadece "ucuza satıldı ve işçim işsiz kaldı" diye bakarsanız, Petrol Ofisi'nin Kıbrıs Barış Harekâtı'ndaki kritik rolünü unutursanız, elektrik üretiminin Türkiye açısından önemini, yabancılar devredilemeyecek kadar önemli olduğunu ve sermayedarlara devredilemeyecek kadar önemli olduğunu unutursanız ya da Telekom'un millî savunmamız ve millî sanayimiz açısından ne kadar önemli olduğunu unutursanız özelleştirme çok basit gibi gözüküyor, ama özelleştirme millî-devletin, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin devamı açısından teknik unsuru içermektedir.

Diğer sorulara da geçeceğiz ama, bir arkadaşımızın sorusu vardı oradan devam edelim. Buyurun.

SALONDAN- Askerler bu özelleştirme konusuna nasıl bakıyorlar?

YILDIRIM KOÇ- Çok kritik bir soru tabî. Bu konuda elimizde bir rapor var, Harp Akademileri Komutanlığı'nın 1996'da hazırladığı bir özelleştirme raporu var, stratejik alanlarda özelleştirmeye karşı çıkıyorlar, bir de kamu kuruluşlarının adam edilmesini istiyorlar, ama o raporda özelleştirmeyi açıkça savunmuyorlar. Harp Akademileri biliyorsunuz kurmay subayların yetiştirildiği yer, 1997'de Harp Akademileri Komutanlığı'nın hazırladığı özelleştirme raporundaki şöyle kalınca bir rapordur tavrı bu. Yani onlar da herhalde bu Petrol Ofisi'nden, şundan, bundan rahatsız, çünkü Petrol Ofisi'nin bir alt birimi askerî benzin dağıtımdır, onun bir adı var TNT mi, TMT mi, öyle bir şey var, Petrol Ofisi'nin özelleştirme sürecinde onun da ne olacağı belli değil.

Bir başka boyutu var olayın: Meselâ, Petrol Ofisi satış istasyonlarını açarken sadece kârı göz önünde bulundurmuyor, ülkenin bütünlüğü açısından Hakkâri'nin bilmem neresinde benzin istasyonu açılması gerekiyorsa, orada üç kuruşluk kâr gözetilerek değil, bu ülkenin çıkarları gözetilerek orada Petrol Ofisi birimi açılıyor. Ya da kurulan fabrikalara bakın arkadaşlar, meselâ Tekel'in fabrikalarına bakın, Malatya'dadır, Ağrı'dadır, Muş'tadır, Bitlis'tedir yaprak tütün işleme yerleri. Batıda yatırım yapmak kolaydır, ama Türkiye'de Doğuda ve Güneydoğu Anadolu'da kaç fabrika var diye bakarsanız, devlet fabrikalarıdır. Kayseri'den arkadaşımız var mı? Kayseri Sümerbank Fabrikası, Sovyetlerle birlikte 1935'te kurulmuştur. Ben bir miktar o bölgeyi biliyorum, Kayseri Sümerbank; Kayseri'ye medeniyet götürmüştür, okuluyla, tiyatrosuyla, işçi konutlarıyla. Karabük'ten arkadaş var mı bilmiyorum, Karabük Demir-Çelik 1937'de devlet tarafından kurulurken önce lojmanları kurulmuştur. Turhallınız var mı? Turhal'da Şeker Fabrikası'nın lojmanları vardır, bir dönem ustalara ve usta yardımcılara kadar verilen bahçe içinde iki katlı evlerdir. Sivas'ta demiryollarının mahallesini hatırlayın, Sivas'ta demiryolları fabrikası vardır, 1940'lı, 1950'li yıllarda Sivas'ın en güzel evleri demiryolu işçilerine verilen demiryolu apartmanlarıdır, şehre girişte SSK'yı geçtikten sonra sağ taraftaki evlerdir.

Yani Türkiye'de devlet kuruluşu dediniz mi, en kalkınmamış bölgelere iş götüren, insan gibi çalışma koşulları götüren, adam gibi ücret veren, işten atılma gibi bir kaygısı, korkusu olmadan işçi çalıştırdığı iş yerleridir. Özelleştirmeyle bütün bunları yok ediyorsunuz ve bunun arkasında Türkiye'de ulus-devleti yok etmek var değerli arkadaşlar,

çünkü Batılı Lozan Antlaşması'nı kabullenemedi. Bakın, bunlar ufak tefek gibi gözükebilir, ama ne olur bir-iki şeyi hep aklınızda tutun, bu adamlar 10 Ağustos 1920'de Osmanlıya Sevr Antlaşması'nı imzalattılar, Sevr Antlaşması'nda Türkiye'de diye bir yer olarak küçücük bir şey bırakılıyordu, bir bölümünü Rumlara veriyorlar, bir bölümünü Ermenilere veriyorlar, bir bölümünü Kürtlere veriyorlar, Batı Anadolu'yu olduğu gibi Yunan'a veriyorlar, Trakya'yı Yunan'a veriyorlar, İstanbul ve havalisi müttefik kuvvetlerin ortak kontrolü altında olacak. Almanlar, yenilgiden sonra Versay Antlaşması'nı uyguladılar, Avusturyalılara uyguladılar, ama bizim dedelerimiz bunu yırttı, attı, yerine Lozan geldi. Lozan'ı kabul edemediler, çünkü o dönemde emperyalizme böyle başkaldırıp örnek olduğunuzda, Cezayir'deki Fransa'ya karşı bağımsızlık mücadelesi veren askerin cebinde Atatürk'ün resmi vardı, Pakistan'da, Hindistan'da İngiliz hükümlerine karşı ayaklanan Hintlinin cebinde Mustafa Kemal'in resmi vardı, Batılılar açısından kötü örnek olduk.

Türkiye'nin hangi badirelerden geçtiğini anlamanız için ufak bir örnek vereceğim: PKK'sı, şusu, busu, bunu uygulatmanın aracıydı, 1996 yılında Amerikan Büyükelçilik Müsteşarı TÜRK-İŞ'te görev nedeniyle bir sürü insanla görüşüyorsunuz, konuşuyorsunuz yani büyükelçinin yerine vekâlet eden kişi resmî ikametgâhında bir akşam yemeğe davet etti, 1996 ya da 1997'di, özelleştirmeye ilgili Amerikan Senatosu'ndan bir üye gelmiş, onunla görüşme yapmak için davet etti, gittik. Benden başka İş ve İşçi Bulma Kurumu'nda bir Türk vardı, Dünya Bankası'yla ortak projede çalışıyorlarmış. Büyükelçilik Müsteşarı'yla yemekten önce böyle bir salon gözümün önünden gitmiyor, kapıdan giriyorsunuz, sağda bir salon var elimize bir şey aldık salonda içiyoruz hem de laflıyoruz adamla, yaşlı bir adamdı, adam beni konuşa konuşa kapının yanındaki küçük bir odaya doğru yöneltti, kapıdan girdiğinizde o ufak odada sol tarafta şu büyüklükte duvarda bir Sevr haritası asılıydı. Bu anlattığım yıl 1996 veya 1997, Amerikan Büyükelçiliği Müsteşarı'nın resmî ikametgâhında evinde duvarda, resmî Sevr Haritası asılıydı. Adam, muhtemelen benim tepkimi ölçmek için oraya götürdü, ben şaşırdım, duraklayınca "tanıdınız mı?" dedi adam, ben de "tanıdım, ama biz bunu Ulusal Kurtuluş Savaşımızla yırttık, yerinde de Lozan var Lozan Antlaşması'nı da Amerikalılar onaylamadı Kongrelerinde, kendi Meclislerinde şimdi Lozan yürürlükte" dedim. Adam son derece pişkin bir biçimde

“büyükkelçilikte bir yerde kalmış, öylesine astık” dedi. Hiçbir ülkenin müsteşarının resmî ikametgâhında duvarda asılan resim bile bırakın haritayı öyle hatıra diye asılmaz, bir anlayışın ifadesidir, bir düşüncenin yansımasıdır, yani “dervişin fikri neyse, zikri odur” diye vardır ya, düşüncesi neyse yaptığı şey odur. Yani Amerikan Büyükelçilik Müsteşarı’nın resmî ikametgâhında, ben 1997 yılında duvarda Sevr Haritası’nı gördüm gözlerimle, yani bu ülkede tekrar tekrar kabul edemedikleri Lozan’ın yerine Sevr’i geçirmeye çalışan ve bu ülkeyi parçalamaya çalışan unsurlar var dışımızda. Özelleştirme bunların aletidir değerli arkadaşlar, bu kadar önemli bu konu.

Bazen gözümüzden kaçıyor, “Et-Balıklar ucuza gitmeseydi hiç tepkimiz olmazdı” ya da “Sümerbank’taki arkadaşlarımıza iş bulunsa, biz bu kadar tepki göstermeyiz.” Yanlış, gösteririz, göstermemiz gerekir, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin devamı meselesidir bu mesele.

Değerli arkadaşlar bakın, çok açıkça insanlar burunları sürte sürte öğreniyor. Ben size 1980 yılı 12 Eylül’ünde gelseydim çok açık konuşalım, hepimiz bu camianın insanlarıyız, benim yaşım 50, yani 12 Martı da yaşadım, 12 Eylül’ü de yaşadım deseyseniz ki “arkadaşlar, haklarımız elimizden gidiyor”, yakında yeni bir kitapçığımız çıkacak, şubelere göndereceğiz, “24 Ocak’ın ve 12 Eylül’ün 20 nci Yılında Kayıplarımız ve Hâlâ Alamadıklarımız” diye, 12 Eylül’den sonraki kayıplarımızın anlatıldığı, ben size gelseydim “12 Eylül haklarımızı elimizden alacak, buna karşı demokrasiyi savunalım” deseyseniz, 13 Eylül günü kaçınız “evet” derdiniz? “Aman, yeni anarşiden kurtulduk, her gün 20 insan ölüyordu, çok şükür Allah razı olsun askeriyeden” dedik, 10 yıl söyledik, gerçekten 10 yıl söyledik, yani 1988, 1989’dan itibaren biz ancak “yahu arkadaşlar, anarşiye hepimiz karşıyız, ama bunların yaptıkları iş değil”i gerçekten 10 yıl sonra yapmaya başladık. 1980’den sonra ilk eylemlerimiz ne zamandır? Kamu sektöründeki işçiler olarak 1989 bahar eylemleridir.

Daha somut bir şey söyleyeyim size, 5 Nisan Kararları ilân edildi, 5 Nisan 1994’tü, Ankara’da 24 Nisan günü Tandoğan Meydanı’nda “İşsizlik ve Pahalılıkla Mücadele Mitingi” yaptık, bu mitingin hazırlanmasında görev yapanlardan biriyim, bir hafta bütün fabrikalarda, bütün işyerlerinde bildiriler dağıtıldı, şunlar olacak falan diye, DISK bizi destekledi, HAK-İŞ bizi destekledi, memurlar destekledi, toplayabildiğimiz adam sayısı 24-25 bindi. Ama 5 Nisan Kararları 1995 sözleşmelerine yol açtı, hatırlayın 1995 sözleşmelerini yüzde 16,

yüzde 16, yüzde 18, yüzde 20 zam aldık, greve rağmen istediğimiz sonucu alamamıştık, ama 1995 sözleşmelerinde greve rağmen aldığımız bu rakamlar 5 Nisan 1994'te başlamıştı.

Sonra şunu tartıştık kendi aramızda: "Niye millet gelmedi. 24 Nisan 1994 yılında yaptığımız mitinge?" diye. Birçok arkadaşımızla konuştuk, sonra şöyle bir tablo ortaya çıktı, arkadaşlarımızın önemli bir bölümü 1 Mart 1994'te zam almıştı ama, hatırlayacaksınız 15 Mart'ta yarım zam almıştı, yani 15 günlük zamlı ücretle ücretini almıştı, 15 Nisan'da ilk kez ücretini tam zamlı olarak almıştı, 15 Mart'ta aldığı 15 günlük zamlı ücreti, 15 Nisan'da tamdı, siz arkadaşlara gidip diyorsunuz ki "arkadaş 5 Nisan diye bir kararlar ilân edildi, 24 Ocak 1980'de başımıza büyük işler açmıştı, 24 Ocak Kararları yine geliyor" dediğimde, arkadaş 15 Nisan'da cebine koyduğu paraya bakıyordu, diyordu ki "bu adamlar başka amaçla bunu söylüyor" ve mitinge filan gelmiyordu. Bizim arkadaşlarımız mitinge ne zaman geldi? Hatırlar mısınız bilmiyorum, 26 Kasım 1994'te biz Anıtkabir'e, ardından Meclise yürüdük ve o yürüyüş öncesinde de hiç öyle işyerlerinde büyük bildirimler dağıtılmadı, ama bir şey vardı, 26 Kasım günü Plân ve Bütçe Komisyonu'nda bütçe son biçimini alacaktı, çoğunuz memur oluyordunuz, ikramiyeler gidiyordu, servis araçları gidiyordu falan bir dizi şey, 100 bin kişi geldi Tandoğan'a Anıtkabir'e yürüdük, Meclise yürüdük ve bunun değiştirilmesini sağladık.

Anlatmaya çalıştığım şu: Bizim bazı şeyleri kavramamız lâzım, bizim eksikliğimiz bu, sendikalar olarak eksikliğimiz, TÜRK-İŞ olarak eksikliğimiz, sizin işyeri sendika temsilcileri olarak eksikliğinizi, bir de üyelerimizin de eksikliği, yani burada TÜRK-İŞ'ten bir kişi anlatmadı diye sadece suçu onlara yüklemeyelim, üstün de suçu var, tabanın da suçu var, o zaman şu hatalarımızı açık konuşalım diyebiliyoruz, zaman alıyor bazı şeyler. Özelleştirmeye karşı çıktığında, bir dönem öyle bir hava yaratıldı ki, özelleştirmeye karşı çıkmak sanki vatan hainliği, her şeyin başı devlet, eğer devlet bu işten elini ayağını çeker, özel sektöre bırakırsa her şey güllük gülistanlık olacak. Ama şimdi ben şunu söyleyebiliyorum, "Etibank devletin elindeyken devlete kazık atmadı, ama Etibank'ı özelleştirdiğinizde devlete şu kadar kazık attınız kardeşim" diyebiliyorum, bunu eskiden diyemiyordum. Eskiden devletin bir sanayii işletmesine sahip çıkmasını savunduğunuz zaman, hatırlar mısınız "Demiryollarını savunmak komünistliktir" demişti rahmetli Özal bir dönem, yani böyle bir hava vardı, böyle bir dalga

vardı. O zaman kendi içimizde bu meseleleri bu kadar net göremedik veya gördüğümüzde de anlatamadık, bunu da çok açık söylüyorum, TÜRK-İŞ'in eksigi vardır, sendikalarımızın eksigi vardır, ama kusura bakmayın sizin de eksiginiz vardır, üyelerimizin de eksigi vardır, yani bu meseleleri sadece bu toplantılarda öğreniyor değilsiniz ki hayatta, gazetesiyle, başka yayınlarla da öğreniyorsunuz. Çok geç midir? Çok geç değildir arkadaşlar. Bakın, şundan da ne olur gurur duyun, dünyada özelleştirmeyi bu kadar erteleten az ülke var, biz bunlardan biriyiz, bundan sonra iyi sarılırsak ne yapmamız gerektiğini konuşurken anlatmaya çalışacağım daha akıllı davranırsak, siyasî partileri uyarırsak, siyasî partiler karşısında açık tavır alırsak bu süreci durdurabiliriz, bu süreci yavaşlatabiliriz.

Bir de şöyle bir anlayış var, o anlayış da şu: "Önüne çıkamıyoruz, bu dalga Türkiye'de alıyor götürüyor, dünyada da götürüyor, ona karşı çıkacağımıza göre, özelleştirmeye "evet" diyelim de pazarlık yapalım." Ben buna katılmıyorum ve iki örnekle açıklıyorum: Örneğin biri; Yunanlı, 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkıyor, insanların yapabileceği iki şey var, biri sessiz kalmak, ikincisi delice bir cesaretle bir meşale yakmak. Hasan Tahsin diye namuslu bir adam alıyor silahı eline, Yunan askerinin içinde bayrağı taşıyan adamı alnından vuruyor, tek başına çarpışıyor, başarı şansı var mı? Yok. Tek başına çarpışıyor, kurşunu bittiğinde de onu seyreden yaşlı bir kadına "teyze, Allah önünde şahidim ol, kurşunum bittiği için kaçıyorum" diyor, vuruluyor, ölüyor, kürtulma şansının olmadığı bir mücadeleye giriyor.

İkincisi; TÜRK-İŞ'in eski Genel Sekreteri Sadık Şide, 12 Eylül olduğunda "yahu, biz bu dalganın önünde duramayız, bakan olalım da hiç olmazsa zararı azaltalım" diyor, bakan oluyor, ama bugün karşı çıktığımız ne varsa onun bakanlığı döneminde Meclisten geçiyor. Sadık Şide, 1974 Ocağından, 1986 Aralığına kadar 13 yıl TÜRK-İŞ'in Genel Sekreteri'ydi, ben 8 yıldır TÜRK-İŞ'te çalışıyorum, 8 yıldır Sadık Şide'yi TÜRK-İŞ'te hiç göremedim, 16 yıldır YOL-İŞ'in Eğitim ve Araştırma Dairesi Müdürü'yüm, özellikle 80'li yıllarda ve 90'lı yılların ilk yarısında YOL-İŞ'te ne zaman toplantı yapsak Sadık Şide'ye hakarete varan laflar duydum, "Sadık Şide şöyle yaptı, Sadık Şide böyle yaptı" diye.

Özelleştirmeye bugün karşı çıkamayabiliriz, ama tercihiniz şu: Hasan Tahsin mi olacaksınız, Sadık Şide mi olacaksınız, Hasan Tahsin olursanız bugün mücadele ederiz, yeniliriz; ama yarın çocuklarımızın

karşısında “biz özelleştirmeye karşı miting oldu gittik, bilmem ne oldu gittik, ama yenildik, gücümüz o zaman yetmedi” diyebiliriz; ama Sadık Şide olursanız, Sadık Şide 14 yıl mı ne, Genel Sekreterliği’ni yaptığı teşkilatın kapısından içeriye girmiyor, giremiyor, çeşitli konularda yazdığı yazılarını TÜRK-İŞ basmadı, Ankara Sanayi Odası’ndaki patronlara bastırabilirdi, bu bir tercih meselesidir. Bu dalgaya engel olamayız, kim söylemiş onu, mümkün, ama bu kavgada yenilmek de var, kavgaya girerken yenilmeyi de bilerek girersiniz.

Tercih şu hep özelleştirmede; Hasan Tahsin mi olacaksınız, Sadık Şide mi olacaksınız? O nedenle biz özelleştirmeye karşıyız, özelleştirmeye karşı iken niye geç kaldık? Hâlâ içimizde özelleştirmeyi savunanlar var, ŞEKER-İŞ Sendikası özelleştirmeyi savunuyor, bazı sendikalarımız özelleştirmeyi savunuyor. Ne yapacağız? İkna edeceğiz arkadaşları, belki yanlış hesap yapıyorlar, onları anlatacağız. Belki “benim üye sayım azalıyor, ama burası özelleşirse memurları da üye yapabileceğim şekilde işçileşirse” diye ufak hesap yapıyor, ama vatan elden gidiyor, yani bu işin bu kadar ciddî olduğunu onlara anlatmamız gerekiyor.

Bakın arkadaşlar, gerçekten yaptığınız iş zor, kritik, belalı bir iş, ama sendikal yapının, sendikal örgütlenmenin, işçi sınıfı hareketinin temel direği de sendika temsilcileridir.

Sabah sizin yanınızda oturan arkadaşımız sürgünden söz etti, soru bana gelmemiştir ama, ben 1972’den beri bu sendikal hareketin içinde olan biriyim, belli gözlemlerim, deneyimlerim var. Darılmak güvenmek yok açık konuştuğum için. İşçinin sahip çıktığı bir sendika temsilcisi-işveren süremez, işyeri sendika temsilcisi olarak toplu sözleşmedeki haklarınızı tabii kullanacaksınız, ama işveren şunu bilirse ki “ben Ahmet’in üzerine gidersem o birimdeki işler öyle bir aksar ki, benden bunun acısını kat be kat çıkarırlar” diyebilirse, o işyeri sendika temsilcisinin üzerine işveren vekili siz ki kamudasınız, karşınızda acımasız bir patron yoktur, bir işletme müdürü vardır, bir şef vardır o sizin üzerinize gelemez. Eğer bir işyeri sendika temsilcisi işyerindeki memur sendikasıyla, kamu çalışanı sendikasıyla dostça ilişkiler kurmuşsa, onların mücadelesine onlar sıkıntıdayken destek vermişse, bir işveren işyeri sendika temsilcisinin üzerine öyle “git şuraya 3 ay çalış” diye onu sürgüne gönderemez.

Burada dil ne olacak? Bir kere işyeri sendika temsilcisi olarak toplu sözleşmeyi iyi bileceksiniz, yasaları iyi bileceksiniz, ülkedeki

gelişmeleri iyi izleyeceksiniz. İki; sırtınızda yük var ama, bir de iş güvencesi diye başkalarının sahip olmadığı bir hakkınız var, sizin işyerinde bir itibarınız var, bu itibarla bütün arkadaşlar arasında ayırım yapmaksızın; siyasî görüş, köken, mezhep, cinsiyet, meslek ayırımı yapmaksızın; büyük bir alçakgönüllülük içinde arkadaşlarımızın bütün meseleleriyle ilgileneceksiniz, işçi önderi olacaksınız. Sendikanın size verdiği “işyeri sendika temsilciliği” payesi vardır; bir de işçinin “ağabey” kabul ettiği, lâfını dinlediği, otomatik olarak arkasından gittiği biri olmak, o otomatiklik kendiliğinden olmuyor kazanacaksınız onu, yani işyeri temsilciliğini size seçimle vermiyorlar, belki seçim yapılan birkaç yer vardır, ama işyerindeki şube, çalışabileceği arkadaşlarımız olarak sizleri belirliyor ve atıyor. Peki, atandıktan sonra gerçekten oranın önderi oldunuz mu? Elinizi kaldırdığınızda işçi kalkıyor, elinizi indirdiğinizde işçi oturuyor mu? O ikincisi ayrı bir olay, onun için o arkadaşlarımızın içinde hiçbir ayırım yapmadan onlarla ilgileneceksiniz, aile meselesi bile size gelecek, ağabeyi sayacak, ablası sayacak sizi işyerinde, ondan sonra onları özelleştirmeye de karşı çıkartırsınız, onları size yönelik bir baskıda size sahip çıkmalarını da sağlarsınız. Ama inanın, siz atanıyorsunuz, atandıktan sonra oranın gerçek önderi haline gelebilmek için kullanacağınız dil, herkesi katan, sizin rakiplerinizi bile, delege seçimlerindeki rakiplerinizi bile kazanmaya çalışan düşman etmek çok kolay insanları ama insanları kazanmak gerekiyor, çünkü bizim kardeşimiz onlar.

Arkadaşlar, bize patrandan, bize yabancından fayda yok, bize fayda varsa bizden var; bizim gibi işçiden, memurdan, işsizden, emekliden var; yani işyerinde “sen kötüsün, sen de bilmem nesin” dedi mi cas-cavlak kalırız ortada. O zaman işyeri sendika temsilcisi özelleştirme konusunda da dert anlatırken; eyleme götürecekseniz, bir mitinge götürecekseniz orada ağabey, abla olmanız gerekiyor, otoriteniz öyle olması gerekiyor, işçi önderi olmanız gerekiyor. İşyeri sendika temsilcisi olarak sadece genel merkezin ve şubenin atadığı insan olarak kalırsanız götüremezsiniz ki, götüremediğinizde yarın, bir gün burada siyasî yapılanmayı konuşacağız, nasıl sizi dinler ki? Dinlemez, yani o nedenle işyeri sendika temsilciliği çok zor bir iştir, ama onun gerektirdiği işlerin başında da atanmış temsilci olmaktan ziyade, işyerinde lâfi dinlenen adam olmak olayı var. Her biriniz biliyorsunuz, benim söylememe gerek yok, işyeri tecrübeniz var, her işyerinde lâfi dinlenen

adamlar vardır, hanımlar vardır, temsilcidir veya değildir, ama bir eyleme gidileceğinde onun ağzına bakılır, siz oluyorsanız o kişi biz bu meseleleri hallederiz, yoksa siz bir yerde bir şey diyorsunuz, ama öbür tarafta Mustafa Ağabey “yok, gitmeyin kardeşim” dediği zaman sizin çağırdığınız eyleme işçi gitmiyorsa, siz orada işçi önderi falan değilsiniz, oraya atanmışsınız, gidiyorsunuzdur. O nedenle, halkla ilişkilerinizde, memurlarla, sözleşmeli personelle ilişkilerinizde ve sizinle birlikte çalışan arkadaşlarımızla ilişkilerinizde meseleleri bilen, ettiği lâf dinlenen, günlük gazete okuyan, günlük haber programlarını izleyen, iş güvencesiyle ilgili bir yasa tasarısı olduğunda sendika şubelerini arayıp, bulup, bunun neyi getirip neyi götürdüğünü bilen kişiler olduğunuz takdirde güvenceniz de tamdır, o zaman hiçbir işveren vekili ve hiçbir işveren sizi A biriminden alıp, B birimine gönderemez.

Bakın, şunu kesinlikle söylemiyorum; birileri var, sorumluluğunu yerine getirmiyor değil, bir dönüşümden geçiyoruz. 12 Eylül öncesinde çoğunuz işyerindeydiniz, hak almak için meydanlara gelmek filan gerekmiyordu, ama şimdi meydanlara gelmemiz gerekiyor, şimdi o bile yetmiyor birazdan anlatmaya çalışacağım öyle büyük bir bela geliyor ki daha başka şeyler yapmamız gerekiyor, ama bunu yaparken TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nin eksiklikleri vardır, sendika genel merkezlerimizin eksiklikleri vardır, şubelerimizin eksiklikleri vardır, bütün bunlardan sonra temsilciler olarak eksiklikleriniz vardır, üyemizin de eksiklikleri vardır. Bunları da çok açık yüreklilikle aile içi görüşme süreci içinde konuşacağız. Meselâ, sabah “medya nasıl sermayenin kontrolünde” dedim, peki şunu hiçbiriniz sormadınız “TÜRK-İŞ niye adam gibi bir televizyon kanalı kurmuyor” diye, beceremedik, yasa var, arkadaşlar o işin hikâyesi, ben size söyleyeyim, bu işin içinde olan biriyim, “televizyon kurmak yasak” diye 17 Nisan 1994'te bir yasa çıktı, peki bunu aşmanın yolu yok mu? Var, niye beceremedik? Çünkü sendikalar kendi aralarında bu konuda birbirine yeterince güvenmiyor, zannediyorlar ki bir sendika kurulursa yönetimde kim varsa, bu televizyon onun değirmenine su taşıyacak. Beceremedik, yani ben size gelip rahatlıkla 1994'te yasa çıktı da kuramıyoruz derdim, bu işin kaçamağı olur, yapamadık arkadaşlar, 1993 yılında sendikalara daha yasa çıkmadan önce “bir televizyon kurmak için kaynak ayırabiliyor musunuz?” diye bir yazı yazıldı, sendikalar cevap vermediler.

SALONDAN- Sendikalar arasında bir diyalog kurulmuyor ki.

YILDIRIM KOÇ- Sendikalar arasındaki diyalogsuzluk, sendikalar arasında TÜRK-İŞ etrafındaki koltuk kavgaları falan, yani bunları bilmeden eksikimizi konuşamayız ki. Sendikalar arasında koltuk kavgası var, o koltuk kavgası olduğu sürece de biz TÜRK-İŞ olarak televizyon kanalı isterse yasa değişsin kuramayız. O zaman ne yapacağız? Bunları nasıl aşarız tartışacağız, düşüneceğiz.

Arkadaşlar, ülke de elden gidiyor, sendikalar da elden gidiyor. Elinizdeki para şu anda ihtiyacınızı şu ya da bu ölçüde karşılıyor, kooperatif taksitinizi ödüyorsunuz filan diye bakmayın, öyle bir belalar zinciri geliyor ki ve bu hükümetler o kadar bu işlere bağımlı ki, biz birbirimize sahip çıkmazsak işçisiyle, memuruyla, yanımıza esnafı ve köylüyü de alamazsak, ülke de çok kötüye gidiyor, biz de çok kötüye gidiyoruz.

İsterseniz o zaman şuna bir bakalım mı? Bu belalara daha sonra değineceğim, ama sık sık bu görüşmelerde karşımıza çıkan soru şu: Bu ülke, bu kadar kötüye gidiyor da, bu hükümetler niye duyarsız, niye bu IMF'ye bu kadar bağımlılar, onu isterseniz bir konuşalım, onun tablosu şu: Bakın, şu 2000 yılı bütçesi, 2000 yılı bütçesinde 47 katrilyon liralık gider gözüktüyor, giderler bunun bir miktar daha üstünde olacak, gelirler de 32 katrilyon, yani 14,5 katrilyon liralık bir açık var, bu bir kere çok büyük bir açık, yani bütçenizin yüzde 30'a yakınının karşılığı yok, harcıyorsunuz, harcamak zorundasınız, ama bunun karşılığında para gelmiyor. Siz iktidar olsanız, TES-İŞ'teki bu seminare katılan arkadaşları meclis yapsalar, aranızdan da bir hükümet çıkartsanız, hükümetin karşılaştığı birinci sorun bu, gelirleriniz 47 katrilyon ...

SALONDAN- Yenisi dahil mi?

YILDIRIM KOÇ- Yenisi dahil değil, yani 11,5'lük bunun içine dahil değil henüz, çünkü bu 1999 sonunda yapıldı, batık bankalar 2000 yılında ortaya çıktı, temel sorun bu. Bu giderler içinde en önemlileri neler? Personel harcamaları fazla değil, yüzde 10'u, yani 2 milyon memur ve sözleşmeli personel var, 500 bin kişi de biz varız, 2,5 milyona verilen para 10 katrilyon, faiz yüzde 45, bizim iki katımız, yani işçi ve memur 2,5 milyon, hatta 2,7 milyona ayrılan para bir yılda yüzde 21, bir avuç sermayedara ayrılan para yüzde 45. Birazdan bir tablo daha göstereceğim, bizim oran giderek düşüyor, bunların oranı giderek artıyor.

Değerli arkadaşlar, birinci mesele şu: Siyasî görüşünüz, kökeniniz, mesleğiniz, işyeriniz ne olursa olsun, karşımızdaki şu faizciler var ya bizim ekmeğimizi yiyenler, bize para bırakmıyorlar ve devleti sıkıntıya sokuyorlar, birinci mesele bu. Yani bu faizcilerle uğraşmadan, bunun içinde yerlisi de var, yabancısı da var, hiçbir sorunu çözemezsiniz, bu oran birazdan da göstereceğim giderek artıyor, bu yıl ilk kez çok kötü durumda onu da birazdan anlatacağım yatırımlar yok gibi yüzde 5, hâlbuki eskiden yatırımlar çoktu. Peki, gelirler ne? Gelirler de vergi gelirleri. Peki bugünü daha iyi görebilmek için eskiyle kıyaslamamız gerekiyor eskiyle kıyasladığınızda durum ne? Şu tablo onu gösteriyor. Bakın değerli arkadaşlar, 1975-1980 döneminde personel harcamaları yüzde 35'in üstündeymiş, ama faizler çok düşükmüş yüzde 2,7. Faiz, bakın nasıl artıyor, 1981-1983 askerî dönemde faiz yüzde 6, rahmetli Özal'ın döneminde yüzde 6'dan bir anda yüzde 16'ya çıkıyor, daha sonra devam ediyor 20, 33, 35, 43, 45, o artarken yatırımlar azalıyor, yani devlet artık çalışanlar açısından iş yaratmıyor. Bizim para diğer taraftan bakın, yüzde 35'ten yüzde 21'e kadar düşmüş; bu kritik nokta.

Peki bu yıl durum ne? Bu yıl rezalet, şöyle: İnternet'le belki girip çıkıyorsunuz, bu Maliye Bakanlığı'nın tablosundan, bu yılın ilk 6 ayında toplanan vergi 12,3 katrilyon şurada, ödenen faiz 13,029 katrilyon, Türkiye tarihinde ilk defa 2000 yılının ilk 6 ayında ödediğimiz faiz toplanan vergiden daha fazlaydı, 8 aylık rakamlar var elimizde eşit, 17,5 katrilyon vergi toplanmış, 17,3 katrilyon faiz ödenmiş, bu söylediğim 6 aylık veriler. Yani birinci mesele şu: Bu devletimizin giderleri ile bu devletimizin gelirleri arasında bir uçurum var, bu uçurum giderek artıyor, uçurumun artmasının nedeni de sermayedar sınıf. Sağcı, solcu değil; Alevî, Sünnî değil; şu bölgeyi, bu bölgeyi değil; sermayedar sınıf içinde Diyarbakırlı da var, İstanbullu da var, Alevî de var, Sünnî de var, o bölgeden olan da var, bu bölgeden olan da var, o meslekten olan da var, bu meslekten olan da var. Bu oran düşükken biz toplu sözleşme masasına oturduğumuzda rahat hareket ediyorduk hükûmetle görüşmelere katılan yönetim kurulu dışında uzman olarak bir ben varım, onun için hesapların nasıl yapıldığını filan biliyorum meselâ 1999'da oturduğumuzda, 1997'de oturduğumuzda, 1997'de Bekir Sami Daçe'ler falan vardı, Nevzat Ercan'la görüşüyorduk o zaman, diyordu ki "bütçenin şu kadarı faize gidiyor, geri kalanını konuşalım." Geçen yıl Nami Çağan ve Şükrü Sina Gürel'le pazarlık

yapıyorduk, şunu söylüyordu 1999'da "bütçenin yüzde 43'ü faize gidiyor, size ayrılabilen pay şu kadardır, gelin şunun nasıl paylaşılacağını konuşalım."

2001 bütçesinde sözde bu iniyor, ama daha da artıyor esasında, gerçekte daha artacak, 2001 yılında masaya oturduğumuzda bize söylenen şu olacak: "Bütçenin yüzde 50'sini neyse faize ayırıyoruz, savunma harcamaları bu kadar, eğitim şu kadar, sağlık bu kadar, size ayırabileceğimiz para bu. Gelin, bunun ne kadarını verebiliriz işçiye ve memura, bunu paylaşalım" diyecekler. Yani yaşadığımız süreç bu, onun için 2001 toplu sözleşmeleri nasıl olacak dersiniz, 2001 yılında faize çok para vermezsek biz iyi para alırız. 2001 yılında sermayedar sınıfla, işçi sınıfı yine karşı karşıya geliyor. Burada sermayedarın içinde yabancıları var, yerlisi var, ama sorun bu, hükümet olsanız da bu sorun var. Peki, bu açığı nasıl kapatırsınız? Bunun birkaç yolu var, bunların her biri bir tercihi gerektiriyor, bir tavrı gerektiriyor, eğer yönetime siz de gelseniz, başkaları da gelse yapılacak birkaç tane iş var, bu işlerden birincisi; harcamaları kesmek, eğer harcamalarınızı kesebiliyorsanız, harcamaları azalttığınız takdirde belli sorunları çözebilirsiniz. Peki, hangi konularda harcamaları azaltabilirsiniz? Meselâ israfı azaltabilirsiniz, yolsuzlukları azaltabilirsiniz, şimdi rakam vermeyeyim ama, çok kabaca çünkü haberlerle birlikte gündeme gelen bir şey 10 tane bankadan bu devletin zararı 11,5 milyar dolar. 11,5 milyar dolar demek, doları 700 bin liradan filan alacak olursanız 7,5 katrilyon lira, yani şurada demin bütçeyi koydum, ama rakamlar karıştığı için tekrar söyleyeyim, şurası 2000 yılında memurlara ve işçilere verilen toplam para 10 katrilyon lira, 10 tane bankaya kaptırılan para 7,5 katrilyon lira, 10 tane bankanın isimlerini sayabilirsiniz. Yani nasıl bir yağma ve sömürü düzeni olduğunu ve bundan da bir avuç sermayedarın yarar sağladığını görebilirsiniz. Bakın, bunun içinde sağcılık, solculuk, şuculuk, buculuk yok, bu ülkeye sahip çıkma var. Ülke gidiyor, ya bu ülkeye biz sahip çıkacağız ya da bu ülke gidecek, böyle bir noktadayız. Yani Atatürk'ün resmini asmak, bayrak asmak ancak bu konudaki sorumluluklarımızı yerine getirsek namusluca bir iştir, eğer banka hortumlayıp, ülkeyi zarara götürüp, ihanet edip, ondan sonra da bayrak asıyorsanız, o bayrağa saygısızlığın daniskasını siz yapıyorsunuz demektir.

Burada tekrar söylediğimiz şu: Ülkenin açığı, gediği varsa, bunun için öncelikle israfı, yolsuzluğu, şunu, bunu önleyeceksiniz. Peki, yol-

suzluklar neler? Bakın, size bir-iki örneği hatırlatarak şu gazete kesitlerinden sizin işkolunuza ait bir örnek vereyim. Geçenlerde DPT Müsteşarı bir açıklama yaptı, DPT Müsteşarı'nın açıklaması şöyle: Benden iyi bildiğiniz konular Avrupa'da kilovat/saat başına elektrik enerjisinin maliyeti 3 sent iken, Yap-İşlet-Devret modeline bağlı olarak Türkiye 12 sentten anlaşmalar yapmış ve Devlet Plânlama Müsteşarı diyor ki "Türkiye'nin bu işten göreceği zarar 7 milyar dolardır" 7 milyar dolar demek, bizim Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki paramız demek. Zorunlu Tasarruf Fonu'nda bizim 5 katrilyona yakın bir paramız var, 7 milyar dolara denktir. Bir avuç enerji içine girmeye çalışan şirket nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin uğradığı zarar, yıllardır bize ödemedikleri Zorunlu Tasarruftaki paramıza denk bir para. Bundan siyasîler sorumlu, siyasete ağırlığınızı koymazsanız bu çark böyle işlemeye devam edecektir.

İkincisi; bankalarla ilgili bir örneği hatırlatayım: Bu son iki banka öncesinde Milliyet Gazetesi'nden bir haber size 8 bankanın uğrattığı zarar 8 milyar doların üstündeydi, bu yeni iki bankayla birlikte 11 küsur milyar dolar oldu, bunların parası da işçinin, memurun bir yılda aldığı para 10 katrilyon, bunların devlete verdikleri zarar aşağı yukarı 7-7,5 katrilyon.

Şöyle bir oyun da yaptılar, bunu söylediğiniz, açtığınız iyi oldu, şöyle bir oyun da yapıldı: Yıllar boyu kamu kurum ve kuruluşlarına şöyle bir kazık attılar, meselâ Ziraat Bankası mı, Halk Bankası mı, bunlara dediler ki "özel sektöre düşük faizle kredi verin" buna karşılık; meselâ bir kamu kuruluşu krediye mi ihtiyaç duydu, buna dediler ki "gidin Akbank'a, gidin Yapı Kredi Bankası'na" bunlara da çok yüksek faizlerle kredi aldirttilar. Böylece etrafta bunların dışında çok fazla gözükmeyen ek zararlar daha var, yani Emlakbank'ın içi boşaltıldı, Emlakbank her an çökebilir, Vakıflar Bankası büyük kriz içinde, Ziraat Bankası'nın içinde büyük kayıplar olduğu ileri sürülüyor, bunlar ne?

Değerli arkadaşlar, bunlar şu: Bir tarafta sermaye ile yaşamını kazananlar var, bir tarafta biz varız, işçi, işçi dediğimiz ne? Hayatını aldığı ücretle kazanan adam, yani biz işçi dediğimizde ya da işçi sınıfı dediğimizde ille 1475'e tâbi olanları saymıyoruz, bizim içimizde işçi statüsünde çalışan var, memur statüsünde çalışan var, sözleşmeli personel statüsünde çalışan var, biz 1955 yılında nüfusun yüzde 14'düydük, köylüler, esnaf-sanatkâr çoğunlukta idi, biz şimdi yüzde 50'yiz,

sayımız giderek artıyor, nasıl artıyor? Hipermarketler kuruluyor, kurulan her hipermarket, MIGROS, Beğendik, GİMA, onlarca bakkalın kapanması demek; kurulan her büyük mağaza bir sürü manavın kapanması demek. Kurulan her konfeksiyon atölyesi, 1950'li yıllarda terzi çarşıları vardı hepsi yok oldu; o eski terziiler şimdi oralar- da işçilik yapıyor, aynı şekilde manavlar, bakkallar gidecek. Tarımda uygulanan politikalar sabah da anlatmaya çalıştım köylünün toprağını sattırıyor, geçinemiyor adam artık köyde, bu gübre fiyatıyla, bu mazot fiyatıyla tarlayı sürmek değmiyor arkadaşlar, risk almaya değmiyor, adam o zaman tarlayı bırakıyor, şehre göçüyor, bir adım sonra da tar- lasını satıyor, bunlar ne oluyor? Bizim saflarımıza katılıyor, bizim bir süre sonra oranımız yüzde 50'lerden yüzde 70'lere çıkacak. Bu kadar güçlüyüz, ama bu kadar da güçsüzüz, bir avuç sermayedarın dediği oluyor bu ülkede, yani bu çok acı bir olay. Çok güçlüyüz, yüzde 70'iz, yüzde 50'yiz, yüzde 70 olacağız; çok zayıfız, yüzde 50'yiz, ama bu ülkede bir avuç sermayedar bankaları soyuyor, karşılığında bizim toplu-özleşme zamlarımız gidiyor, yeni vergilerle bizim cebimizden para gidiyor, bu ikisini çok iyi görmek lâzım. Çok güçlüyüz; 3-5 yıl sonra yüzde 60'ız, 10 yıl sonra yüzde 70'iz; ama ne yazık ki çok zayıfız. Hükümetlerin hepsi özelleştirmeci; DSP'si de, CHP'si de özelleştirmeci, ANAP'ı Doğru Yolu da özelleştirmeci, Fazileti, MHP'si de özelleştirmeci, BBP'si de özelleştirmeci. Buyurun.

SALONDAN- O halde bizim partimiz zaten yok. Hangi parti olur- sa olsun özelleşeceğiz.

YILDIRIM KOÇ- Onu tartışmamız gerekiyor; yani TÜRK-İŞ içinde bu konu bence son derece önemli; ama en son konuşacağımız konuy- du. İzninizle kısa bir anlatımla geçeyim. Bir şeyi çok iyi öğrendik; her birimizin yaşı 40-50, aramızda çok fazla genç yok. 12 Eylül öncesinin kavgasını çoğumuz ya izledik, ya yaşadık. 12 Eylül öncesinde ne idi? bunları açık açık konuşmak gerekiyor 12 Eylül öncesinde sağcı arka- daşımıza "kardeşim sağcılık nedir?" diye sorardık "sağcılık milliyetçi- liktir, ahlâkçılıktır, çalışkanlıktır, dinine bağlılıktır, bu ülkeyi sevmektir, geleneklerimize, göreneklerimize sahip çıkmaktır" falan "peki sağcı kardeşim, solculuk nedir? Solculuk Rus ajanıdır, Rusya'dan para alıyorlar. Bunlar aile ne olduğunu bilmezler bayan arkadaşlarımız başışlasınlar bunlar domuz gibidir, aile olayı yoktur.

Bunlar böyledir; bunlarda aile yoktur, namus yoktur, bunlar din düşmanıdır. Bunların işleri güçleri Allah var mı, yok mu diye tartışmaktır, bunlar vatan hainidir” derdi.

Solcuya sorardınız o dönemde sağcıyla solcu birbirine selam bile vermezdi. Onun için çok az insan her ikisine de sorabilirdi; çünkü insanlar ya öyle, ya öyle diye bakılıyordu “kardeşim solculuk nedir?” derdiniz “solculuk emekten yana olmaktır, namuslu olmaktır, vatanın bağımsızlığına, bütünlüğüne sahip çıkmaktır” gibi sayın iyi şeyleri. “Peki sağcılık nedir?” dediğinizde “Bunlar Amerikan köpeğidir, patron uşağıdır, patrona köpeklik ederler. Bunlar yobazdır, faşisttir” falan derdi.

Bakın değerli arkadaşlar, 12 Eylül öncesinde siyasî anlamda işçi böyle bölünmüş değil midir? 76’da Seydişehir’de insanlar, işçiler birbirini kurşunlamadı mı? 1976 yılında Iskenderun Demir-Çelik’te bu olaylar yaşanmadı mı? Bursa’da Tofaş’taki işçi ölmedi mi? Tariş’te böyle olmadı mı; 76’da, 80’de bunlar yaşanmadı mı, Makine-Kimya’da bunlar yaşanmadı mı? İşçi kardeşi olması gereken insanı “vay! Sen böylesin” diye birbirini dinlemeden vurmadı mı, dövmedi mi? Hep bu hataları yaptı.

Patronlar ne yaptı? Patronlar hiç böyle yapmadı, kendi arasında sağcı-solcu diye bölünmedi. Biz bugün şunu söyleyebiliyoruz: “biz hepimiz milliyetçiyiz. Bu vatana, bu bayrağa sahip çıkan bizden başka kimse yok. Sermayenin vatani, milleti yoktur; kârı onun her şeyidir. Aranızda “Türkiye’nin Doğusunu, Güneydoğusunu verelim de kurtulalım” diyen çıkar mı? Çıkmaz; ama TÜSIAD “ver, kurtul kardeşim” diyordu. Diyorlardı ki “bizim millî gelirimiz 3 000 dolar. Millî gelirin bu kadar düşük olmasının nedeni Güneydoğu’dur, Doğu’dur. Bunu verirsek bizim millî gelirimizin ortalaması 6 000 dolara çıkacaktır. Bir de askere falan paraya da gerek yok. Avrupa, millî gelirimiz 8-9 bin dolar olunca bizi alacaktır; ver, kurtul” diyordu. Bunu sermaye der; ama aramızdan bunu diyen vatan haini çıkar mı, denir mi? Çünkü bilmiyor, çocuğu askerlik yapmıyor, çocuğuna başka yollar buluyor. Hepimiz milliyetçiyiz, hepimiz ahlâka düşkünüz, hepimiz çalışkanız, hepimiz dinimize saygılıyız. Ben 5 vakit namazımı kılarım, sen kılmazsın. Ben kılıyorsam Allah rızası için kılıyorum, senin için kılmıyorum kardeşim, ben sana karışamam ya da ben orucumu tutuyorsam, sen tutmuyorsan ben senin için tutmuyorum ki Allah rızası için tutuyorum. Ben sana kötü gözle bakamam; Allah’a şirk

koşmaktır, affedilmeyen günahıdır. Allah indinde, Allah nezdinde kimin itibarlı kul olduğuna bir başka kul karar veremez. Belki görünüşte ben 5 vakit namazımdayım da içimde kötülük kaynıyor, Allah nezdinde kötü bir kulum da belki sen namazını kılmıyorsun; ama için öyle iyisin ki sen Allah nezdinde benden çok daha itibarlı kul-sun. Buna sadece cenabı Allah karar verebilir. Kimse Allah'a şirik koşmak gibi büyük bir suç, günahı işleyemez.

Aramızda Rus ajanı yok arkadaşlar "aile, namus" dersiniz sosyete sayfalarına bakın. İşçi arasında tek tük çürük elma çıkar; ama sosyete sayfalarını okursanız kimin arasında aile kavramının olmadığını sosyete sayfalarında övünerek anlatırlar. Bu bir sınıfsal meseledir. Çalışan insan arasında, işçi sınıfı içinde bu işler tek tük olan ve yapıldığında da ayıplanan olaylardır. Onu yapan arkadaşına kötü gözle bakarız; ama bir başka sınıf var ki o başka sınıf içinde, o sermayedar sınıf içinde bunlar övünülecek şeylerdir, sosyete sayfalarında geçer. O nedenle, ahlak meselesi sağcılık-solculuk değildir, ahlak sınıfsaldır. Çalışan insan alın teriyle, namusuyla kazanan insan ahlaklıdır. İçinde tek tük ahlaksız varsa o dışlanır; ama başkasının sırtından geçinen insan temelinde ahlaksız olduğu için o aile anlayışına da yansır. O nedenle, hepimiz dine saygılıyız. Aramızda Amerikan köpeği yok arkadaşlar, aramızda patron uşağı yok, aramızda yobazı, faşisti yok. Hepimiz emekten yanayız, hepimiz namusluyuz, hepimiz vatanımızı seviyoruz; ama bir dönem böyle bir sıkıntı yaşadık. Şimdi "burada her siyasi eğilimden gelen ve hâlâ her siyasî eğilimi destekleyen arkadaşımız vardır, olması gerekir, doğrudur; ama eğer bu mevcut siyasî eğilimler sorunlarımıza çözüm bulmuyorsa nasıl sendikada bir araya geldiysek, siyasî alanda da bir araya gelmeliyiz" diyebiliyoruz, bu konuyu bugün tartışıyoruz. Bu siyasi alanda bir araya gelmek nedir? Önce ülkemizin bütünlüğü içindir; çünkü sermaye bunu savunmuyor.

Buyurun.

SALONDAN- Sermayeden, şundan bundan bahsediyoruz. Sendika olarak "emekten yanayız" diyorsunuz. TÜRK-İŞ, DISK ve HAK-İŞ olsun hepsi "emekten yanayız" diyor. Herkes emekten yana ise 3 farklı konfederasyon niye çıktı?

YILDIRIM KOÇ- Niye çıktı? İsterseniz 2 dakika onu konuşalım. Bakın arkadaşlar, TÜRK-İŞ 1952'de kuruldu. O zaman TÜRK-İŞ'in

içinde her siyasî görüşten insan vardı. TÜRK-İŞ 1952'de kurulduğunda içinde herkes var, sağ-sol ayrımı falan yok. 1967'de ayrıntılarına girmek istemiyorum; çok uzun tartışmak lâzım 3 sendika TÜRK-İŞ'ten ayrıldı. Bağımsız 2 sendikayla birlikte DİSK'i kurdu, 1970 yılında MİSK (Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu) kuruldu, 1976 yılında da HAK-İŞ kuruldu. Her birinin iyi-kötü yanlarını söyleyelim; çünkü her birinin iyi yanı da oldu, kötü yanı da oldu. TÜRK-İŞ daha sonraki yıllarda, içinde her siyasî görüşten insanı barındırdığı için "ben partiler üstüyüm; herhangi bir partiyi desteklemem, içinde herkes vardır" dedi; TÜRK-İŞ 1980'e kadar genel politikası buydu. İlk başta Türkiye İşçi Partisi'ni destekledi. Türkiye İşçi Partisi 1961'de kurulmuştu, 1962'de sosyalist bir çizgi benimsemişti. 1975 yılındaki genel kurulunda TKP'liler yönetime geldiler. Rahmetli İbrahim Güzelce DİSK'in Genel Sekreteri oldu, TKP üyesiydi. 1977 Aralık'taki genel kurulunda diğer sosyalist komünist gruplar yönetime geldi. 12 Eylül geldiğinde DİSK siyasî tavırlar nedeniyle, dışarıdan yönetilme nedeniyle epey güç kaybetmişti.

MİSK 1970'te kuruldu; ama faaliyete geçmesi 1975 yılından sonradır. MHP'nin bir işçi kolu gibi çalışıyordu. Ankara'dan gelen var mı arkadaşlar? Çok eskiden Ankara Bahçelievler'de Dedeman Sineması vardı; şimdi başka sinema oldu. Orası MİSK'in Eğitim Merkezi'ydi. Meselâa, bomba yapılıırken bir patlama oldu ve o eski Dedeman Sineması'nın orada MİSK'li biri öldü. MHP'nin yan kolu durumundaydı, 12 Eylül'den sonra zaten yaşayamadı. HAK-İŞ 1976'da kurulduğunda MSP'nin yan örgütü durumundaydı ve hatta Refah'ın ve Fazilet'in milletvekillerinden biri Yasin Hatipoğlu HAK-İŞ'in Genel Başkanı'ydı. Necati Çelik değil, ondan önceki 76'dan söz ediyorum. O zaman Necati Çelik piyasada yok. Mecliste Başkanvekilliği yapan Hatipoğlu değil mi? Yasin Hatipoğlu'ydu. Yasin Hatipoğlu da HAK-İŞ'in Genel Başkanı'ydı. O zamanlar HAK-İŞ "biz işçiyle işveren arasındaki kavgada hakem olacağız" derdi; anlayışları öyle bir anlayıştı.

Daha sonra TÜRK-İŞ çok değişti. 52'lerdeki, 70'li yıllardaki TÜRK-İŞ değiliz. DİSK çok değişti; artık TKP'nin ya da bir komünist yönetimin altında değil. MİSK çok değişti, MİSK kalmadı. HAK-İŞ çok değişti; HAK-İŞ'in içinde şu anda her siyasî görüşten arkadaşımız var. O zaman ne oldu? 12 Eylül öncesinde TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ birbiriyle sürekli kavga eden kuruluşlardı; çünkü anlayışlar çok

farklıydı. Ama bugün Emek Platformu diye bir yapı içinde, daha önce demokrasi platformu diye yapı içinde işbirliği yapıyoruz. Bana sorarsanız ki bu iki kuruluşu da epey tanımaya çalışan biriyim-tabanımızda bir fark var mı? Yok. Sizle İskenderun Demir-Çelik'te ÖZÇELİK-İŞ üyesi arkadaşlar arasında bir fark var mı? Yok, aşağı-yukarı aynı yapıyız. Her birimiz içinde her görüşten insan var ya da Karabük Demir-Çelik'teki işçiyile sizin aranızda ya da DİSK'e bağlı GENEL-İŞ Sendikası'nın bir işyerindeki işçilerle, size bağlı BELEDİYE-İŞ ya da HAK-İŞ'e bağlı HİZMET-İŞ'in üyeleri arasında bir fark var mı? Yok. Doğrusu nedir? Doğrusu birleşmemizdir arkadaşlar. Sermayenin 3 tane örgütü yok, sermayenin 1 tane örgütü var; Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu. O zaman doğrusu ne? Doğrusu TÜRK-İŞ'ti, DİSK'ti HAK-İŞ'ti falan değil; adı ne olur? Bilmem. En büyük biziz, yüzde 80 bizde. Bir araya gelmek gerekiyor. Buyurun. Bir arkadaşımız arkadan söz aldı.

SALONDAN- Hükûmet TÜRK-İŞ'in Emeklilik Yasası'ndaki tavrı biraz daha sert olsaydı yüzde 50 veremez miydi?

YILDIRIM KOÇ- Emeklilik Yasası'ndaki görüşmelerde bir aldatılma yaşandı. Hatırlıyor musunuz bilmiyorum; Bayram Bey bir gün çıktı "yüzde 90'da anlaştık" falan diye bir açıklama yaptı; sonra bu değişti. Gerçekten bir akşam Hüsamettin'in Özkan'ın odasında Hüsamettin Özkan, Yaşar Okuyan, Plân ve Bütçe Komisyonu Başkanı DSP'den Metin Bey, TÜRK-İŞ'ten de 3 Yönetim Kurulu Üyesi, bir de ben vardım. Bir sürü temel konuda anlaşma sağlandı, bizim kritik konular da dahil. Ertesi gün onlar tavır değiştirdiler; yani hükûmet verdiği sözden geri adım attı. Onun için bir sertleşme oldu. Bu da ister istemez TÜRK-İŞ'le diğer konfederasyonlar arasındaki ilişkilere yansdı.

Arkadaşlar, şunlarda haklısınız: Her şey anlaşılamadığı için haklı olarak kuşku duyuyorsunuz; ama sorunlarımız hâlâ devam ediyor. Meselâ, DİSK'teki arkadaşlarımız sıkıntısı çok zayıfladılar, hükûmetle çok kapışmak istemiyorlar. HAK-İŞ ne? HAK-İŞ Hizbullah operasyonu sırasında HAK-İŞ ile ilgili iki defa iddia ortaya atıldı. HAK-İŞ kendisini sağlama almak için hükûmetle kapışmaktan özenle kaçınıyor. Meselâ, bu tür olaylar karşısında politikalarımız farklı oluyor. Biz yüzde 80'i temsil ettiğimiz için TÜRK-İŞ olarak belirli

imtiyazlarımız var. Meselâ, Asgarî Ücret Tespit Komisyon'nda sadece TÜRK-İŞ temsilci bulundurabiliyor, SSK'da sadece TÜRK-İŞ temsilci bulundurabiliyor. Biz de bir parça bunları delmek istemiyoruz; ama bence bunlar aşılmayacak sorunlar değil.

Bir arkadaşımız söz istemişti, buyurun.

SALONDAN- Birleşmeden yana çok güzel söylediniz; herkesin tabanı aynı, herkes aynı amaç için uğraşiyor, eylemde de birlik oluşturmaya çalışıyor veya oluşturamıyor. Niçin birleşme olamıyor? Sonra aklımıza geliyor. Bunda maddî çıkar mı var?

YILDIRIM KOÇ- Maddî çıkar şöyle: İtibar olayı çok önemli, koltuk olayı. Salim Uslu aşağı-yukarı 70-80 bin işçiyi temsil ediyor. HAK-İŞ'in toplam üye sayısı TES-İŞ'ten küçüktür, DİSK'in de toplam aidat ödeyen üye sayısı TES-İŞ'ten küçüktür; ama HAK-İŞ Başkanı olarak televizyonlardasınız. Mustafa Kumlu'yu her gün televizyonda görmüyorsunuz; ama HAK-İŞ Başkanıysanız her gün televizyonlardasınız ve HAK-İŞ Başkanı olduğu için Necati Çelik bir dönem bakanlık yaptı; bu tür olanaklar var. Bunları aşmak gerekiyor, memurlarla da bir araya gelmek gerekiyor.

SALONDAN- Belki de işçiyi düşünmüyor, çoğu da kendini düşünüyor.

YILDIRIM KOÇ- Arkadaşlar öyle demeyin; bakın, insanların davranışlarını etkileyen bir sürü faktör oluyor. Eğer tabandan "ayrılıklara gerek yok, birlikte davranın" diye bir baskıyı hissetse sendika yöneticisi ona uygun davranıyor. Benim bir avantajım var; burada 200 kişi varsa 200'ünüzün de yüzünü aynı anda görebiliyorum. Bir arkadaşınız konuştuğunda her birinizin tepkisi, siz farkında olmadan yüzlerinize yansıyor. Siz onları göremiyorsunuz; ama ben karşınızda olduğum için görebiliyorum. Sendika yöneticisi sizin yüzünüzdeki tepkilere göre tavır alır. Siz de işçiyle konuşurken işçinin tepkisine göre tavır alırsınız, tabandaki genel eğilime göre tavır alırsınız.

Sendikalarda demokrasi açısından eksikliklerimiz var; ama iki hususu unutmamak lâzım:

1. Evinizde demokrasi var mı? Evinizde size, ailenizin diğer birey-

leri istedikleri zaman ulaşıp dertlerini anlatabiliyorlar mı? Yapılan araştırmalara göre Türkiye’de erkeklerin yarısından fazlası hanımlarını dövüyor, evinde kral. Eğri oturup doğru konuşalım. Sıkıntı var; ama anlamaya çalıştığım şu: Evinde hanımını döven bir erkek sendikada demokrasi uygulattıramaz. Evinde çocuğuna söz hakkı tanımayan, evinde kral olan birisi başkasının önünde de kulluğu kabul eder; bu bir insanın doğal davranışı. Bana “karakollarda niye insan dövülüyor” diye sorduğunuzda hep “Evinde çocuğunu döven kişi karakolda dayak yediğinde ona müstahaktır; çünkü dövme alışkanlığını, sorunların çözümünde dayağı bir araç olarak görüyorsa, başkasına karşı kullanıyorsa yarın, bir gün de ona o aracı kullanır” cevabını veriyorum.

Siyasî partilerde Sayın Cumhurbaşkanı bir lâf etti “demokrasi olacaksa siyasî partilerden başlayacak” dedi. Sendikalarda bir parça demokrasi var, siyasî partilerde ise hiç yok. Bu sendikalarda daha iyiye gitmeyelim değil, biz örnek olmalıyız. Örnek olurken de üzerimizde malzememizin evinde karısını ve çocuğunu yarı yarıya döven ve siyasî partiye üye olduğunda da ufak bir tayin karşılığında kendi seçtiği il başkanının görevden alınmasına ses çıkarmayan üyelerimiz olduğunu unutmayın. Bu, işlerimiz iyi demek değil; hayır, daha iyi olmak zorundayız. Siz şube başkanlarımızla daha sık toplantı yapmalısınız. Şubeye gidiyor musunuz?

SALONDAN- Yolunu bilmiyoruz ki.

YILDIRIM KOÇ- Öğrenmediyseniz suç sizde.

Bakın arkadaşlar “her ümmet layık olduğu yöneticilerce yönetilir” diye bir hadisi şerif vardır. Bir de bir Amerikalının bir lâfı var; ben onu da çok severim. Amerikalı diyor ki affedersin “sana ben kazık attıysam benim ayıbım, ben ayıp ettim; ama ikinci defa aynı kazığı yersen sen ayıp ettin” eğer bunca yıl sendika üyesiyseniz ve bu sendika üyeliği süreci içinde, şube başkanınızı beğenin beğenmeyin, gidip konuşmadıysanız, tamam ilk o gelmedi; onun ayıbı, ikinci yıl siz gitmediniz; kusura bakmayın, siz ayıp ettiniz.

Bir arkadaşımız söz istemişti, buyurun arkadaşım.

SALONDAN- Hocam, biz birleşmekten bahsediyoruz; HAK-IŞ, DISK, TÜRK-IŞ. Biz TÜRK-IŞ’in içinde beraberliği sağlayamadık ki. SAĞLIK-IŞ ayrı telden çalışıyor, ŞEKER-IŞ ayrı telden çalışıyor, düne göre TES-IŞ, YOL-IŞ’le ayrı telden çalışıyor. Sayın Başkanımız yöne-

time girince biz YOL-İŞ'in ve Bayram Meral'in yanında olduk; bunu sağlayacağız?

YILDIRIM KOÇ- Başkan yönetime girdikten sonra birlikte olmadınız; birlikte olduğumuz için başkan yönetime girdi.

SALONDAN- Faruk Barut Bey'in zamanında biz ayrıydık.

YILDIRIM KOÇ- Ama daha sonra birlikte olunduğu için Mustafa Başkan Genel Malî Sekreter oldu. Mustafa Bey Genel Malî Sekreter olduktan sonra YOL-İŞ, TES-İŞ bir araya gelmedi. 18 Mayıs 1998 Sıhhiye Mitingi'ni hatırlayın; en fazla adam TES-İŞ'ten gelmişti. O zaman daha Mustafa Kumlu Başkan değildi; Mahmut Bey Başkan'dı. Bizim birlikteliğimiz, 18 Mayıs 98'de kayyum vardı; kayyuma rağmen TES-İŞ olarak Sıhhiye'ye binlerce on binlerce adam getirdiniz. YOL-İŞ, TES-İŞ birlikteliği, o Sıhhiye mitinginde tescil edilmiştir, ondan sonra devam etti.

SALONDAN- Hocam, partileri burada eleştiriyoruz. Partilerin içinde bizden giden insanlar da var, bizi temsil eden insanlar da var. Meselâ, Rıdvan Budak bugün DSP'nin içinde milletvekili. Artı gelen, o koltuğa oturan bir daha gitmiyor. Sakıp Sabancı'nın sözünü hatırlıyorum "bizim ülkede 5 tane padişah var" diyor. Gelen gitmek istemiyor. Bizim TÜRK-İŞ'te de böyle. Kusura bakmayın; Bayram Bey kesinlikle gitmek istemiyor. Bir de Rıdvan Budak Bey'le bir tartışmada "ona küserim; çocuk gibi gidip....." diye söz etti. Bizim eğitimsizlikten kaynaklanıyor, yoksa kabullenememekten mi?

YILDIRIM KOÇ- Onu konuşalım isterseniz. Olay şu: Belirli partilerde bizden insanların olmasıyla bizim işçi sınıfı olarak çabalarımızla belirli kişilerin seçilmesi ayrı olaylar; bunu birbirine karıştırmayın. Geçmişte 12 Eylül öncesinde siyasî partiler içinde bizden insanlar oldu; ama onlar nasıl davranacaklarını bize sorarak karar vermediler. Hele şimdi parti başkanları, özellikle ön seçimlerin olmadığı yerlerde istediklerini yapabiliyor. Böyle bir durumda milletvekili seçilmek isteyen kişi, parti başkanına hoş gözükme zorunda. O nedenle bize hayrı dokunmuyor. Politikada nasıl ağırlıklı olmamız gerektiğini, aradan sonra konuşacağız; ama son bir arkadaşımıza söz vereyim, ondan sonra çay arası vereceğiz, ondan sonra da devam edeceğiz.

Buyurun arkadaşım.

SALONDAN- Hocam, bir de sendika bizleri ziyaret edip en azından Toplu Sözleşme Dönemi'nde "şu şöyle verdi, bu böyle verdi, biz bunu böyle istedik" gibi bir cevap sunmadı. Toplu Sözleşmelerimizin gidişatı hakkında bilgi almak istemekte haksız mıyız?

YILDIRIM KOÇ- Haklısınız arkadaşlar; ama haklı olmanız sorunu çözmüyor. Benim kanımca yapılması gereken şu: Şube başkanı size gelmiyorsa siz şubeye gideceksiniz; bir kere, iki kere. Anlatmaya çalıştığım olay şu: Bu yapıyı daha iyi işletmekten başka çaremiz var mı, yok mu? Elimizde şu sendikalarımız var. Siyasî partiler size nasıl hayır sağlıyor? Eğer adamınızı bulursanız tayininizde, bir yakınınızı işe aldirmede siyasî parti işe yarayabilir. Onun ötesinde şu sorunları çözmede bize bizden başka hayır getirecek kimse yok; işçiyseniz böyle.

O zaman, bu sendikaların da eksikliklerini gidermemiz lâzım; bir sürü eksiklerimiz var. Sizin söylediğiniz sadece şube başkanı gelmediğidir. Ben Genel Merkezde olduğum için belki daha fazla hatayı görebiliyorum; ama buranın da, bu sendikaların da işçi olarak elimizdeki en önemli araç olduğunun farkındayım. Eksiği varsa düzeltereğiz, hatası varsa düzeltereğiz. Bunun yolu da nedir? Bu sendikalarımıza daha fazla sahip çıkmak. Şubeye gideceksiniz, siz arada köprü olduğunuz için hem işçiyle daha yoğun uğraşacaksınız, hem şubeyle. Beğenmediniz mi? O zaman muhalefet olun değiştirin arkadaşlar. Eğer gerçekten sizin meselelerinizle ilgilenmiyorsa; çünkü inanın gerçekten sıkıntılı bir dönemin içinden geçiyoruz. Şu DSI'de mevsimliklerin kadroya geçirilmesi çok istisnaî bir olaydır. İş güvencesi de daha gelmedi, istedikleri an sizi işten çıkarabilirler; onu da bilin. Kadro demek iş güvencesi demek değildir. Bu sıkıntıları aşabilmek için bunları açık yüreklilikle tartışıp aşacağız.

Ara vermeden önce bir arkadaşınız olarak bir hususu söylemek istiyorum: Ara vereceğiz hepiniz sigara tütüreceksiniz. Kan dolaşımını sadece kalp sağlamıyor çok basit bir ilgi ama; hatırlatmak için söylüyorum kalp dolaşımını bir taraftan kalp pompalıyor, diğer taraftan damarlar açılıp kapayarak kalbe yardımcı oluyorlar. Özellikle 40'lı yaşlardan sonra 1. çok yağlı yerseniz 2. sigara içerseniz o damarların o genişleyip daralarak kalbe yardım etme işlevi zayıflıyor "damar sertliği" denilen olay. Onun iki olumsuz sonucu oluyor. Biri kalp krizi geçirme riskiniz artıyor, ikincisi damar sertliği nedeniyle ileri

yaşlarda bunuyorsunuz, çoluk çocuğun maskarası oluyorsunuz; çok açıkça. Bunamanın arkasındaki nedenlerden biri “demans” dedikleri bazen “parkinson” dedikleri halk arasındaki o bunamanın damarlar genişleyemediği için beyninize yeterince kan gitmiyor. İçtiğiniz her sigara bunama riskinizi, çoluk çoğun elinde maskara olma riskinizi o kadar artırıyor, kalp krizi riskinizi artırıyor.

Şunu tekrar hatırlatayım, tablomuz şu: 47 katrilyon lira gider, 32,6 katrilyon lira geliriniz var. Maaşı ödeyeceksiniz, faizi ödeyeceksiniz, bu açığı kapatacaksınız. Bu açığı kapatmanın iki ana yolu var. Birinci ana yol kamu giderlerini kısacaksınız. Nasıl kısarsınız? İsrافی önlersiniz. Bütün memurlara lojman verilecek diye bir olay yok; bu kadar araba, bu kadar israf. Yolsuzluğu, hırsızlığı, banka hortumlamayı, enerjide devlete atılan kazığı önlersiniz falan. Eğer personel fazlası falan varsa daha verimli yerlerde kullanırsınız. Kendi teşkilatımdan söyleyeyim: YOL-İŞ’te, Köy Hizmetleri’nde açıkçası adam fazlası var; ama Karayolları’nda da adam açığı var. Köy Hizmetlerindeki adam açığını Karayolları’na geçirirsiniz. Müteahhide iş yaptırmak yerine emanet iş oranını artırabilirsiniz; çünkü müteahhit kötü yapıyor.

Benim hiç unutmadığım bir olay var Hakkari’den hiç arkadaş var mı bilmiyorum Hakkari’den inince, Yüksekova’dan da Hakkari’den gelen yolun kesiştiği bir kavşak, köprü vardır. Bizim Van’dan Karayolları’ndan Siddık Ağabey vardı. O köprüden bana iki şeyi gösterdi; hiç unutmuyorum. O köprünün altından su akar, kıyıda istinat duvarları vardır. O istinat duvarlarını Siddık Ağabeyler 1964’te yapmışlar. 1996’da gösterdiğinde o istinat duvarları hâlâ sağlam duruyorlardı, karayollarını kendisi yapmış. Yolun hemen öbür tarafından müteahhidin 2 yıl önce yaptığı istinat duvarları vardı. Duvarlar böyle, bırakın bireye dayanacak, kendi gitmişti, kendinin dayanacak hali kalmamıştır. Taşeronun yaptığı iş dayanaksızdır, taşeronun yaptığı iş sahtedir, şişirmedir; ama emanet yapılan iş, kurumlarımızın yaptığı iş çimentosuysa tam konulur, yapılan iş daha kalıcıdır. O nedenle, israfı önlemenin yolundan biri de müteahhide, taşerona iş vermemektir, devletin kendi işçisiyle o işi gerektiği gibi yapmasıdır; bunlar giderleri kısmak yolu.

Peki gelirleri nasıl artıracaksınız? Gelirleri artırmanın 5 yolu var:

1. Vergi alırsınız; bizim savunduğumuz yol bu. Ama kimden verdiğiniz sorusu da kritik bir sorudur. Eğer KDV oranlarını

artırırsanız bizden vergi alıyor demektir; ama “yıllık geliri 50 milyarın üzerinde olanların gelirlerinin yüzde 60’ını alacağım” dersanız bu zenginden vergi almaktır ya da “10’dan fazla kiralık dairesi olanın aldığı kiranın yüzde 70’ini alacağım” dersanız bu zenginden vergi almaktır. Hükümetler bugüne kadar patronlardan vergi almadılar, adam gibi vergi veren yok. Yapılan bir hesaplama var; eğer işçinin ve memurun ödediği vergiyi herkes öderse bütçe açığı falan kalmıyor, fazlasıyla karşılanıyor. Ama Türkiye’de sanayiciler vergi ödemez; istisnalar vardır, muafiyetler vardır; onlardan yararlanırlar. Köylü adam gibi vergi ödemez, ithalatçı vergi ödemez, döviz büfeleri vergi ödemez, hanı, hamamı olan, kira geliri olanlar vergi ödemez. Affedersiniz; ama maliyecilerin “kafesteki kazları yolmak” diye bir lâfı vardır. Kafesteki kazları bağırtı bağırtı yoluyorlar.

SALONDAN- Vergi aflarına ne demeli?

YILDIRIM KOÇ- Onlara da karşı çıkmak gerekiyor. Bütün bunların çözümü şu: Birileri geliyor, sizden oy istiyor. Sonunda bunu konuşacağız; ama bu arada konuşalım. Hiçbirimiz oy verirken “şu vergi affını yapanlara oy vermeyeyim” dediniz mi? Açık konuşalım ya da milletvekili adayı olarak sizden oy isteyen “siz geçen defa patronların vergilerinin borcunu, ana parasını affettiniz. Onun için sana oy vermeyeceğim” diyeniniz çıktı mı? Çıkmadı. O zaman da kişi vergi aflarını devam ettiriyor; bu işin esası bu. Oy verirken siyasî alanda bir gücümüz var. O siyasî alandaki gücümüzü kullanırken “kardeşim, sen niye KDV oranını artırıyorsun. Bugüne kadar zengini kolladığın yetmedi mi? Bundan sonra da zenginden vergi almazsan sana oy vermeyeceğim” demediğimiz sürece zenginden vergi alamayacaklar, kafesteki kazları bağırtı bağırtı yolacaklar; olay bu, bu kadar basit. Bizden oy isteyen kişiye bunu diyeceğimiz ana kadar kafesteki kazları bağırtı bağırtı yolacaklar. Öyle olduğu takdirde kafese yeni kaz alacaklar.

Bir arkadaşımız daha söz istemişti, buyurun.

SALONDAN- Bir olaya şahit olmuşum da, onu bir anlatayım dedim. Limanda şöyle bir gezelim dedik. Baktık, gemilerde Amerikan Bayrakları var. Amerikalılar gelirler, burada kalırlar gibilerinden düşündük. Kaptanla konuştum kaptan çok iyi bir insandı bize gemi-

leri falan anlattı. Yalnız “bu Amerikalılar devamlı burada mı kalır?” diye sorduk “onların hiçbiri Amerikalı değil, sadece gemiler Amerikalı” dedi; yani Amerika’ya bağlı, vergisini Amerika’ya veriyormuş. Niye? Türkiye’de Amerika’ya verdikleri verginin 10 katı vergiyi vermeleri gerekiyormuş, o gemiler için zorundaymışlar. O vergileri vermemek için Amerika’ya bağlıymışlar.

YILDIRIM KOÇ- Doğru, söylediğiniz çok iyi oldu; adamların bakışını belirtiyor. Ondan sonra da “bu bayrak, bu namus, bu bilmem ne” falan konuşur. Neyse.

2. yol; zam yaparak alabilirsiniz, ek gelir sağlayabilirsiniz.

3. yol; para basabilirsiniz; vaktimiz olursa bu konuya biraz değinmek istiyorum. Para basmak esasında kötüdür; ama bir de iyi yanı vardır. Türkiye’nin iç borçları 32-33 katrilyon falan oldu, bütçemize yaklaştı. Elinizde para basma imkânı olursa, maliyede “monetizasyon” diye teknik bir kavram var; şöyle bir şey. Bu şu demek: Borcun çok mu arttı. Her biri 50 milyar liralık banknotları bir gecede basarım “al kardeşim, borcumu ödedim” derim. Bir anda enflasyonu artırırım; ama borçları da bitiririm diye bir yöntem vardır. Bunun adı “monetizasyon”dur. Bu, çok güçlü hükümetlerin sermayeye karşı uygulayabileceği araçlardan biridir. Para basmak enflasyona yol açar; ama bu şekil bir para basma, bugüne kadar benim devletimi sömüren bir avuç sermayedara, fazla işe yaramayacak bir parayı verip borcu temizleme anlamındadır; IMF bu yolu kapadı. Türkiye Devleti’nin, Merkez Bankası’nın para basma yetkisi yok. IMF’ye verilen son niyet mektubunda Merkez Bankası’nın, ancak Türkiye’ye gelen yabancı para kadar para basma hakkı var. Bakın “Osmanlı Devleti ne zaman kuruldu?” deriz. Osman Bey veya Orhan Bey para bastığı zaman. Bir devletin timsali para ve bayraktır “ulus egemenliğinin, millî hâkimiyetin göstergesi nedir? Bu devletin bayrağı vardır, bu devlet kendi parası basar” deriz. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin istediği kadar para basmadığını biliyor musunuz? Çünkü 9 Aralık 1999’da IMF’ye verilen niyet mektubunda “Merkez Bankası, sadece Türkiye’ye gelen yabancı para miktarı kadar para basacaktır”ı kabul ettiler.

SALONDAN- Hocam biz bağımsız değiliz.

YILDIRIM KOÇ- Haklısınız arkadaşlar, biz bağımsız değiliz. Biz

Atatürkçü'yüz. Bu ülkenin bütünlüğünü ve bağımsızlığını işçi savunuyor. Bizim aramızda "ver, kurtul" diyen vatan haini, namussuz, haysiyetsiz yoktur. Bizim aramızda bu ülke Avrupa Birliği'ne girsin diye "Avrupa bizi yönetsin" diyecek hain yoktur; ama sermayedarlar arasında bunu diyen çoktur.

Arkadaşlar şunu içinize sindirir misiniz: "şu bayrak kutsaldır" dediğimizde 3 kuruş vergi vermemek için evinize Amerikan Bayrağı asar mısınız? Ben asmam. 5 katını-10 katını öderim; ama benim evimde bir bayrak asılıyordur; o da Türk Bayrağı'dır. Ucuz olacak diye evinize Amerikan Bayrağı asmayı sindirebilir misiniz; bu kadar midesiz misiniz? Ama birileri midesiz. Vergisi 1/5, 1/10 olacak diye insan bu ülkeden kazandığı parayla aldığı yata Amerikan Bayrağı çekiyorsa ona diyecek bir şey kalmıyor.

SALONDAN- Hocam, bu yolsuzluk değil mi? Buna neden müsaade ediyorlar?

YILDIRIM KOÇ- Buna niye müsaade ediyorlar biliyor musunuz? Buna müsaade edenler, bugüne kadar bizden oy istediklerinde biz onlara oy vermeye devam ettik diye müsaade ediyorlar; çok açıkça. Bakın arkadaşlar, olay tekrar tekrar şu:

SALONDAN- O zaman oy vermeyelim.

YILDIRIM KOÇ- Bakın, onu konuşacağız; ama ne olur şunu bilin: "her ümmet layık olduğu yöneticilerce yönetilir" diye bir hadisi şerif vardır. Bu kişiler, Türkiye'de bu yolsuzluğu yapanlar, bu banka soymalarını bizim sırtımızdan yapanlar bizden oy almaya devam ettikleri sürece, bunlara aynı şekilde davranmaya devam edecekler. O zaman değişmesi gereken, onları uyarmak anlamında.

Izninizle şu kritik noktayı bitirelim:

1. Tekrar hatırlatayım; kamu giderleri varsa bunları kısmanız gerekiyor. Kısmanın yolu ne? İsrafi, yolsuzluğu falan önleyeceğiz.

2. Geliri artırmam gerekiyor; bir vergi alacağız. Bizim istediğimiz vergi TÜRK-İŞ'te sürekli söylüyoruz "herkesten geliri ve servetiyle orantılı vergi" benim bir ev sahibim var, kadının 32 tane dairesi var, hiç vergi vermiyor; çünkü almıyorlar, peşinde koşan da yok. Yaşlı dul bir kadın, kocası avukatmış. Nasıl kazandıysa kazanmış, 32 tane

dairesi var. Şunu düşündüğümüz oldu: Devlet bir kanun çıkartsa “teyze, sen bugüne kadar hiç vergi ödemedin mi? Şu apartmanların 10 dairesini Hazine’ye ver, bugüne kadar ödemediğin vergileri de silelim” dese bence çok hoş olur. O zaman devlet olarak benim borçlarımın bir bölümü kapanır, kadın da eğer bir parça vicdanı varsa vicdanını rahatlatır.

3. Zam yapmak bir yoldur; bizim tercih etmediğimiz, hükûmetlerin de tepki olduğu için tercih etmediği bir yoldur.

4. Para basmak; hükûmet o imkânı elinden kaçırdı.

Onun dışında gelir getirmede iki yol var; ya özelleştirme yaparsınız, mal, mülkü satarsınız ya da borçlanırsınız. Bizim hükûmetler yıllarca vergi almadılar, özellikle zenginlerden hiç vergi almadılar. Zammı bir miktar yaptılar, bir miktar korkuyorlar. Zam oldukça millet şu ya da bu biçimde tepki gösteriyor. Para basma imkânları yok. Onun için hükûmetler şu iki yola gidiyorlar: Özelleştirme ve borç. Borç aldığınızda da iki türlü borç alırsınız; bir iç borç alırsınız, bir dış borç alırsınız. İç borçta faizler çok yüksek; onun için dış borca yöneliyorlar. Dış borca yöneldikçe de size “sana dış borç veririm; ama özelleştirme yaparsan” diyorlar.

“Hükûmetler bunu niye bile bile yapıyorlar?” diyorsunuz haklı olarak herkesin kafasında o soru var “özelleştirme açıkçası vatana bu kadar zarar veriyorsa, milliyetçilikle kesinlikle bağdaşmıyorsa, vatanseverlikle kesinlikle bağdaşmıyorsa, millî devleti, ulus devleti parçalamaya yönelikse, bu topraklarda benim bayrağım yerine başka şeyler dalgalansın istiyorsa niye böyle yapıyorlar?” şunun için yapıyor: Devletsin, paraya ihtiyacın var, vergi topladığında millet homur homur homurdanıyor, zam yapamıyorsun, para basamıyorsun. O zaman ya özelleştirme yapıyorsun ya borçlanıyorsun. Borçlanmak istediğinde de seni yok etmek isteyenler de uzun vadede de, seni esrara alıştırır gibi “özelleştirme yaparsan sana düşük faizli borç veririm” diyor. Biz “zenginden vergi al” diyoruz; bu ülkenin potansiyeli hepsini karşılamaya yeter. Onlar zenginden vergi almak istemeyince yapabilecekleri özelleştirme ve borçlanma.

Borçlanırken de bir başka yolu var; o da çok ilginç. Borçlanırken yıllarca iki yerden borçlandılar. Borçlandıkları yerlerden biri bizdik; biz farkında olmadan devlete sürekli olarak borç verdik. Nasıl borç verdik? Hatırlayacaksınız; Zorunlu Tasarruf Fonu’ndaki paramızı hükûmetler düşük oranlı, düşük faizli kredi olarak kullandılar; konut

edindirmedekini, bir de bir dönem SSK'dakini de. Bir tablo arıyoruz; onu tam bulamadım. Şu geçen yılki durumu bir göstereyim, o ara diğer tabloyu bulmaya çalışayım. Geçen yıl, 1999 yılında enflasyon yüzde 68'di, bizim nema artışı yüzde 1,6'ydı. Şu yıllar içindeki gelişim talebi oranı vardı. Para 1988'de kesilmeye başlandı, 1990'da nema ödenmeye başlandı. Bakın 1990'da iyiymişiz; nema oranı yüzde 52,9, enflasyon yüzde 52,3; enflasyonun üstünde para almışız, devlete borç verenler de yüzde 53 almış.

Hazine bonusu demek biz direkt hazine bonusu almıyoruz sermayedarlar devlete Hazine Bonusu ve Devlet Tahvili alarak borçlanıyorlar. 1990 yılında biz iyiyiz; 52,9 nema, 52,3 enflasyon. 1991'de de iyiyiz; enflasyon yüzde 55, bize yüzde 90 nema vermişler. Sermayedarlar gibi Hazine'ye borç vermiş olsaydık yüzde 81 oranında bir para alacaktı; ama değerli arkadaşlar 1993'ten itibaren tablo tersine dönüyor. Bakın, 1993'te enflasyon yüzde 58'di; o yıl bana yüzde 23 vermişler, sermayeye yüzde 87,5 vermişler. 1994'te rezalet; enflasyon yüzde 121. O yıl sermayeye yüzde 166 vermişler. Hatırlar mısınız? 3 ayda yüzde 50 net faizli Hazine Bonusu vardı; yıllık yüzde 406'ya geliyordu, bize yüzde 58 vermişler. 1996'da enflasyon yüzde 75,9; o yıl sermayedara yüzde 131 vermişler, bize yüzde 5,2 vermişler. Bir sonraki yıl 1997'de enflasyon yüzde 81,8, sermayeye yüzde 122, bize yüzde 17. 1998'de enflasyon yüzde 71,8, sermayeye yüzde 121, bize 5,2. Demin hatırlattığım tablo; 1999 yılında da enflasyon 68, bizim nemalara verilen de yüzde 1,6.

SALONDAN- Şu anda ekside.

YILDIRIM KOÇ- Tabii, şu anda düştükten sonra ekside; çünkü eskiden sürekli sisteme yeni para katıldığı için miktar artıyordu, şimdi bu nedenle düşüyor.

Şu tabloya dönecek olursak borçlanma yolunda da bir sınıfsal tercih söz konusu. Bakın şöyle değil: "iç borçlanmada sağcıdan alırsan yüzde 50, solcudan alırsan yüzde 30 ya da sağcıdan alırsan yüzde 30, solcudan yüzde 50" demiyor. Hükümetler "işçiden borç alırsam yüzde 5, sermayedardan borç alırsam yüzde 120 faiz öderim" diyor. Niye böyle diyor? Çünkü o hükümetleri oluşturan partiler "bizim millet o kadar geniş millettir ki sermayeye yüzde 120, onlara yüzde 5 versem bile onlardan oy istediğimde, onlar kuzu kuzu gelip bana

oylarını verirler. Eğer sermayeye yüzde 120 vermezsen 1978'de Ecevit Hükûmeti'ne yaptığını bana yapar; piyasadan malları çeker, onlardan korkulur. İşçisi memuru ise garibandır, ne yaptıklarını bilmezler, yüzde 5'i alırlar, birinci gün küfrederler, ikinci gün küfrederler, üçüncü gün unutulur. Ben nasıl olsa beşinci gün onlardan oy istemeye giderim, iki günü de geçiririm” diyor.

Arkadaşlar bakın, şakası falan bir yana siz de iktidara gelseniz bu yolları yapacaksınız. Bizim söylediğimiz ne? Borçlanmak çözüm değildir, insanları çok batağa sürükler, borçlanan bağımsızlığını yitirir. Osmanlı Devleti'ni çökerten neydi? Hatırlayın; 1854'te Kırım Savaşı oldu. Kırım Savaşı sırasında bir borçlandık, Dolmabahçe falan yapılırken borçlandık, demiryolları yapılırken borçlandık. 1978-1979'lara geldiğinde Borçlar İdaresi (Duyun-u Umumiye) diye bir kuruluş kuruldu. Duyun-u Umumiye Osmanlı'dan vergi topladı; devlete vermedi, borçları ödemekte kullandı. Ondan sonra Reji diye bir idare kuruldu. Tütün ekicileri Rejiye çalışmaya başladılar. Reji Fransız şirketi idi ve isteyen tütün ekemezdi. Ege türküsü vardır biliyorsunuz “kolcular gelir ise bilmem ne falan” o kolcular da Rejinin kendi adamlarıydı. 20 binden fazla insan o korucularla çatışmada hayatını kaybetti; Fransızların Türkiye'deki silahlı gücüydü. Fazla borçlanırsanız Osmanlı'nın son dönemine gidersiniz. Cottarelli IMF'den üçüncü sınıf bir memurdur. Cottarelli sizin millî haysiyetinizi hiç etkilemiyor mu? Beni etkiliyor. IMF'nin üçüncü bir sınıf bir memuru gelip benim başkanım ile, sanki onun işi değilmiş gibi konuştuğunda benim içim cız ediyor; sizinkinin de cız etmesi lâzım.

SALONDAN- Cottarelli de kendi kendine gelmiyor.

YILDIRIM KOÇ- Çağırıyorsunuz da çağırınlar kimler? Devletin harcamaları için zenginden vergi almayan borç almak zorunda. IMF dünyaya o kadar hakim ki çok uluslu şirketler, ulusötesi sermaye. IMF'nin kapısını çaldığınızda IMF size “özelleştirirsen, emekli yaşını artırırsan sana bu borcu veririm” diyor. Bu nedir biliyor musunuz? Köylü nasıl bir dönem tefecinin kapısını çalırda. Tefeci de “ben gelmiyorum kardeşim, sen benden borç istemeye geliyorsun” diyor. Cottarelli'nin söylediği “ben gelmiyorum ki, siz beni çağırıyorsunuz”dur. Tefecinin ayağına giden köylünün durumudur. Tefeci de “kardeşim ben sana zorla para vermiyorum ki, sen gelip benden para

istiyorsun” diyor. Tefeciyle IMF arasında hiçbir fark yoktur. Tefeci nasıl derse ki “kardeşim ben sana zorla para vermiyorum. Sen gelip bende yalvar yakar benden borç istiyorsun” diyorsa IMF’in durumu da odur.

Peki, esas sorumlu kimdir? Esas sorumlu Türkiye’de zenginlerden vergi almayan, onun yerine özelleştirme ve borçlanmaya gidendir. O zaman bir soru daha var; bu siyasîleri sürekli iktidara getiren kimdir? O da biziz. Demek ki biz değişirsek her şey değişir.

SALONDAN- 70 yılda .....

YILDIRIM KOÇ- O zaman şu soruyu sormak lâzım: “bugüne kadar seçtikleriniz neydi? Bu kimdi? Bilmem ne ağanın oğludur, o bu işleri iyi bilir. Doğudaysak aşiret reisi Ahmet Ağanın dediğinden çıkma” Bitlis’e gidin; Bitlis’te Kâmran İnan affedersiniz odunu koysa odun seçilmez mi? Kâmran İnan “ben komünist oldum, komünist partisinden adayım” dese silme Bitlis’te oy almaz mı? Kâmran İnan’ın abdest suyu şifalı diye içilmez mi? İçilir. Belirli cemaatler, belirli aşiretler “şu partiye oy vereceğiz” diye karar aldığında o karar uyulmaz mı? Uyulur. O zaman biz değişmedikçe bu düzen böyle devam eder ve müstahakız. O zaman ne olacak? Bunu konuşacağız; ama önce şunu bitirelim ondan sonra; heyecanlanmayın, sakın olun.

Bakin, kritik nokta şu arkadaşlar, tablo şuradan başlıyor: Birileri bu devleti soyuyor ve vergi ödemiyor. Vergi ödemeseler iyi, bir de soyuyorlar. Devlet olarak 47 katrilyon harcıyorsun, 32, 6 katrilyon gelirin var; aradaki farkı kapatacaksın. Dediğim gibi aranızdan hükümet çıkartsanız bile hemen karşınıza maliyeciler gelecek “Ahmet siz, Çanakkale’den, bilmem nereden temsilciliğiniz geldi; ama ne yapalım? Durum bu” diyecek. Siz de ona “şimdiye kadar ne yaptım kardeşim?” diyecek. Size maliyeci olarak “seçeneklerimiz şunlar: Vergi alalım, zam yapalım, para basalım, özelleştirip gelir sağlayalım ya da borç alalım” diyecek. Siz de oturup, şapkanızı önünüze koyup düşüneceksiniz “bu zenginler vergi adamı da vergi alırsam bana ne yapar? Ben şurada 1 yıllığına buradayım, 1 yıldan sonra garantim yok, ne yapar?” ondan sonra “borçlanırsak bu işi 1 yıllığına atarız, nasıl olsa sallarız” diyeceksiniz. Burada kritik nokta şunu diyebiliyor musunuz: “1. hırsızlığı ve yolsuzluğu önleyelim” hırsızlık sermayedir. Siz devleti soyuyor musunuz? Yok. Devleti soyan kimdir? Bir avuç

sermayedardır “şu bir avuç sermayedarın karşısında tavır alalım ki zenginleri vergilendirelim” diyebilirsiniz bu meseleyi çözeriz; bugüne kadar iktidara getirdiklerimiz bunu diyemedi. Eğer bundan sonra getirecekleriniz de diyemezse 2 yıl sonra hepiniz işsizsiniz; çünkü TEAŞ ve TEDAŞ özelleştirilecek, Devlet Su İşleri'nin bir bölümü, Mahallî Idareler Yasası çıktıktan sonra il özel idarelerine devredilecek, 1-2-3 yıl sonra çoğunuz işsizsiniz. Hükûmetlerin “zenginden vergi al kardeşim, özelleştirme ve borçlanmaya dur” demesini sağlayamazsınız.

Bugüne kadar getirdiğimiz tabî ben de oy veriyorum siyasî partiler bu çizgisini sürdürürse şaka etmiyorum arkadaşlar siz topun ağzında olan sendikasınız; iki nedenden ötürü topun ağzındasınız. Devlet Su İşleri'ni özelleştirmezler. Ne yaparlar? Özelleştirmenin bir biçimi olarak kısmî işleri taşeronla veriyorlar; ama Devlet Su İşleri'nin başında daha büyük tehlike var. Şu anda Meclis gündeminde bekleyen bir Mahallî Idareler Yasa Değişikliği var. 60'lı yılları hatırlar mısınız? Bilmiyorum. Eskiden bir sürü şey idareleri tarafından yapılırdı. Eski YSI'ler vardı; yol, su elektrikler. Yol, su, elektrikler Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü çatısı altında bir araya gelmemişti; il özel idareleriyle bağlı olarak iş yaparlardı. O zaman ne olurdu biliyor musunuz? Birçok işçi parasını alamazdı. Meselâ, benim hatırladığım, Muğlalılar varsa Muğla'da İl Özel İdaresi'yle grev yapılmıştı. Amasyalılar varsa bilirler; Amasya'da 68,69'da grev oldu, Çanakkale'de YSI'lerde grev oldu; çünkü il özel idaresinin parası olmadığında aynen belediyelerde olduğu gibi ödeme yapılmazdı.

Mahallî Idareler Yasası'nda değişiklik yapılırsa Köy Hizmetleri'nin büyük bir bölümü, Karayolları'nın büyük bir bölümü ve DSI'nin büyük bir bölümü il özel idarelerine devrediliyor; bu daha da kitlesel olarak olacak. O zaman DSI'de epey bir bölümünüzün iflahı kesilecek. TEAŞ, TEDAŞ'ta işletme hakkının devri aracılığıyla özel sektöre gidecek. Çukurova Elektrik'teki arkadaşlarla arada konuşun; başlarındaki sıkıntıları size anlatırlar. ÇEAŞ'daki arkadaşlar, Kepez'deki arkadaşlar, Kayseri'deki arkadaşlar da özelleştirmenin ne anlama geldiğini bilirler; topun ağzındasınız. Ne yapacağımızı konuşacağız; ama önce olayın kapsamını bir görün.

SALONDAN- Onu anladık; ama siz gelene kadar iş değişirse ne olacak?

YILDIRIM KOÇ- Yani dereye gelene kadar kurbağanın gözü patlarsa ne yapmaya çalışacağız? Bakın şunu bırakalım, diğer birkaç soruna geçeceğiz.

Isterseniz iktidara siz gelin, bu boşluğu kapatmak için şu tercih var: Ya zenginlerle, sermayedar sınıfla karşı karşıya geleceğiz, ya özelleştirme ve borçlanma devam edecek. Borçlanma bizim bağımsızlığımızı ortadan kaldırıyor, özelleştirme ulus devleti, millî devleti ortadan kaldırıyor. O nedenle, biz özelleştirmeye karşı çıkarken ve “zenginlerden vergi alınsın” derken biz çıkarlarımızı, millî menfaatlerimizi de koruyoruz; bu mücadele öyle bir mücadele.

Bakın, beklediğimiz sıkıntılar ne? İzninizle bir parça onlara değineyim. İlk başta ona değinmeyi düşünüyordum. Sorular başka yere yönlendirdi; ama bilmenizde yarar olduğu için hızla geçeyim. Birincisi 2001 sözleşmelerinde bizi büyük sıkıntılar bekliyor. Hızla şöyle bir gideyim: Birincisi özelleştirme, taşeronlaştırma, fason üretim ve işyerlerini bölme, küçültme hızlı bir biçimde geliyor. POAŞ, Telekom bütün bunlar olayın başı. Taşeronlaşma özelleştirmenin bir biçimi; onu farklı düşünmeyin, taşeronlaştırmayı ayrı bir olay gibi değerlendirmeyin.

İkincisi part-time çalışma ya da kiralık işçilik diye yeni bir uygulama var. Kiralık işçilik Türkiye’de çok yayılmadı; ama önümüzdeki dönemde yaygınlaşacak. Bu şöyle bir uygulama: Meselâ, ben dozer operatörüyüm. Dozer operatörü olarak bir şirketle anlaşmam var. Başka bir yerde yol yapımı var. Kişi benim bağlı olduğum şirkete geliyor “bana 3 aylığına dozer operatörü lâzım” diyor. Şirketim beni 3 aylığına kiralyor; ama ben oranın işçisi gözükmüyorum, orada sendika varsa oraya üye olamıyorum. Orada 3 ay çalışıyorum, geliyorum. Başka yerde baraj inşaatı var, iki aylığına dozer operatörü lâzım. Benim şirketime geliyorlar, benim şirketim beni pazarlıyor, kiralyor. Kiralarken beni kaçtan kiraladığını bilmiyorum. Benim 150 milyon aylığım var, ben 150 milyonu kendi şirketimden alıyorum; ama belki adam çok sıkıştığı için 2 aylığına beni 300 milyona kiralyor; bu giderek yaygınlaşıyor.

Bir de “part-time çalışma ya da kısmî süreli çalışma” dediğimiz uygulama var. Çok gençleri bu işlerde çalıştırıyorlar; öğrencileri, evlenmemiş genç kızları falan ve sendikasızlaştırmada bir araç olarak bunu kullanıyorlar. Kaçak işçilik, hele yabancı kaçak işçilik yaygın. Hükûmetle toplantı yapıyoruz; emniyetten kişilerin söylediği

Türkiye'deki yabancı işçi sayısı 750 binle 1 milyon arası. Bunların Türkiye'de çalışması yasak. 1932'de çıkan bir kanun var; bu kanuna göre bunların çalışmaları yasak, ama çalışıyorlar. Niye çalışıyorlar? Bakın arkadaşlar, Romenler geliyor. Romanya'da aylıklar çok düşük; 60-70 dolar falan. Kişi buraya gelip ayda 100 dolar aldığında o kişi için çok para oluyor; ayda 100 dolar bizim asgarî ücretin altında.

Bulgaristan'da Türkiye'den tanıdığımız, elçilikte çalışan biri vardır. Gittik, 46 Mark emekli aylığı alıyor. Jaleve isminde bir Bulgaristan Büyükelçilik Müsteşarı vardı; Büyükelçilikte ikinci adamdı. Bulgaristan'a döndü, emekli oldu. Emekli aylığı 46 Alman Markı. 46 Alman Markını 300 binle çarpın ne tutuyor? 15 milyon civarında. Bulgaristan'da 60 dolara işçi bulursunuz, Azerbaycan'da 20 dolara işçi bulursunuz, Ukrayna'da 20 dolara işçi bulursunuz. Bu insanlar geliyorlar; burada çalışmaları yasak olduğu için işverenler bunu alabildiğine sömürüyorlar. Genellikle vize süreleri 3 ay. 3 ayı geçirdiğinde anlaştığı parayı bile vermiyor. Meselâ Ukraynalı geliyor, Rus geliyor, Romen geliyor, 6 ay fabrikada çalışıyor "paramı ver" dediğinde söz verdiği 100 dolardan 600 dolar vereceğinde işveren olarak polise bir telefon ediyorsunuz "burada vizesi geçmiş biri var. Vize süresi 3 aydı, geçmiş" diyorsunuz. Polis geliyor, sınırdışı ediyor, bir de ceza kesiyor. Bu durumda olan biri hakkını arayamaz; ama eğer inşaat sektöründe ya da İstanbul'daki Merter'deki fabrikalarda 60 dolara yabancı işçiyi köle gibi çalıştırırsa kimse Türk işçisini 300 dolara çalıştırmaz. Peki, buna engel olalım; bugüne kadarki hükümetlerin hepsi döneminde bu var. Hükümetlere karşı tavır aldık mı? Almadık.

Başka bir sıkıntı süresi belirli hizmet akdi ve geçici işçilik yaygınlaşıyor, çocuk işçilik yaygınlaşıyor, tarım çökertiliyor, işsizlik artıyor, özellikle iş güvencesi olmadığından özel sektörde müthiş bir sendikasılaştırma var. Kamu kesiminde zorunlu emeklilik ve işçi sayısının azalması var. 95 sözleşmelerinde görüşmeler sırasında 507 bin işçi üzerinden hesap yapıyorduk. Toplusözleşmede işçi tarafın istediği 40 trilyon falan diye size yansıyan hususlar vardı; 95 sözleşme görüşmelerini hatırlayın. 1995'te işveren sendikalarıyla oturduğumuzda, hükümetle görüşme yapıldığında "kaç işçi üzerinden hesaplama yapacağız" dediğimizde 507 800 işçi üzerinden hesap yapardık. 1997 sözleşmelerinde bu rakam 470-450 binlere falan indi, 1999 sözleşmelerinde 430 falandı. Geçen dönem 420 üzerinden falan yaptık. Bu özelleştirme devam edecek olursa, özelleştirme sonrasında

300 bin işçi üzerinden hesap yapacağız. 1995'te 507 800 üzerinde yapmıştık, 2001 sözleşmelerinde 300 bin civarında işçi üzerinden pazarlık yapılacak; aşağı-yukarı yarı yarıya indi. Eğer telekom gibi kurumları özelleştirmesi devam ederse gidiyor; bu hızla olacak ve gücümüz de azalacak.

Kıdem tazminatı tartışmaya açıldı; işverenler kıdem tazminatını yeniden gündeme getiriyorlar. Biliyorsunuz 12 Eylül öncesinde kıdem tazminatı üzerinde tavan yoktu. Sonra bir ara 7,5 kat geldi, asgarî ücretin 7,5 katı oldu. Daha sonra 82'de yapılan değişiklikle şimdiki birinci derecede, son kademedeki memurun aldığı emekli ikramiyesi oldu. Esneklik adı altında şey geliyor; 95 sözleşmelerinde sıkıntılarımızdan biri buydu, meselâ pozisyon harici çalıştırmamak. Pozisyon harici çalışmama konusunda biz kararlıydık; ama işveren bu konuda esneklik istiyor. İşverenlerin istekleri daha da fazla; meselâ fazla mesaide işçinin rızası aranmaz gibi bir sürü talepleri var; bunlar gündemde. İkramiyelerde gerileme talebi var.

Şu anda özel sektörde iki toplu sözleşme görüşmesi sürüyor; biri tekstil işkolunda, biri metal işkolunda. Bakın, istenilenler arasında ikramiyelerin yarı yarıya indirilmesi var. TEKSİF'in Genel Başkanı Zeki Polat TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nda anlatmıştı; 26 Ekim tarihli Posta Gazetesi'nde ve 26 Ekim tarihli Dünya Gazetesi'nde de metal işkolu ve tekstil de var. İstenilenler neler biliyor musunuz? Tekstil işkolunda 4 maaş ikramiye vardır; onu 2 maaşa indirmek istiyorlar. Toplu sözleşmelerde fazla mesai ücretleri yüzde 100'e çıkarılmış, onu yüzde 50'ye indirmek istiyorlar. Hafta tatili çalışmadan para ödenmesinin kaldırılmasını istiyorlar; bu perşembenin geleceği çarşambadan bellidir olayı. Özel sektörde, metal işkolunda ve tekstil işkolunda görüşmelerde işverenlerin tavrı 2001 sözleşmelerinde bizim neyle karşılaşacağımızın göstergesi. Mevcut hakları geri götürmeye çalışıyorlar.

İşçi alacaklarının ödenmesinde gecikmeler var. Meselâ, benim bildiğim Karayolları'nda 99 fazla mesailer hâlâ ödenmedi; bu tür alamadığımız paralar artacak, toplu sözleşme uygulamamak isteyecekler. SSK'yı çökertecekler, zorunlu tasarruflarda Hazine'yle görüşmelere TÜRK-İŞ adına ben katılıyorum. Temmuz ayında Hazine'yle bir görüşme yaptık. Bizim Hazine'den talebimiz peşin olarak toptan ödensin talebi. Hazine buna yanaşmıyordu, ağustos ayında tekrar toplantı yapılacaktı. Hükümet, bu konuda ağustostan beri hiçbir çalışma yapmadı. 8 Ekimde Hüsamettin Özkan'la bir toplantı yapıldı

Başkanla ben de katılmıştım Hüsamettin Özkan sanki bu sorunu yeni duymuş gibi “vay canına, demek öyle” diye geçiştirdi. Zorunlu tasarrufların üstüne yatmaya çalışıyorlar. Tekrar hatırlatayım; zorunlu tasarrufta bizim istediğimiz para DPT müsteşarının “enerji ihalelerinde devlete birilerinin attığı kazık” diye belirttiği kazık kadar, 10 bankanın Türkiye’ye verdiği zararın yüzde 70’i kadar. Bu nedenle bu bir tercihtir. Bu hükûmetler, bizden zaten düşük faizle aldıkları borcu geri ödemek istemiyorlar.

Onun ötesinde Mahallî Idareler Yasası önemli. Özel iş bulma büroları geliyor; şu anda buna uzun uzun girmek istemiyorum kanun hükümünde kararnameyle geçirttiler falan.

Isterseniz “ne yapmalı”ya gelelim. Bakın arkadaşlar, biz bir taraftan çok güçlüyüz, bir taraftan zayıfız. Gücümüz ne? Biz bu ülkenin yüzde 50’siyiz. Geri kalan yüzde aşağı-yukarı 47 de esnaf ve çiftçi. Biz “şurası işçi sınıfı” diyelim “işçi sınıfı” dersin içine işçi, memur, emekli falan da katılıyor. Hatta işsizleri katarsanız emekliler daha da fazla oluyor. Aşağı-yukarı yüzde 3 de büyük işverenler, büyük sermaye var; bunlar da ulusötesi sermayeyle bağlantılı. Size “ulusötesi sermayenin önemi” diye bir örnek vereyim. 1980 yılında Türkiye’de 78 tane yabancı sermayeli şirket vardı, 2000 yılında 5 050 tane var; bunlar Türkiye’deki yabancı sermayeli şirket sayısı. Biz çok güçlüyüz;

1. Ülkemizi savunuyoruz.

2. Savunduklarımız esnafıyla, çiftçisiyle birlikte; ama çok zayıfız.

Şu yüzde 3 sırtlarını, uluslar arası sermayeye dayadığı için Türkiye’de hükûmetlere istediğini yaptırıyor, CHP’ye, DSP’ye de yaptırıyor, ANAP’a Doğru Yol’a yaptırıyor, Fazilet Partisi’ne, MHP’ye yaptırıyor. Bunların temsilcisi IMF; hükûmet gibi konuşuyor ve dediğini yaptırıyor.

Peki, bizim bu gücümüz niye bu ülke için daha güzel şeylere gitmiyor?

1. Birlik değiliz “biz birliğiz tabanda; siz veya birileri yukarıda birlikteyiz” şeklinde doğru değil, tabanda da birlik değiliz tam olarak. Dünyaya bakarken işçi gibi bakmıyoruz. Evinize gidince bakın, denetleyin; evinize gidin hanımızın ya da beyiniz “neredeydin?” dediğinde “bizimkilerle birlikteydim” deyin, ne anlayacak? Eğer hanımızın ya da beyiniz “demek hemşehrilerle kahvede oturdun” derse, sizin evinize sınıf bilinci, işçilik bilinci girmemiş demektir “demek partiye uğradın”

dediyse sizin evinize işçilik bilinci girmemiş demektir “işçilerle birlikte miydin, sendikada mıydın?” derse sizin işçilik bilinci var demektir. Gidin, sınaın; yani “bizimkiler” dediğinizde evinizde ne anlaşılıyor. Çerkez kökenliyseniz “bizimkilerle” dediğinizde “Çerkezlerle görüştün” diyorsa ya da kökeniniz Boşnak’sa “demek bizim bilmem nelerle bir araya geldin” diyorsa sizin evinize işçilik bilinci girmemiş demektir. Hareketiniz de buna yansıyor, hepimizin hareketi buna yansıyor. Sağlık-solculuk, Alevîlik-Sünnîlik, şu kökenden olmak bu kökenden olmak, şuralı olmak-buralı olmak, mühendis olmak, işçi olmak; yani bizim tüm sorunumuz, dünyaya bakarken işçi gibi bakmamak. Şunu yapabilirseniz biz bu işi başarırız: çok basit gibi görünüyor; ama çok zor eskiden sağcı “sağcı olsun da çamurdan olsun” derdi, solcu da “solcu olsun da çamurdan olsun” derdi. Eğer “işçi olsun da çamurdan olsun. Sağcısı da vardır, solcusu da vardır, şusu da vardır, busu da vardır; ama işçisiyle benim kardeşimdir, meselelerimi onunla görüşerek çözerim. Birlikte davranmaktan başka kurtuluş yolum yoktur” diyebiliyorsanız bu meseleleri çözeriz. Eskiye göre bu konuda çok iyiyiz; ama yeterince iyi değiliz.

Bakin, size isim vere vere bir örnek anlatacağım. Çok sevdiğimiz bir arkadaşımız vardı; rahmetli oldu. İzmir’den arkadaşlarımız kimler? Köy Hizmetleri’nde, 8 yıl önce falan Ömer Tunaoğlu isminde bir arkadaşımız var. Ömer Tunaoğlu MHP’liydi. 1986’da tanıdım, 86’da şube kongresi vardı. Şube kongresinde çıktı “arkadaşlar, Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur, biz bu işi aşacağız” dedi, Şube Başkanı seçildi. 1988 yılında taban eğitimi yapıyordum. Hiç unutmadığım toplantılarımızdan biri Muğla Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü’nde idi. Ömer Tunaoğlu, eğitimi bitirirken “arkadaşlar, Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur sözünden esinlenerek diyorum ki dar gelirlinin dar gelirliden başka dostu yoktur” dedi. 89 bahar eylemleri sırasında İzmir’de en mücadeleci şube, başında rahmetli Ömer Tunaoğlu ile YOL-IŞ 2 Nolu Şube idi. Yolu kesiyorlardı, polis geliyordu, kaçıyorlardı; çünkü o zaman işçi, 120 bin lirayla 140 bin lira arasında değişen bir maaş alıyordu. 88-89’da sizin de aşağı-yukarı aynı paraydı.

1989’da kongresi oldu; kongresi sırasında Ömer Tunaoğlu sağcı bir arkadaşımızdı, MHP’li bir arkadaşımızdı. Konuşmaya “işçi sınıfı” diye başlamıştı, kongresinde “işçi sınıfı olarak böyle böyle yapacağız” diye konuştu. Bizim YOL-IŞ’te 2 şubemiz vardır. Bir de Vural isminde bir arkadaşımız vardı; 1 Nolu Şube Başkanı. 91 yılındaki bir

olayı anlattı. Hem rahmetli Tunaoglu'na anlattı, hem de dinlerken yanında ben vardım. 1991 yılında vizite eylemleri yapılıyordu; vizite eylemleri sırasında meydana bilirsiniz; Alsancak mı oluyor? Orayı tam bilemiyorum. Tren istasyonunun ön tarafı, meydanın ön tarafı-TÜRK-İŞ Bölge Temsilciliği üçüncü veya dördüncü katta bir yerdedi. 1991'de topluca vizite eylemi yapılıyor, 8-10 bin işçi o meydana geliyor, Ömer Tunaoglu da balkondan slogan attırıyor. O ara İzmir'e yeni bir Emniyet Müdürü atanmış. Adam da sendikacıların kim olduğunu tanımıyor. Tam bizim Tunaoglu balkondan slogan attırırken Emniyet Müdürü arabayla geliyor -yanında da sendikalar masasından bir amir var- arabadan iniyorlar; o arada da Tunaoglu "işçiler birleşin, iktidara yerleşin" sloganını attırıyormuş 91'de o sloganı çok atardık. Emniyet Müdürü bunu duyuyor, yanındakine "yakalayın amirim, komünist" diyor. Sendikalar masasındaki amir de tanıyor "sayın müdürümüz o komünist değildir, milliyetçi, muhafazakâr bir arkadaşımızdır" diye dert anlatmaya çalışıyor. Emniyet Müdürü de "komünist sloganı atıyor" diyor. Bizim Vural Başkan da bunları dinliyor. Sonra Tunaoglu'na geliyor "iyi yırttın; az kalsın seni komünist diye alıyorlardı" diyor "niye?" diyor "sen işçiler birleşin, iktidara yerleşin" diye slogan attırıyordun. Emniyet Müdürü geldi böyle böyle dedi. Tunaoglu'nun cevabı bakın bu MHP'li bir arkadaşımızdı "kimin sloganı olursa olsun slogan doğru" diyor. Genel Merkeze gelecek kadar yetenekli bir arkadaşımızdı, gelecek vaat eden bir arkadaşımızdı. Hakkın rahmetine kavuştu, akciğer kanserinden gitti; Allah rahmet eylesin; böyle iyi biriydi.

80 öncesinde böyle bir olayın mümkün olabileceğini düşünebilir misiniz? 80 öncesinde işçi bu denli bir araya gelebilir miydi? Ya da birbirine bakarken "şu partili, bu partili" demeden bir şeyler yapabilir miydi? Anlatmaya çalıştığım şu: Hepimiz değişiyoruz; ama daha fazla değişmeye ihtiyacımız var. Burada birlik meselesi son derece önemli; yani bu birlik, beraberlik nedir? Partilerin emri dışında, işçinin menfaatini ön plânda tutan, ülkenin menfaatini ön plânda tutan; çünkü ülkenin menfaati işçinin menfaatidir, işçinin menfaati ülkenin menfaatidir. Sermayedarın menfaati ülkenin menfaati değildir. Sermaye, ancak bu devleti soyarak Türkiye'de zengin olmuştur.

Bakın, SEKA'nın arazisi üzerinde Ford ve Koç fabrika kuracaklar; oranın kavaklığını parasız alıyorlar ya da devletin imkânları hortumlanıyor, 11,5 milyar dolar bilmem ne oluyor. Türkiye'nin menfaati

işçinin menfaatidir, işçinin menfaati Türkiye'nin menfaatidir. Köylü için bile bunu diyemiyorum; köylü bir araya gelemiyor. O nedenle Türkiye'nin umudu şurasıdır. Köylünün anası ağlıyor arkadaşlar; sabah verdiğim rakamlar doğru. Haymana'ya gidin, 3 milyara traktör alırsınız.

SALONDAN- Çanakkale de aynı.

YILDIRIM KOÇ- Öyle mi? Tahmin ediyorum.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk Yücel'le, Hüsamettin Özkan'la bir toplantıya katıldık. Malatyalı arkadaş var mı? Bilmiyorum; Malatya Ziraat Odası Başkanı yanındaydı, Hüsamettin Özkan'a anlatıyordu. Geçen kayısı 1 200 000'e mi ne satılmış, bu yıl 400 bine satılmış 300 bine indi mi? "400 bin" dedi. Malatya Ziraat Odası Başkanı kendine örnek verdi "2 milyar harcama yaptım, sattığım kayısıdan 1 milyar aldım. Ben göçtüm, bizi kurtarın" dedi; köylü bu durumda. Peki, köylü eylem yapıyor mu? Arkadaşlar köylü eylem yapamaz, çok zor yapar. Niye? 2 köylü arasında köyle bağınız vardır, bilirsiniz "sınır taşını sen biraz ittin, bilmem neyi ben ittim" diye iki köylü kavgalıdır "tavuk bilmem ne oldu, senin davarın benim ekinime girdi, sen gece benim samanımı çaldın, bu mera sizin meranız" diye tartışırlar. Bu nedenle köylünün bir araya gelmesi zordur.

SALONDAN- Ben de köylüyüm, köylünün gerçekten önderi yok.

YILDIRIM KOÇ- Sizin önderiniz var mı? Her biriniz öndersiniz. Kendi içinden çıkaracak; zaten hareketin özelliği o. Köylünün bir araya gelememesinin nedeni sizinkinden farklı olması. Siz işyerinde birlikte çalışıyorsunuz. Arkadan gelecek, köylünün önderi işçidir. Şöyle anlatayım: Türkiye Ziraat Odaları Birliği, köylünün örgütü, teşkilatı eskiden TÜRK-İŞ'e hiç yanaşmazdı, eskiden IMF'i savunurlardı. Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk Yücel bir avukattır, Samsun'lu tütün üreticisidir, benim de çok sevdiğim bir insan. Eski bir Demokrat Partili, daha sonra Adalet Partili oldu, kısa bir süre öncesine kadar Doğru Yolcu'ydu. Geçen aralık ayına kadar IMF'yi savunuyordu. Bir akşam, bir otelede 1,5 saat o bana IMF'yi savundu, ben IMF'nin bu programı uygulandığında köylünün iflahının kesileceğini ona anlatmaya çalıştım.

Faruk Yücel'in açıklamalarını okuyun, iki lâfından biri IMF'ye küfrediyor. Çünkü IMF'ye verilen niyet mektubu doğrultusunda gübre fiyatları, tarım ilacı fiyatı, mazot fiyatı, kredi faiz oranı, destekleme fiyatları öyle belirlendi ki köylünün iflahını kesiyorlar; köylü değişecek. Şunu da bilin: Köylünün önderi işçidir ve biz köylüye muhtacız. Bir örnek verdim; Ziraat Odaları Birliği Başkanı Faruk Yücel 1995 grevlerinde "biz sizinkileri dövdük; şimdi olsa dövmezdik" dedi. Ben de grev sürecinde izlemeye çalışınlardandım, duymamıştım "ne oldu?" dedim. 95 grevlerinde, 8 Eylül 1995 tarihinde önce eski adıyla devlet üretme çiftliklerinde, şimdiki adıyla TIGEM'lerde 8 Eylül'de grevler başladı, 26 Ekim'e kadar sürdü. Ekim ayında adı üzerinde; ekim ayı buğday ekilecek, tohumluğu TIGEM'den alıyorlar. TIGEM'lerde grev olduğu için kapının önünde grev gözcüleri var. Ziraat Odaları Birliği'nden kişiler, çeşitli bölgelerdeki ziraat odaları devlet üretme çiftçilerinden, TIGEM'lerden tohumluk almaya gitmişler. Grev gözcüleri de "biz burada görevliyiz, dışarıya mal göndermeyiz" diye tohumluk vermemişler. Köylüler bizimkileri dövüp tohumlukları zorla almışlar. Faruk Yücel "grevinizi bize anlatmadınız. Onun için sizinkileri dövüp tohumlukları aldık, ama şimdi olsa yapmayız" diyordu; bu bir süreç. Türkiye'de işçisi, köylüsü ve esnafı birlikte davranırsa daha da güçlüyüz; ama bunun için de uğraşmamız lâzım.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam, ben Aydın'ın Yeraltı Köyü'ndenim. Yakın olduğu için çok sık köye gidip geliyorum, çiftçi arkadaşların sorunlarını iyi biliyorum. Ziraat Odaları Başkanı köy köy dolaşıp çiftçileri bilinçlendirse ve hep beraber mitingler düzenlese bu hem bizim güçlenmemiz hem de onlar için daha iyi olmaz mı? Siz böyle bir şey yapılırsa katılırmısınız?

YILDIRIM KOÇ- Katılıırım; bakın, ilk defa Ziraat Odaları Birliği Tekirdağ'da haziran ayında bir miting düzenledi Tekirdağ tarafından arkadaş var mı? Bilmiyorum iyi bir miting oldu. Ardından, ilk defa Urfa'da ve Ordu'da bizle birlikte miting düzenleme teklifini getirdiler; eskiden olmazdı. Şunu bir tarafa yazın: Köylü kendi içinden mutlaka önder çıkaracaktır, ama esas her birinize büyük görev düşüyor. Çünkü siz bazen farkında olmuyorsunuz; ama her birinizin arkasında 10-20-

30 yıllık işçilik ve örgütlü davranma geleneği var. Bakın, biz hiç bir-birimizin kafasını, gözünü yarmadan oturup konuşuyoruz. Farklı düşünenlerimizi saygıyla karşılıyoruz “bizim camiadandır” diyoruz. Köylünün bunları kazanmasına, işçi olarak sizin katkınız çok büyük olacak. Tekrar şunu söyleyeyim: Bizim sayımız çok, daha da artacak; ama köylüye ve esnafa ihtiyacımız var, onlara da yardımcı olmamız lâzım. Yabancıların bir lâfı var “sen benim sırtımı kaşı, ben de senin sırtını kaşıyayım” diyor; yani biz onlar sıkıntıdayken onlara yardımcı olursak, onlar da bize yardımcı olur. Aynı konu işçi ve memur için de geçerli. Şu birliğin temeli de dünyaya bakarken işçi gibi bakmak arkadaşlar. Bu çok basit gibi gözüküyor; ama çok zor. Bunu, siyasî farklılıkları, meslek farklılıkları, işkolu farklılıkları, işçi-memur farklılıkları falan bunları kıyıya koyarak otomatige bağlayabilmeniz gerekiyor.

Elimizde 3 temel araç var. Bu arada stratejik hedefimiz olarak 2 temel hedefimiz var; onları söyleyeyim. Bir iş güvencesi sağlamaya çalışıyoruz, ikincisi kaçak işçilikle mücadele etmeye çalışıyoruz. Şunlar bizim TÜRK-İŞ olarak temel talebimiz. Özel sektörde sayıları giderek artan işçilerin örgütlenebilmesinin yolunun bu iki noktadan geçtiğini zannediyoruz. Meclise sunulacak olan tasarı yetersiz katıldığım, katılmadığım noktalar var. Yine de destekliyoruz; ama çok yetersiz. Kaçak işçilikte mücadelede de bir kampanya açacağız. 1996’da bir kampanya açmıştık, çok başarısız kaldı. Öncelikle örgütlü olduğumuz işyerlerindeki taşeron işçilerinin kaçak olmasını önlememiz gerekiyor. Taşeronluğu önlemenin bir yolu da oradan geçiyor; çünkü taşeronlar genellikle kaçak işçi çalıştırıyorlar.

Bizim birlik içinde kullanmamız gereken 3 temel gücümüz var. Birincisi eylemler; bunlar çok önemli. Bunların önemli bir bölümü yasaları biraz zorluyor; ama yasaları zorladığında başımızın belaya girmemesinin bir yolu var; o da bu işi kitlesel yapmak. Yanımda getirdim mi bilmiyorum; Sayın Demirel’in çok sevdiğim bir lâfı var hah var hiç oy vermedim; ama çok saygı duyduğum bir insan. Bir lâfı var; size onu okuyacağım. 3 Ocak 1991’de bir eylem yapacaktık. Hatırlayım; gitmeme eylemiydi, TÜRK-İŞ Türkiye tarihinde ilk defa bir eylem yapıyordu. Hatırlarsanız rahmetli Özal da televizyona çıkıp “asarım, keserim bu eyleme katılmayın” demişti. Sayın Demirel’in 2 Ocak tarihinde yaptığı bir açıklama var bu ülkeyi çok iyi tanıyan bir insan Milliyet Gazetesi’nin 3 Ocak 1991 tarihli sayısından aynen

okuyorum “DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de o zaman DYP Başkanı’ydı kötü idareye karşı olan tepkiye destek veriyoruz dedi. Demirel dün Parti Genel Merkezi’nde gazetelerin konuya ilişkin sorusunu yanıtlarken eylemin genel grev değil, üretimden gelen gücü ortaya koyma olduğunu belirtti ve şunları söyledi bunlar çok önemli 100 binleri nasıl cezalandıracaksınız? Demirel’in hoş bir mantığı vardır 100 binlerin bu çeşit bir harekete kalkması fiilî bir suç bile sayılsa bu kanunu işlemez hale getirir. Yöneticiler 100 binleri cezalandırmayı düşünene işçiyi bu noktaya getiren nedenleri ortaya koysun, onlara ilgi gösterebilir. Çankaya sakini Sayın Özal televizyonda dakikalarca övünüyor. Bu boş övünme yerine milyonların sıkıntısına eğilsin. İşçi eylemi sıkıntı içindeki milyonların tepkisine tercümandır. Bu nedenle herkes bu olaya sıcak bakıyor, tabii biz de sıcak bakıyoruz” o zaman muhalefetteydi; ama kritik nokta şu: 3 Ocakta yaptığımız eylem kanun dışıydı. O kanun dışı eylemin cezası; o tarihte konfederasyonun ve sendikaların kapatılmasıydı, katılan her işçinin 6 aydan az olmamak üzere hapis cezasına çarptırılmasıydı ve hizmet akdinin 17/2’ye göre tazminatsız feshedilmesi idi.

Bakın Demirel ne diyor? Tekrar okuyayım Demirel’i sevin sevmeyin beni ilgilendirmez “100 binleri nasıl cezalandıracaksınız? 100 binlerin bu çeşit harekete kalkması, fiilî suç bile sayılsa bu kanunu işlemez hale getirir” Demirel Türkiye’yi çok iyi bilen bir insan olarak şunu söylüyor: “Bazı yasaklar vardır; ama bu yasaklar haklı nedenlerle delinebilir. Ey hükümet, eğer 100 binler bu yasağı delerse onları cezalandıramazsın” buradan anlatmaya çalıştığım şu: Bizim yaptığımız eylemlerin epey bir bölümü pek de öyle yasal falan değil. Kızılay’da miting yapmak yasak beyler. Emniyetle görüşmelere genellikle ben katılıyorum. Ankara Güvenlik Şube Müdürü Naci Bey vardı. Geçen yıl 24 Temmuz’da, sosyal güvenlik şeyi öncesinde büyük bir miting yaptık. Naci Bey’le oturduk “nereden gelinecek” diye pazarlık yapıyoruz. Naci Bey de “size Kurtuluş’u verelim” diyor. Bayram Bey’in de talimatı “hayır, Kızılay’da olacak” Kızılay’da olunca Naci Bey çok açıkça çok temiz bir adamdı, Tunceli’ye tayin oldu “3 000 kişi gelseniz ben size Kızılay’ı vermeyim; çünkü Kızılay’da benim 5 000 tane polisim olacak; ama 50-100 kişi gelerseniz yapacağım bir şey yok” dedi ve Kızılay’ı bize verdi. Anlatmaya çalıştığım şu: Kızılay’da miting yapmak yasak arkadaşlar. Naci Bey açık açık “50-100 kişi gelerseniz benim size 5 000 kişi polisle engel olacak halim yok. Bana ver-

ilen kesin talimat şu: Meclise doğru yürünmeyecek. Ben adamımı GİMA'nın ön tarafına, Güven Park'ın arkasına yığarım, oradan öteye geçirtmem" dedi. Tamam, bizim de zaten oradan öteye geçme diye bir derdimiz yok. Anlatmaya çalıştığım şu: Bu eylemlerde bir kitlesel katılım sağlamak zorundayız. Kitlesel katılım sağlamadığımız takdirde yaptığımız eylemler bazen yasaların sınırlarını zorladığında bizim Osmanlı'dan gelen bir ibreti âlem için diye; yani dünyaya ibret olsun diye anasını ağlatma anlayışı vardır. Yapılan eylemlerde kitleselliği yakalayamazsak, ibreti âlem için o milleti öyle bir ezerler ki bir daha o milleti eyleme getiremezsiniz.

Aliğa'dan arkadaş var mı? İzmir'deki arkadaşlar belki Aliğa'yı bilirler. Aliğa'da 20 Temmuz 1994'te eylem yaptık hatırlar mısınız? 20 Temmuz 1994'te işbaşında iş durdurma eylemi yaptık, Aliğa Rafinerisi katılmadı. Aliğa Rafinerisi daha önce işyerini durdurdu, kapıları kaynakladı, işyerini işgâl etti; ama 20 Temmuz 1994 genel eylemine katılmadı benim ilgi alanım sendikacılık tarihi birçok insan anlayamadı. Sonra, şu anda PETROL-İŞ'in Genel Başkanı olan Mustafa Bey, o zamanlar Aliğa'nın Şube Başkanıydı. Onunla konuştuk; ben tahmini söyledim, o da "doğrusun" dedi. 16-19 Eylül 76'da Aliğa Rafinerisi'ndeki işçiler DISK'e bağlı PETKİM-İŞ Sendikasına üyeydi ve DISK o dönemde belki hatırlarsınız Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) karşı bir genel eylem uyguladı. Aliğa Rafinerisindeki bütün işçileri işten attılar, Batman Rafinerisinden uçakla usta getirdiler ve Batman Rafinerisi'nden getirdikleri ustalarla Aliğa Rafinerisi'ni çalıştırdılar. Aliğa'dan atılan işçiler kara listeye alındı, 2 yıl iş bulamadılar. 1978'de Ecevit Hükûmeti kurulduktan sonra bu işçilerin bir bölümü işe alındı. Aliğa'da "genel grev" dediniz mi 76 DGM direnişi akla gelir. Onun için PETROL-İŞ Sendikası 20 Temmuz'da Aliğa'yı katamadı. Başka, daha sert eylemler yaptılar, işyerini işgâl ettiler, kapıları kaynakladılar; ama "genel grev" dediler mi insan duruyor; çünkü 76 direnişinden sonra bütün işçinin hizmet akdi, tazminatsız feshedildi ve 2 yıl kara listeye alındılar. Sigorta sicil numaraları, ana adları, baba adları, soyadları... 1978'de bir bölümü geri alınana kadar iş bulamadılar, aç kaldılar. Bu da şu: "eylem" dediğinizde eylemde kitleselliği sağlarsanız üzerinize gelemezler. Ben bunu hep şuna benzetirim: Kızılay'da sabah saat 10'da kırmızı ışık yanarken karşıdan karşıya geçmeye kalkarsanız mutlaka trafik polisi vardır; sizi çağırır, fırça atar. Akşam saat 6'da, hele ekim ayının

sonundaysanız, kasım ayındaysanız, hava yağmurluysa TÜRK-İŞ Kızılay'da, YOL-İŞ de Kızılay'da ve ben bunu yaşarım gidersiniz. Arkanızda 300 kişi birikir, yavaştan yağmur yağıyordur. Bir kişi bir adım atar, üç kişi daha bir adım atar; hurra, 300 kişi geçer. Hiçbir trafik polisi "beyler, nereye gidiyorsunuz?" demez, sesini keser, durur. Bizim eylemlerimiz, birçok durumda kırmızı ışıkta geçmektir. Burada ibreti âlem için bu eyleme katılanın ezilmemesini istiyorsanız ne yapıp, edip işyerindeki bütün arkadaşlarımızı bu eylemlere getireceğiz; bu çok önemli.

2. Eylemlerin etkinliği de önemli; o da şu: Karayolları direniş yapsa kimse Karayolları'nı ciddiye almaz. Ama, üç işkolu var ki, bu üç işkolu eyleme girdiğinde, Türkiye durur: 1- Enerji, 2- Telekom, 3- Bankalar. Gerisi destektir, gerisi biraz fasa fiso lâfını kullanmak istemiyorum, ama geç etkiler. 89'da Iskenderun Demir-Çelik ve Karabük Demir-Çelik greve çıkacaktı; Çelik-İş, o zaman bağımsız bir sendikaydı, yöneticileri rahmetli oldu, Metih Bey filan, onlar da arkadaşımızdı "Aman ne olur, grev konusunda bir şey yapın" diyordum. Diyordu ki, "Hoca, biz demir-çelik üretiyoruz." Greve çıktılar, 137 gün sürdü grev, 89'da 137 gün Iskenderun ve Karabük grev yaptı. Demir-çelik üretiyorsun; ama demir-çeliği de ithal ediyor ve ithalatçılar, 137 günlük grev sırasında büyük vurgunlar vurdu. Ama enerjiyi ithal edemez, telefon hizmetini ithal edemez, banka hizmetini ithal edemez. Bu üçü kritiktir. Ancak, bu üçünü destekleyen 100 binler ve milyonlar olmazsa, ibreti âlem için sizi ezerler. 16 Haziran 75, İzmir'de şalter indi. İşverenler, Türkiye'de işçi aleyhinde tek yürüyüş yaptılar, 18 Haziran 75'te İzmir'de Atatürk Anıtı'na yürüdüler ve siyah çelenk koydular; 16 Haziran 1975'te İzmir'de Halil Tunç'un şalter indirmesini protesto etmek için.

En büyük korkuları sizsiniz, işverenlerin ve hükümetlerin en büyük korkuları sizsiniz; ama şalter indirmek yasak. Siyasî görüşünüze en ufak bir şey demiyorum; ama Sayın Demirel'in Türkiye'yi çok iyi bilen bir kişi olarak söylediği güzel bir sözü var; "100 binleri nasıl cezalandıracaksınız?" 100 binlerin bu çeşit harekete kalkması, fiilî suç bile sayılsa, o kanunu işlemez hale getirir. Demirel'i okumamın nedeni bu, Demirel bu ülkeyi çok iyi tanıyan bir insan ve diyor ki, "100 binleri cezalandıramazsın kardeşim." O zaman bizim en büyük gücümüz eylemler; ama eylemler şöyle: 50 bin kişilik eylemler değil artık, 500 bin kişilik eyleminiz varsa. Artık karayollarında dağ başında işçi

direnış yapmış; bu direnişı kimsenin iplediiği yok.

Şu üç işkolu kritiktir; bu üç işkolunun da güvenliğini sağlamanın yolu da milyonların bu işe katılmasıdır. Özelleştirmeyi engeller miyiz? Engelleriz; ama o bedeli sadece siz değil, TÜRK-İŞ olarak ödemeye hazırsak engelleriz. İkinci gücümüz ne? İkinci gücümüz; bugüne kadar yeterince kullanmadığımız bir gücümüz, tüketimden gelen gücümüz. İki türlü yapıyoruz bunu. Çok somut bir örnekten hareket edeyim: Arçelik fabrikasında grev var. Arçelik fabrikasındakiler, siyasî görüşü ne olursa olsun, işkolu ne olursa olsun, benim kardeşimdir, ona karşı borcum var; onun kazancı benim kazancımdır, onun kaybı beni yaralar. Nasıl destek olacağım ona? Tabii ki para toplayacaksınız, götüreceksiniz. Ama, TÜRK-İŞ'in burada eksik bıraktığı bir iş var, TÜRK-İŞ olarak bunu daha yapamadık: Arçelik nereye bağlı beyler? Koç Holding'e bağlı. TÜRK-İŞ üç şey yapacak:

1- Koç Holding'in şirketleri ve ürettiği ürünler ne? Bunu duyuracak, "Bunları satın almayın" diyecek. Pastavilla Makarnasından, Aygaz'ından Beko televizyonuna kadar tüketim kooperatifin varsa, "Almayacağım, evime sokmayacağım; karıma, kocama, çocuğuma söyleyeceğim, Koç'un ürünlerine biz almıyoruz" diye, İtalyan mallarını almadığımız gibi ve bunu daha etkili yapacağız.

2- Koç Holdingin Migros'u var, her gün her tarafta birer Migros açılıyor. Her gün bir işyeri sıraya girecek, 300 kişi gidecek, Migros'u dolduracak, birer tane gofret alıp 10 milyon lirayı da eline alıp sıraya girecek ve Migros'u felç edecek. Çünkü biz oraya 50 kişi, 100 kişi her bir kasaya sıraya girdiğimizde, bela çıkartmak istediğimiz de belli, orada arabasını doldurmuş olan adam bırakıp gidiyor; "Beğendik'e giderim, Carrefour SA'ya giderim, başka yere giderim" diyor. Çünkü, amaç belli; 40-50 tane bıyıklı, iriyarı adam sıraya girmiş, birer gofret, 10 milyon lira para, "Alacaksın kardeşim" diyeceksiniz ve orayı felç edeceksiniz.

3- Bu adamın Koçbank'ı var. Eşlerinize, çocuklarınıza veriyorsunuz 1 milyon lira, gidip her biri sıraya giriyor, Koçbank'ta vadesiz mevduat hesabı açıyor. Bankalar Kanunu'na göre açmak mecburiyetinde, "açmıyorum" diyemez. İki, üç gün sonra gidiyorsunuz, aynı ekip, "Vallahi dedikodular var, 10 banka battı, Koçbank da batar; şu 1 milyon liramın güvencede olduğundan emin değilim, şu hesabımı kapatmak istiyorum" diyorsunuz. Bunun hiçbir cezası yok; ama Koçbank'ı felç ediyorsunuz. Hiç kuşkunuz olmasın ki, Arçelik'te greve

çıkıldığında, Koç Holding'in ürünlerini boykot edersem, Migros'u yasadışı hiçbir yanı olmayan bir biçimde felç edersem, Koçbank'ı yasadışı olmayan bir biçimde felç edersem; Rahmi Koç, Türk Metal'in Genel Başkanı'nı ya da TÜRK-İŞ'in Genel Başkanı'nı arayacak, "gelin şu meseleyi bir halledelim arkadaşlar" diyecektir.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam güzel diyorsunuzda, ya bunun tersi olursa, Rahmi Koç, Bayram Meral'i ararda, "Kardeşim, böyle şeye girme" deyip Bayram Meral'de buna olumlu yaklaşırsa bu eylemi yapmış olan işçi arkadaşlarımızın durumu ne olur?

YILDIRIM KOÇ- Bakın arkadaşlar; eğer Bayram Meral'i veya başka herhangi birini seçiyorsanız, şöyle bir refleksiniz varsa hiç sorun değil bu: Arçelik'te bir grev başladığında, siz bu meseleye sahip çıkma eğilimindeyseniz ve bunu zaten TÜRK-İŞ kararı olsa da, olmasa da yapıyor ve yapma eğilimindeyseniz, Bayram Bey Rahmi Koç'a, "Tamam kardeşim, istediğin gibi olsun" dese bile bu iş devam eder ve Bayram Bey yerinde kalmaz.

Burada hep anlatmaya çalıştığım şey şu: Yöneticiler tabii ki çok önemlidir; ama yöneticileri yönlendiren sizlersiniz. Bayram Meral'i TÜRK-İŞ Başkanlığı'na Rahmi Koç seçmiyor; temsili demokrasi diye bir şey vardır, siz seçiyorsunuz. Bu, şu demek değil: Türkiye'de bir kanun çıktığında, "Bu kanunu yapmadım" değil, senin seçtiğin Meclis yaptı arkadaşım. Siz de Bayram Meral'i nasıl seçtiniz, biliyor musunuz? Siz, işyeri sendika temsilcisi olarak, işyerinizdeki delege seçimlerine katıldınız; belki delege oldunuz, belki olmadınız. Şube genel kurulunda merkez genel kurulu için delegeler seçildi, belki o genel kurulda delegeydiniz, değildiniz. Sizin genel kurulunuzda konfederasyon genel kurulu için 30-32 tane delege seçildi, 32 delege de götürdüler; TES-İŞ bu defa Bayram Meral'e oy verdi, seçtiniz. Bayram Meral'i beğenmeyebilirsiniz, hiç sorun değil. O zaman yapacağınız nedir? Şubede delege olursunuz, demokratik süreç budur, "ben seçmedim" değildir demokratik süreç. Şubede delege olursunuz, şubeden üst kuruluşunuza delege olursunuz, TES-İŞ Genel Kurulu'na delege olursunuz, TES-İŞ Genel Kurulu'ndan da demokratik bir biçimde arkadaşınızı ikna edersiniz, TÜRK-İŞ Genel Kurulu'na delege olursunuz; TÜRK-İŞ Genel Kurulu'nda da her türlü çalışmayı

yaparsınız, seçtirmezsiniz. Ancak, mekanizma böyle işliyor.

Arkadaşlar; her ümmet, lâik olduğu yöneticilerce yönetilir. Bitlis'teki insanlar, Kâmrân İnan'ın abdest suyunu şifalı diye içiyorsa; Kâmrân İnan onlara, onlar da Kâmrân İnan'a layıktırlar. Yani, bu işlerde ne olur? Ben, burada herhangi bir insanı suçlamaya çalışmıyorum; anlatmaya çalıştığım şey şu: Sendikalarımızın dışında elimizde mücadelede araç olarak kullanabileceğimiz bir şey var mı, yok mu? Ben göremiyorum. Eksikliklerimiz bilmediğiniz kadar; siz sadece size yansıyanı biliyorsunuz, ben size yansımaları biliyorum. Ama ona rağmen bu sendikalardan başka umut bağladığım yer yok. Hata, size yansımaları bir sürü hata yapıyoruz; ona rağmen bunların düzeltileceğini umuyorum. Çünkü, işçi dediğimiz bir olay var ya, tarihi bir görevi var bu işçinin. Bütün dünyada o ülke yararına ve insanlık yararına atılan adımların çok büyük bir bölümü bizim aramızdan çıkıyor. Çünkü biz, özünde hatalarımız da olsa, iyi insanlarız, birbirimizin hakkına, hukukuna riayet eden insanlarız. O zaman temel nokta bu.

SALONDAN- Hocam, düşünce güzel de, bunun uygulaması tabii ki TÜRK-İŞ'e düşer veya TÜRK-İŞ'ten ayrı bir sendika da olsa, bunu medya aracılığıyla nasıl duyuracak? Bu düşünce çok güzel. Artık memurların sendikalaşmasına da destek vermemiz lâzım, onların bize destek vermesi lâzım. Bu olaylar birlikte nasıl yaratılacak?

YILDIRIM KOÇ- Arkadaşlar, sıkıntılarımızdan bir tanesi bu. Meselâ elimizde bir televizyon kanalı olmayınca, bunları yapmak çok zor. Meselâ TÜRK-İŞ tarafından yeni gazete çıkartılmaya başlandı. Sizin sendikanız gazete çıkarmaya başlıyor. Şu sistemi kuramadık: Ayda bir dergi ancak geliyor, şimdi iki ayda bir çıktı sizin derginiz, arada gazete çıkarmaya başladılar. Ama sıkıntılarımız şu: Bunları geçmişte konuşmazdık. Bakın, eskiden "genel merkezin talimatını nasıl öğreneceğim" diye bir sorumuz yoktu; çünkü genel merkez pek müdahale etmez. Şimdi hayat bizi bunlara zorluyor. Ne olacak? Belki cep telefonu, birçoğunuzun cep telefonu var belki faksları daha iyi kullanacağız, belki elektronik posta sistemi dediğimiz sistemi daha etkili kullanacağız. Ama, yeter ki niyetimiz olsun, yeter ki şunun gereğine ve mümkün olduğuna inanalım.

TÜRK-İŞ'in bir web sayfası var; TÜRK-İŞ'in web sayfasına gire-

bilirsiniz. İşte bir süre sonra evlerde olacak; herhâlde birçoğumuzun var, çocuklarınız için alıyorsunuz yavaş yavaş o kanaldan olabilir. Yani, arkadaşlar bu ülkenin neresi doğru ki, biz tam olalım? Her gün biraz daha iyi olabiliyor muyuz? Onu sormak gerekiyor. Çok eksiklerimiz var, sizin bilmediğiniz birçok eksiklik var; ama eskiye göre biz bir adım daha atarsak, bizden sonra bir adım daha ileri götürebilir. Bir fıkra anlatayım: Bir köye yeni bir imam gelmiş, bakmış herkes camiye ayakkabıyla giriyor. Eski imama çıkmış, “Ne kardeşim bu, herkes camiye ayakkabıyla giriyor?” Eski imam demiş ki, “Kardeşim, ben bu köye geldiğimde, kimse camiye gelmezdi. Dedim ki, ‘ayakkabıyla girin şu camiye. Ben, onları ayakkabıyla camiye soktum; sen de ayakkabılarını çıkart.’”

Maalesef köyümüzde millet camiye gelmiyor beyler. Camiye getirmenin yolu; “Kardeşim gel, ne olur, ayakkabıyla gireceksen de gir şu camiye” demekse, girelim. Hiç girmemesi mi iyi, ayakkabıyla da olsa camiye girmesi mi iyi? Genellikle tavrımız şu: Ayakkabıyla da olsa gel, bizden sonra gelen imam ayakkabısını çıkartır; ondan sonra gelen imam da abdeste bir hata yapıyorsa, o abdesti düzeltir. Yani hayat böyle düzeliyor.

Arkadaşımız söz istemişti; buyurun.

SALONDAN- Hocam, Türk-İş’in Internet Sayfası’na nasıl girebiliriz.?

YILDIRIM KOÇ- Web sayfasını üç ay önce kurduk. Ama elektronik postada meselâ şöyle: TÜRK-İŞ’in adresi var, “türk-is@ türk-is.org. tr.” bir de “türk-is@ato. org. tr.” İkisinden girebilirsiniz.

SALONDAN- Çalışma hayatı ile ilgili güncel bilgilere nasıl ulaşabiliriz?

YILDIRIM KOÇ- Web sayfası da olarak var, web sayfasında da var. Güncel şöyle: Bir hafta arayla bütün kararlar ekleniyor, bütün yayınlarımız aşağı yukarı eklendi, eylem resimleri yüklendi; yani girip bir ziyaret etmekte yarar var.

Son bir gücümüz var, onu konuşalım isterseniz:

Bakin arkadaşlar; bütün sorunlar siyasî platformda çözümleniyor. Biz masaya oturduğumuzda, hükûmetle masaya oturuyoruz. Vergiler,

hükûmetle baş ediyorsunuz, sosyal güvenlik sorunu hükûmetle, ülkenin bütünlüğünün ve bağımsızlığının korunması hükûmetle. Siyasî gücün varsa varsın. Eskiden böyle değildi. Şu anda da bizim siyasî gücümüz yok. Çok açıkça söylüyorum; bizim siyasî gücümüz yok. Hükûmetler bizi siyasî alanda pek adam yerine koymuyor. Somut yaşadığım bir olayı size anlatayım: 97'de hatırlar mısınız; "eşelmobil" diye bir sisteme geçilmişti. Eşelmobilde ortalama yüzde 30 kaybımız olmuştu. Hatırlarsanız, 1 Ocak 97 sözleşme yürürlüğü olanlar, 1 Ocak'ta zam aldı; ocak, şubat, mart, nisan, mayıs enflasyonlarını aldı, haziran enflasyonu yüzde 2,6'ydı. 1.3.97 yürürlüğü olanlar, 1 Mart'ta bir zam aldı; mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz enflasyonlarını almadı, ağustos enflasyonu yüzde 6,2 idi. Ortalama yüzde 30'luk bir kaybımız oldu. Bunun üzerine Mesut Yılmaz Hükûmeti geldikten sonra bir şey yapıldı, Eşelmobil Komisyonu kuruldu. Orada da TÜRK-İŞ adına ben görevliydim, Işın Çelebi Başkandı. Çalışma yaptık; ama çözüm bulamadık ve mesele yattı. Ardından Aralık 97'de Mesut Yılmaz o zaman Başbakan'dı, TÜRK-İŞ'i ziyarete geldi. Bayram Bey'in odasında yönetimle toplanmışlar, Eşelmobil Komisyonu diye beni de toplantıya çağırdılar. İşte Başbakan'a bilgi arz ettim, ondan sonra toplantıda oturdu. Bayram Bey, o dönem ek zam istiyordu; "Ek zam verin, bize söz verdiniz" dedi. Mesut Yılmaz, yanında da Burhan Kara vardı, dedi ki, "Tamam söz verdik; Refah-Yol Hükûmeti'nin götürülme, yeni Hükûmetin kurulma döneminde, tamam söz verdik. Ama Güneş Taner, Hong Kong'ta IMF ile görüştü, 98 yılı için, gelecek yıl için bizim 10 milyar dolar taze paraya ihtiyacımız var. IMF bizden üç şey talep ediyor: Birincisi bütçe disiplini, yani 'ek harcama yapmayın.' İkincisi emeklilik yaşı, üçüncüsü de özelleştirme. Yani bu parayı alabilmemiz, bu konuda yapacağımız şeye bağlı."

Bir genel kural var, hepiniz görmüş, geçirmiş işçi insanlarsınız, işçilersiniz. Biz, bir hak istediğimizde, tabii ki o hakkın haklı olması uygundur; ama gücümüz kadar hak alırız. Yani haklı olduğumuz için bize hak vermezler, gücümüz olduğu için hak verirler. Bu düzen böyle bir düzen, yani kimse size "Ne kadar haklısın kardeşim, al sana hak" demiyor; "Gücün ne kadar kardeşim, ona göre hak" diyor. O toplantıda Mesut Yılmaz bunları deyince, Bayram Bey dedi ki, "Sayın Başbakan, yarın öbür gün seçim olacak, bizim tabanımız da size oy verir. Siz, bu ek zammı verirseniz millet memnun olur, ona bağlı

olarak da yarın bir gün seçimlerde Anavatan Partisi'ne oy verir." Yani, seçimlerde benim siyasî kozumu bir güç olarak öne sürdü. Dıştan seyretmek çok hoş oluyor. Mesut Yılmaz güldü, dedi ki, "Bayram Bey, sizle 12 Eylül'den sonra en iyi sözleşmeyi 91 yılında ben yapmadım mı?" Gerçekten yüzde 142'lik bir para almıştık. Bayram Bey, "evet" dedi. Ondan sonra Mesut Yılmaz güldü, "Yani zannediyor musunuz ki, ben size iyi sözleşme yaptım diye sizin tabanınızdakiler bana oy verdi diye düşünüyorum? Herkes o parayı aldı cebine koydu, kim kime oy veriyorsa, yine götürdü ona oyunu verdi" dedi. Doğru, yani bunu ben biliyorum da Mesut Yılmaz bilmiyor mu? O da biliyor. Onun ardından Bayram Bey ikinci kozunu ortaya attı, eylem kozu; dedi ki "Bakın Sayın Başbakan, 5 Ocağı hatırlar mısınız? 5 Ocak 97'de Kızılay'da çok büyük bir miting yapmıştık. 5 Ocakta Kızılay Meydanı'nda 300 bin kişiyi bir araya getirdik; bu ek zam için yine getiririz." Mesut Yılmaz güldü, dedi ki, "Siz, rejim elden gidiyor diye 'hani o zaman lâiklik falan meseleleri vardı' 300 bin kişi topladınız. Ek zam dediğinizde 100 binden fazla adam getiremezsiniz." Bu da doğru; çünkü bu eylemlerin plânlanma komitesinde hep yer alıyorum; yani her bir eyleme hangi sendika ne kadar getirir, az buçuk tahmin ediyoruz. Bayram Bey, "100 bin kişi gelsin" dedi. "Gelsin" dedi Mesut Yılmaz. Bayram Bey dedi ki, "Gece Kızılay Meydanı'nda kalırlar." Mesut Yılmaz, çok sakın bir biçimde, "Kalsınlar" dedi. "Ertesi gün de orada kalırlar" dedi. "Kalsınlar" dedi. Sonra dedi ki, "Bayram Bey, bu arkadaşlar, iki-üç gün Ankara'da misafirimiz olur, eninde sonunda evlerine, barklarına dönecek değiller mi bu arkadaşlar?"

Anlatmaya çalıştığım şu: 1990 yılında Kızılay'da miting yaptığınızda haber değeriniz vardı, sizi dinliyorlardı, televizyonlara çıkıyordunuz; ama Kızılay'da 29'uncu miting yapıyorsa ve bunu da siz yapıyorsanız ve buna da sadece 100 bin kişi geliyorsa, haber değeriniz yok beyler, hükümet 100 bin kişiyi ciddîye almıyor. Ne zaman alıyor? 500 bin kişi, 1 milyon kişi, 3 milyon kişiyi Kızılay'a yığarsanız haber değeriniz var. Yani, nasıl antibiyotiği alırsınız, bir süre sonra antibiyotiğin etkisi azalır; bu eylem dediğiniz olay da öyle. O zaman iş dönüyor, dolaşiyor, şu siyasî güce geliyor.

Siyasî güçte iki şeyi tartışıyoruz bu arada. 1- Doğrudan siyasî gücümüz olmadığı takdirde, bu adamların bizi pek adam yerine koyacakları yok. Meselâ 99 sözleşmelerini nasıl hazırladık, nasıl imzalandı biliyor musunuz? Görüşmeler sürüyor; Hikmet Uluğbay IMF poli-

tikasını savunuyordu. Şükrü Sina Gürel'le Nami Çağan daha bir yumuşaktılar. Görüşmeler Ramazan Bayramı arifesinde kesildi. Bunun üzerine TÜRK-İŞ Yönetimi bir karar aldı; "Ramazan Bayramı sırasında, 'o zaman DSP'nin azınlık hükûmeti vardı ya' DSP'nin bütün il ve ilçe örgütlerinin ziyaret edilmesi" diye bir karar aldı. Sonra da telefonlarla o kararı açıkladık. Telefonların hepsi dinlenir, TÜRK-İŞ'in bütün telefonları dinlenir. Telefonlarda hep şu talimat verildi: "Size gelen yazılı talimat DSP il ve ilçe merkezlerini ziyaret edin biçiminde; ama bunun anlamı, toplusözleşme görüşmeleri bitene kadar buralardan çıkmayın" diye cuma günü öğleden sonra bütün bu talimat verildi. Cumartesi sabah saat 9.30'da Şükrü Sina Gürel TÜRK-İŞ'i aradı, saat 10.00'da görüşmeler başladı, saat 1.00'da toplusözleşme protokolü istediğimiz gibi imzalandı. Yani, siyasî gücü kullanabildiğiniz zaman sonuç alabiliyorsunuz. Siyasî gücünüz yoksa, sermayenin dedikleri oluyor.

O zaman iki yolumuz var: 1Geçmişteki gibi siyasî farklılıkları bir kenara koyuyorum, bir siyasî partiyle pazarlık yapacağız. Bu nasıl bir pazarlık olacak? Oturacaksınız, diyeceksiniz ki, "Seçilecek yerler şuralar şuralar şuralar. Birinci adamı ben atadım, ikincisini sen ata; üçüncü benden, dördüncü senden." Seçtireceksiniz, gerektiğinde ayrılacaklar, bir grup kuracaklar; bir dönem BBP'nin yaptığı, bir dönem İslahatçı Demokrasi Partisi'nin yaptığı neyse, bunu daha geniş biçimde yapacaksınız.

Bunun bir sakıncası ne? Bunun bir sakıncası şu: Oturdunuz, MHP ile anlaştınız; siz CHP'liye kolay kolay MHP'ye oy verdirtemiyorsunuz ya da CHP ile anlaştınız, Faziletçi bir arkadaşa kolay kolay CHP'ye oy verdirtemiyorsunuz. İkinci yol; "Kendi partimizi kuralım" olayı. Bu da bir yol; ama şu şekilde de almayın: "Sendikacıları bir de milletvekili yapıp başımıza iş edelim" diye almayın, daha akıllı davranın. Yani şöyle: İlle sendikacı olacak diye bir şey değil; ama adaylar demokratik biçimde belirlensin. Gerçekten önseçimler yapılsın, gerçekten temsilcilerin katıldığı seçimler olsun. Bu, eskiden mümkün değildi, 1997 yılında yasa değişti, şu anda kanunen sendikalar olarak biz siyasî parti kurabiliriz, aday destekleyebiliriz, o partiye sendikanın maddi olanaklarını, yetkili kurullar karar verdiği taktirde sunabiliriz.

Şimdi giderek yaygın bir biçimde birçok arkadaşımızın kafasında, "Ya şunu yapalım ya şunu yapalım; yoksa hükûmetler üzerinde etkili olmamız mümkün" değil diye bir anlayış yerleşiyor. Hele Türkiye'de

eskiden koalisyon geleneği yoktu; ama şimdi giderek Sayın Demirel'le İnönü koalisyon alışkanlığını yerleştirdi bu ülkeye. Hani kızsanız da, bir şey yapmasanız da, işte farklı eğilimlerdeki siyasî örgütler, belirli noktalarda anlaşabiliyor. Bu da hoş bir şey, demokrasinin bir gereği. Koalisyonlar olduğu dönem, sizin bir 50 milletvekiliniz çok iş yapar, 100 milletvekiliniz belirleyici olur. Yani 3 partili bir düzende 50 milletvekiliniz iş yapmaz; ama 6 partili bir düzende 50 milletvekili, 75 milletvekili, İş Güvencesi Yasa Tasarısı'nı istediği biçimde değiştirebilir filan... Giderek eğilim şuna doğru yöneliyor gibi.

Çok ilginç bir şey de şu oldu: Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı, çok hoş bir insandır Faruk Bey, eskiden Tansu Hanımçı'ydı meselâ kısa bir süre önce TÜRK-İŞ'e, "Gelin, birlikte parti kuralım" diye teklif getirdi. Yani, eskiden böyle bir şey düşünülmezdi; ama köylünün durumu kötüye çıktıkça, onlar da belli bir arayış içine giriyorlar. Türkiye Ziraat Odaları Başkanı'nın TÜRK-İŞ'e gelip, "Gelin birlikte bir parti kuralım da bu adamlardan hepsinden bir kurtulalım" eğilimini bir yıl önce bana sorsaydınız, Faruk Beyi o zaman az tanıyordum, "mümkün değil" filan derdim. Ama şimdi meselâ Ziraat Odaları Birliği'yle bunları oturup konuşabiliyoruz.

Bunun özellikleri nedir? Bizim Genel Kurulda çıkan kararlarımız var, şubelere de gönderdik; bazen gözden kaçıyor ama, göstereyim onu: Genel Kurul kararları diye her şubeye 10'ar tane gönderiyoruz. Bu, bizim programımız gibi. Bu program, Genel Kurul kararları. Hazırlayan komite içinde sağcısı da var, solcusu da var. Ben de komitede sekreteryada sekreter olarak görev yaptım, onun için çalışmaları yakından izledim. Yani, bunu hazırlayanlar içinde kişi olarak ben size sayayım: Kararlar Komisyonun'da Liman-İş'ten Erdinç Çakır var, solcudur; Selüloz-İş'ten Hikmet Bülbül arkadaşımız var, sağcıdır; Komisyon Raportörü Şeref Bey var, sağcıdır; DOK-GEMİ-İŞ'ten Abdurahman Bey sağcıdır; Mustafa Ak var Harb-İş'ten, sağcıdır, TGS'den Ercan İpekçi solcudur, Petrol-İş'ten İsmet Yiğit solcudur. Yani, sağcısıyla, solcusuyla şu işi birlikte hazırladılar ve Genel Kuruldan oybirliğiyle geçti. Bu bizim için bir parti programı niteliğinde filandı. Yani bu konularda sağcısıyla-solcusuyla, doğulusuyla batılısıyla aramızda bir fark yok. Bayrağımız daha yükselsin, ülkemiz daha güçlensin; ama işçi de bu ülkeye çok şey katan birileri olarak insanca yaşama şartlarına kavuşsun.

TÜRK-İŞ'teki bir sürü insan ve bir sürü sendikadan insanla

konuştığımızda; “sorunların çözüm yeri Meclis.” Tek tek adam göndermek yetmiyor. ANAP’tan Emre Kocaoğlu, bu sendikaların ekmeğini yemiş bir insan, TÜRK-İŞ’te Eğitim Müdürlüğü yaptı. DİSK’ten Rıdvan Bey, Emin Kul vardı. Emre Kocaoğlu, özellikle üzdü; şu nedenle: Geçen yıl sosyal güvenlik alanında yasa tasarısı Meclis’te görüşülüyor. ANAP adına Emre, arkadaşımız, benim de hısımlım oluyor çıktı konuştu. Çıktıktan sonra yasayı savundu, çıktıktan sonra da Mesut Yılmaz’ın yanına geldi, biz de dinleyici localarında izliyoruz. konuştu, sonra yerine geçti. Ben Emre’ye “ayıp ettin” dedim. Emre ayıp etti, ama Emre şunu söyleyebilir: “Ben kendim seçildim” diyebilir bana. Tamam, TÜRK-İŞ’in ekmeğini yedi, işçinin ekmeğini yıllarca yedi; ama “ben kendim ANAP’tan seçildim” diyebilir. Yani, partilerden tek tek adam göndermek pek işe yaramıyor.

Şunu yapabildiğinizde etkili oluyorsunuz: Adam milletvekili seçildiğinde eğer müteahhitlerin parasıyla seçilmişse, milletvekili seçildikten sonra müteahhitlerin işlerinin kovalayıcısı oluyor. Onu bir biçimde geri ödüyor, fazlasıyla ödüyor. O zaman şu anlayışı değiştirmek lâzım: Bizim dozerci Ahmet ya da atölyedeki Mustafa’yı milletvekili yapalım “Ondan milletvekili olur mu?” Peki kimden olur? Bu güne kadar yaptıklarımızdan hayır gördük mü? Şu parti bu parti ayrımı demiyorum. TÜRK-İŞ’te çalışana kadar benim milletvekilleriyle sınırlı ilişkim vardı, bakanlarla sınırlı ilişkim vardı; ama şimdi bir sürü toplantılarda bu insanlarla görüşüyorsunuz. Şundan emin olun; sizin de gözleminizin farklı olduğunu zannetmiyorum ama, 550 milletvekili varsa, oy verilirken neye oy verdiğini bilen milletvekili sayısı 100’ün üstünde değildir. Kanun tasarılarını okuyan milletvekilleri sayısı 100’ün üstünde değildir. Geriye kalan 450’si “kaldır el”, kaldırır, “indir el”, indirir.

Aranızdan epey bir bölümü haber programlarını izliyordur, televizyonda bir sürü paparazzi, ıvır zıvır yerine ciddi program izlersiniz, gazete okursunuz. Milletvekillerinin küçümsenmeyecek bir bölümünün gazete okumadığını biliyorum. O zaman şapkamızı önümüze koyup şunu sormamız gerekiyor: Ülkenin bugünkü durumundan memnunsanız ve gidişattan umutluysanız, o zaman bugüne kadar geldiği gibi gitsin, sermayenin hakimiyeti altında partiler Meclise adam göndersin, biz de onlara oy verelim ya da “Dediğiniz her şeye katılıyorum, daha Allah bilir neler neler de olacak.” Onları da göz önüne alıp, yahu başka da çaremiz yok, göç yolda düzülür, bir

miktar da hata yapa yapa düzelteceğiz; ama birbirimize güvenimizle başlayıp bu işi yapalım deyip yola çıkmak. Benim kişisel eğilimim, ikincisi. Çünkü, şunu yaşadık: 88'de çaresizlik içindeydik arkadaşlar; yani o dönemde taban eğitimleri falan yapıyorduk. Yani hiç unutmuyorum: Konya'nın Hadim İlçesi'nde karayollarında eğitim yapıyorduk, üyelerimizin yarısından fazlasının ayağında 50'li yıllarda giyilen kara lâstikler vardı, ama herhâlde 600 milyon alan, 700 milyon alan arkadaşımız kara lastik giymiyor. Şu anda Karayolları'ndaki işçinin evi var, arabası var. Sizin de eviniz var, arabanız var; yani fukaralık edebiyatı da yapacak halimiz yok. Özel sektördeki işçinin anası ağlıyor, daha da ağlatacak, onda haklısınız. Ama, 1988 yılında kimse şunu diyemezdi: "Bir yıl sonra sağcısıyla solcusuyla, ANAP'lısıyla ANAP'a karşı omuz omuza yürüyeceğiz" deseydiniz, çoğumuz inanmazdık. Yürümeye başladık, 3-5 yıl içinde yürüdük, birbirimize ısındık, geçmiş farklılıkları aştık.

Şimdi karşı karşıya bulunduğumuz sorun şu: Sadece yürümekle meseleyi çözemiyoruz, çok açıkça; yani Mesut Yılmaz'ın söylediğini boşuna anlatmadım size. Mesut Yılmaz, çok zeki bir insan. Adam, son derece sakın bir şey söyledi, "Gelsinler Bayram Bey, iki üç gün Ankara'da misafirimiz olurlar. Eninde sonunda evlerine, barklarına, işlerinin başına dönecek değiller mi?" dedi. Yani, Mesut Yılmaz şunu derse, benim dediğimi yapıyor: "Bayram Bey haklısınız, şu ek zammı verirsek, sizin işçi oy verirken tabî ki ona ek zammı verenden ya da İş Güvencesi Yasası'nı getirenden ya da özelleştirmeyi durdurandan yana yapacaktır" diye düşünürse, "özelleştirmeyi durdur" dediğimizde özelleştirmeyi durdurur. Çözüm, siyasî alanda. 89'da yürüdük, sonuç aldık; 91'de yürüdük, çok iyi bir sözleşme imzaladık. 99'da iyi bir sözleşme imzaladık; çünkü seçimler vardı. Ama 2001'de sözleşme imzalarken, önümüzde pek seçim gözüküyor; yani erken seçim, Fazilet kapatılırsa, bir gündeme gelir. Şunu tartıştık kendi aramızda: Acaba bu mevsimliklere, muvakkatlara kadro verilmesinin arkasında bir erken seçim hesabı mı var? Bunları hep tartıştık; ama erken seçim ihtimali biraz düşük gözüküyor. Fazilet kapatılsa bile biraz düşük gözüküyor, bir ara seçim tehlikeli gözüküyor falan. O zaman belki Fazilet'i kapatıp, milletvekilliklerini düşürmemek gibi bir eğilim öne çıkıyor. Bütün bunların hesabını yapıyoruz, tartışmaya çalışıyoruz. Ama 2001'de bu yok. 2001'de hiç para önermeyebilirler bize. O zaman yani bütün bunları yeniden düşünmemiz gerekiyor, anlatmaya

çalıştığım bu. Yol, çok mu net? Hayır, değil. Yani, 89'da yürüyüşlere başladığımızda hangimiz sonuç alacağımızdan emindik? Ama, bana ve birçok insana gözüken, bu yolu denemeden bir şey yapamayız gibi geliyor.

Buyurun.

SALONDAN- Hocam, benim de bu yönde kaygılarım var. Seçim öncesi bir süre vaatlerle gidiyorlar. O Meclis'teki koltuğa oturdukları zaman her şey değişiyor. Verilen sözler unutuluyor.

YILDIRIM KOÇ- Balıkesir'den arkadaşımız var mı? Feridun Yükselir'i biliyorsunuz. Feridun arkadaş, 94 mahallî seçimlerde belediye başkan adayydı. Meselâ Ankara'da çalışmalar oldu, ben de bir-iki defa afiş falan işlerine gittim. Feridun arkadaşımızı da tanıyorum, sevdiğim bir arkadaş. Meselâ sonra şunu düşündüm: Feridun Yükselir, bağımsız aday oldu, üçüncü ya da dördüncü sırada oy aldı, yine epey de oy almıştı; yani en altlarda değildi, bir sürü partiden yukarı oy aldı yanılmıyorsam, ya dördüncü ya da üçüncüydü. Şunu düşünmüştüm: Feridun Yükselir'in adaylığı nasıl oldu? Meselâ şöyle mi oldu? Balıkesir'de bütün işyerlerindeki temsilciler bir araya geldi, emekli örgütlerinden temsilciler bir araya geldi, memur sendikalarından temsilciler bir araya geldi, "Aramızdan bir belediye başkan adayı çıkaralım" dediler, 10 tane aday çıktı. Bunun 5'ini eldiler, "sendikal harekete yaramazsın" diye, geriye kalan 5'i için de bir önseçim yapıldı da Feridun arkadaş aday olarak mı çıktı? Yoksa sadece şube başkanları mı Feridun arkadaşımızı belediye başkan adayı belirledi? İkincisi olmuş. O zaman denetim azalıyor. Ne kadar demokratik olursa, sahip çıkma ve denetleme o kadar etkili olur. Yani, adayların belirlenmesi, seçildikten sonra ilişkinin sürmesi ne kadar demokratik olursa, ama bunun garantisi var mı? Hiçbir garantisi yok, insanın emdiği süte de bağlı bir parça. Onun ötesinde de uyanık durup, bize yanlış yapana da tepki göstermemiz gerekiyor. Ama bu hiç öyle düz bir yol değil, bir sürü sıkıntı var; ama başka da yol yok gibi gözüküyor.

Son bir söz vereyim. Buyurun.

SALONDAN- Parti kurma düşüncesi var mı? Bu konuda bir karar alınmış mı, bir çalışma var mı? Bu konuda biraz aydınlatırsanız bizi.

YILDIRIM KOÇ- Arkadaşlar, bu ilk 92 Genel Kurulu'nda gündeme geldi. 92 Genel Kurulu'nda alınan bir karar var. Çok tartışılarak alınan bir karar mı? Hayır. Şöyle bir karar: "Sendikacılık hareketi, siyasî alandaki bağımsız gücünü demokratik bir biçimde kullanılmalıdır." 93-94'lü yıllarda birçok toplantıda dile getirilmeye başlandı, ama yaygın değildi. 21 Aralık 96'da İstanbul'da Bostancı Kültür Merkezi'nde bir toplantı yaptık, belki katılanınız vardır. Orada bütün sendikalar adına birer konuşma yapıldı. Orada TÜMTİS ve bir sendika dışında, konuşan arkadaşların önemli bir bölümü bu konuda olumlu görüş bildirdi. Nitekim oranın sonuç bildirgesine de bu alındı. Onun üzerine 95 Genel Kurulu'nda şu kararların ilk biçimini gündeme getirdik; ilk kez bir program kabul edilsin diye, 95'te bu ilk kez kabul edildi. Ardından 97-98'de yaygın olarak tartışıldı. 99'da da bu kararlar biraz daha değiştirilerek gündeme geldi. Şöyle: Bir çığ gibi diyeyim belki, yani büyüdüğünü hissedebiliyoruz aşağı yukarı 8 yıldır, ama henüz, hani böyle bir Allah Allah gidiyor noktasında değiliz.

SALONDAN- Hocam, o amaçla kurulmuş bir komisyon gibi bir şey yok, sadece...

YILDIRIM KOÇ- Tartışılıyor, program oluşturuluyor. Meselâ 99'da Komisyon bu kararları hazırlarken, bunun bir program niteliğinde olduğunu bilerek hazırladı. Yani, komisyon çalışmalar başlayınca denildi ki, "Hazırlayacağınızı, ilerde bir program gibi düşünüp hazırlayın." Bu tür şeyler giderek olgunlaşıyor. Ama şöyle: Meselâ "Parti kuracağız, hadi" diye Başkanlar Kurulu kararı henüz yok.

SALONDAN- Hocam, siyasî partinin kurulması 3 yıl, 5 yıl, 10 yıl sonra olabilir mi?

YILDIRIM KOÇ- 2-3 yıllık bir olay gibi geliyor bana. Eğer erken seçim olmazsa, biz bir dahaki seçimlere sanki bir partiyle gireriz gibi geliyor. Şu da oluyor tabii: Sendikacılar biraz daha farklı bakabiliyorlar. Bazen parti kurma dedikoduları bile Hükûmetin tavrını etkiliyor. "Bakın, kurarım" dediğiniz anda, adamlar da bir sağı solu yokluyorlar. Eğer öyle bir eğilim sezerlerse, tavırları değişiyor. Meselâ o bile etkili olabiliyor. Bunlar bana nihaî olarak kurmak gerekecek gibi geliyor; ama çok demokratik olmak zorunda.

1961 yılında 15 tane sendikacı, tabana hiç danışmadan şube başkanlarına bile danışmadan Türkiye İşçi Partisi diye bir parti kurdular. Partinin programı yoktu, program 6 ay sonra hazırlandı. 6 ay sonra hazırlayanlar da parti dışından birileriydi. 1962 yılında bu parti çökme noktasına geldi. Bunun üzerine genel başkan aradılar. Genel başkan adaylarından biri Mehmet Ali Aybar'dı, rahmetli oldu. Behice Hanım daha sonradır, 68-69'dadır. Mehmet Ali Aybar, parti başkanlığına getirildi de ondan sonra bu sosyalist bir çizgi izledi, sosyalist partiye dönüştü. Behice Hanımlar falan, eski TKP'li unsurlardır, onlar 64-65'lerde partiye girdiler, 1968 yılında da Aybar'ı tasfiye ettiler. Sadun Aren halen hayatta, Behice Hanım rahmetli oldu. Onlar birlikte daha sonra sosyalist ve komünist bir partiye dönüştü Türkiye İşçi Partisi.

Ancak, şu çok önemli: 61'de 15 tane sendikacı Türkiye İşçi Partisi'ni kurarken, işçi tabanında bu tartışılmadı; "böyle bir ihtiyaç var mı, kuralım mı, kurmayalım mı?" O zaman ne oldu? İşçinin kontrolünden çıktı bu parti, dışarıdan bir sürü unsur girdi falan... Yani, tercihiniz ne olur, onu bilemem; ama aynı hatalar işlenmesin istiyoruz. Rahmetli Özal'ın olumlu bir yanı vardı, "4 eğilimi birleştirdik diyordu ya, yani ülkücü bir arkadaşımız da desin ki, "Doğru, bu parti ülkeyi savunuyor, bayrağımı savunuyor" filan... Solcu biri de desin ki, "Bu parti gerçekten iyi." Ya da Refah Partili, şeriatçı bir arkadaşımız da desin ki, "Gerçekten ben bilmem kime oy verirdim ama, bu partide ben kendimi buluyorum" desin. Mümkün mü? Bu mümkün gibi geliyor.

Buyurun arkadaşım, ondan sonra da kapacağım.

SALONDAN- Siz umutlumsunuz hocam?

YILDIRIM KOÇ- Ben, umutlu bir insanım. İnsan bazen umutsuzluğa kapılıyor, ben de kapılıyorum. Yani, bu ülkeye sahip çıkan biziz, işçi olarak. İçimizde eksiklerimiz de var, hatamız da var.

SALONDAN- Televizyon kanalı kurma düşüncesi var mı?

YILDIRIM KOÇ- Televizyonda sıkıntı şu: Televizyon kanalını, çok açıkça söylüyorum, beceremediğimizden yapamıyoruz. Beceremememizin birkaç nedeni var: Gazetenin iki geliri vardır; reklam geliridir,

satış geliridir. Televizyonunun sadece reklam geliri vardır ve bana göre önce yerel televizyonlar kuralım, çünkü yerel televizyonu kolay kurabiliyorsunuz. İlk aşamada video programlarını başlattık; bir bakacağız, bunlar tutuyor mu diye. Ardından yerel televizyonlar aşaması gelecek gibi geliyor. Ama inanın televizyonda tek geliriniz reklamdır. Sendikaların geliri yetmiyor. Arkadaşlar, çok büyük para dönüyor. Yani, televizyonlarda hani izlediğiniz bazı adamlar var ya, Ali Kırca'lar filan, onların aylıklarının ne olduğunu biliyor musunuz, bilmiyorum; yani çok büyük rakamlar alıyorlar. İkincisi, siz hiçbir zaman "Ağırlığınca Altın" diye bir program düzenleyemeyeceksiniz ya da siz "sana her akşam ev verdim" diye program düzenleyemeyeceksiniz. O zaman sizin de reytinginiz olmayacak.

İlk adım olarak video programlarını başlattık. Video programlarını devam ettirebilirsek, biraz beceriklilik kazanırsak, arkası gelecek. Benim kafama da yatan o; yani ulusal düzeyde bir televizyon kanalı değil de, mahallî düzeyde bu iş çok kolay halledilebiliyor. Paket programlarının merkezde üretildiği, yani iş güvencesine ilişkin programın merkezde üretildiği; ama Denizli'de de bir kurduysak, günde 3 saat yayın yapan, 1 saat müzik çalan, bir saat mahallî sorunlara değinen, bir saat de benim hazırladığım programı, Ankara'dan geleni gösteren bir sistem sanki daha olabilir gibi geliyor. Radyo da olabilir ve radyo daha çok dinleniyor. İnsan çalışırken radyo dinleniyor; ama bütün bunları, çok samimi olarak söylüyorum, beceremiyoruz. Elimizdeki insan gücü, çalışan insanların sayısı, niteliği yetmiyor. Yani bir sürü eksikimiz var, yani bu bir anlayış meselesi, mücadelede radyoya ihtiyacınız olacak ki, kullanacaksınız.

İzninizle ben burada kapatıyorum. Önümüzde sıkıntılı bir dönem var, ama biz aşacağız, iyimseriz, aşacağız.